

OCTAVIAN FLOCA

CONTRIBUȚII
LA
CUNOASTEREA
TEZAURELOR DE ARGINT
DACICE

TEZAURUL DE LA SĂRĂCSĂU ȘI ȘEICA MICĂ

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

OCTAVIAN FLOCA

CONTRIBUȚII
LA
CUNOAȘTEREA
TEZAURELOR DE ARGINT
DACICE

TEZAURUL DE LA SĂRĂCSĂU ȘI ȘEICA MICĂ

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

1 9 5 6

<https://biblioteca-digitala.ro>

INTRODUCERE

Multe din descoperirile arheologice de la noi din trecut, unele din ele de mare importanță istorică, se datorează întâmplării.

Aproape toate depozitele monetare — conținând fie numai monede, sau monede în asociație cu alte obiecte, obiecte de podoabă de obicei — au fost în trecut scoase la lumină incidental: cu ocazia lucrărilor agricole, lucrări de construcții, căi ferate, sau aduse la suprafață de anumite fenomene ale naturii etc.

Ieșite la suprafață în forma aceasta, ele au fost lipsite de regulă de observarea pe teren a împrejurărilor și a mediului în care se aflau și, aproape în toate cazurile, înainte de a intra în colecțiile unui muzeu au ajuns pe mâini particulare și nu rareori au fost înstrăinate, nimicite total sau parțial.

În urma unor astfel de împrejurări, multe din ele au rămas inutilizabile din punct de vedere al interpretării istorice mai ales, iar altele total necunoscute cercetătorilor.

Acesta este unul din motivele principale că față de numărul frecvent al unor astfel de descoperiri numai puține din tezaurele de pe teritoriul țării noastre au putut fi studiate în mod corespunzător și au putut conduce la concluzii întemeiate și valabile.

După cum se va relata mai jos, tot datorită hazardului au fost aduse la suprafață și cele două tezaure de care ne ocupăm în această lucrare: tezaurul cu obiecte de podoabă descoperit în satul Sărăcsău și tezaurul de monede și obiecte de podoabă din Șeica Mică.

Aceste depozite nu numai că sporesc cu încă două numărul descoperirilor de acest fel, ci observate condițiile găsirii, locul și mediul descoperirii, și achiziționarea integrală a obiectelor, le mențin nealterată și valoarea documentară.

TEZAURUL DE OBIECTE DE PODOABĂ DE LA SĂRĂCSĂU

În primăvara anului 1950, Muzeul regional Hunedoara — Deva a intrat în posesia unui important tezaur de obiecte de podoabă dacice.

Tezaurul a fost descoperit datorită întâmplării în luna aprilie a anului amintit, în hotarul satului Sărăcsău, raionul Orăştie, regiunea Hunedoara, la circa 1/2 km nord-est de acea localitate, la locul numit « sub Boacăş », în drumul de hotar care duce din vale spre nord, paralel cu pîrăul « Birişului » (între dealurile « Pietrar » şi « Boacăş »), spre pădurea « Cristineasa » (fig. 1).

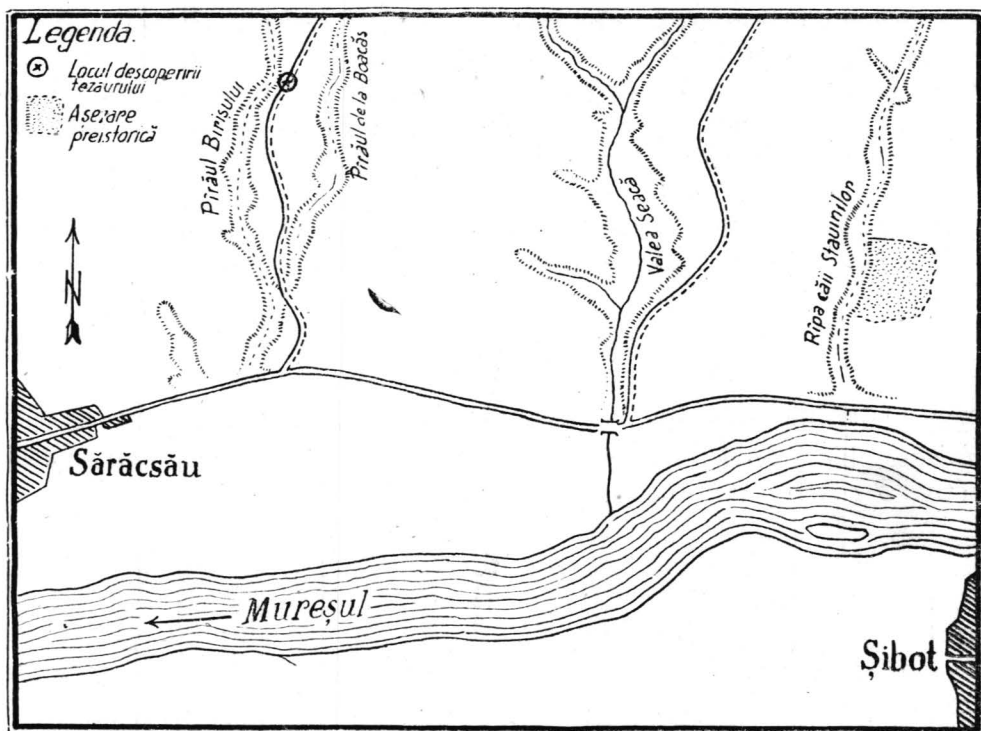

Fig. 1

Tezaurul a fost găsit de săteanul Giurgiu Nan în malul stîng al drumului, cînd urca spre pădure, scos la suprafaţă de tăietura făcută de roata carului în pămîntul muiat în urma ploilor de primăvară.

Încunoştiinţaţi de către sătean despre cele descoperite, ne-am deplasat la faţa locului, pentru a cerceta mai de aproape împrejurările în care s-a făcut descoperirea.

Cu acest prilej am putut culege şi fragmentele vasului, în care au fost îngropate obiectele, rămase neridicate de săteanul descoperitor al « comorii ».

Din cercetările făcute relatăm următoarele:

În terenul de deasupra punctului de ascundere a tezaurului, situat la vreo 40 cm de la nivelul actual, am putut constata, la cca. 15 cm profunzime de la suprafața actuală, pe o lungime de vreo $2\frac{1}{2}$ m și lățime de 0,30—0,40 m, urmele unui strat de chirpici bătut, cenușe și cărbune.

Această constatare ne-a lăsat impresia că tezaurul a fost îngropat sub o vatră de locuit. Cercetarea mai serioasă a acestui caz mai rar de ascundere de tezaur nu a fost posibilă din cauza terenului foarte degradat. Descoperirea s-a făcut pe o limbă îngustă de pământ, lată cam de $1/2$ m, mărginită într-o parte de actualul drum de car, mult adâncit de ploii, iar în cealaltă parte de un pârâu sec — pârâul « Birișului » — foarte lat și adânc de mai mulți metri; poate cândva un fost drum străvechi, adâncit de apele de deal.

Considerăm, totuși, pe baza celor constatate, că în acest loc se afla o locuință (o casă la țară, căci de așezare nu poate fi vorba), sub vatra căreia a fost ascuns tezaurul.

Cu prilejul descoperirii tezaurului, cercetînd însă pe o rază mai întinsă și teritoriul din împrejurimi, am putut constata, la vreo 800 m est de locul descoperirii tezaurului, la « rîpa căii Stauinilor », o așezare veche, nesezizată pînă la această dată și a cărei limită cronologică mai nouă nu a fost stabilită pînă în prezent prin cercetări arheologice.

Mai amintim că localitatea Sărăcsău e situată pe valea Mureșului, la poalele ultimelor ramificații înspre Mureș ale Munților Apuseni, în fața Munților Sebeșului și ai Orăștiei, cu importante așezări dacice de la Costești-Grădiștea Muncelului.

Tezaurul, din care nu s-a înstrăinat nimic, constă din *vasul* în care au fost așezate obiectele, 4 *fibule mari*, 4 *fibule mai mici*, un *ac de fibulă* cu resortul respectiv, 3 *coliere*, 4 *brățări* și 6 *inele*.

1. *Vas* din pastă de culoare sură, lucrat la roată; reconstituit (fig. 2 și 3). Înălțimea vasului, 14 cm; lărgimea maximă (la mijloc), 15 cm; diametrul fundului, 7 cm. Pasta fină, bine arsă.

Forma generală a vasului e bitronconică cu două toarte, cu gura lărgită spre exterior. O profilatură circulară înaltă de 1 cm formează piciorul vasului.

Deasupra liniei de demarcație a celor două jumătăți ale vasului se află o adîncitură regulată orizontală, lată de 7 mm, care înconjoară vasul de jur-împrejur.

È un vas caracteristic Laténe-ului III dacic.

2. *Fibulă* mare cu nodozități inelare (fig. 4; pl. XXVI, 1).

Lungimea fibulei e de 11 cm; greutatea de 84 g.

Întregul obiect — compus din arc, picior și resortul în spirală — e făcut dintr-o singură bucată metalică, lucrată cu ciocanul, și apoi îndoită în forma pe care o prezintă. Resortul, mare, puternic, e format din 26 de spirale, înfășurate în jurul unui bastonaș de fier, care îl străbate de la un capăt la celălalt, pentru a-l ține drept, și o coardă anterioară.

Lungimea resortului e de $6\frac{1}{2}$ cm,

Arcul, foarte lat în partea din spre resort, se îngustează mult și deodată spre picior după ultima nodozitate de sus. Partea lățită a spinării arcului se termină lateral în unghi ascuțit iar în mijloc prezintă o profilatură puternică longitudinală.

Piciorul, de secțiune mai mult rotundă, e repliat peste spinarea arcului de care este prins prin ultima nodozitate divizată în două aripioare încheștate de corpul arcului.

Nodozitățile inelare în formă de disc sînt în număr de patru, avînd între ele altele, intermediare, mai puțin înalte. Muchea discurilor e ascuțită; numai în partea inferioară, cele două discuri de la mijloc sînt retezate orizontal, pentru a se așeza mai bine pe spinarea arcului.

Pe lîngă nodozități, care sînt un element decorativ al fibulei, mai aflăm ca ornament pe partea superioară a arcului, pe porțiunea trapezoidală lărgită dintre resort și nodozitatea de la extremitatea piciorului, inciziuni semilunare legate în zig-zag. Această ornamentație se află de jur-împrejur pe marginile lățite ale arcului cît și de o parte și de alta a nervurii mediane, formînd două triunghiuri.

3. *Fibulă* mare (pl. XXVI, 2).

Ca mai sus, dar greutatea e de 89,70 g, iar marginile de la partea lățită a spinării arcului sînt rupte din vechime.

Această fibulă e perechea celei de la punctul 2.

4. *Fibulă* mare (fig. 5; pl. XXVI, 3).

Ca cea de la nr. 2, dar cu următoarele deosebiri:

Lungimea, 10 1/2 cm; greutatea 95 g. Nodozitățile inelare au muchea mai puțin ascuțită (sînt rotunjite).

Arcul e mai lat pe întreaga întindere, începînd de la prima nodozitate de sus în spre picior.

Secțiunea piciorului pe porțiunea de după repliere e de formă rectangulară (la cele precedente era rotund) și are pe fața superioară, înaintea primului nod de după repliere, un semn ornamental în formă de X, tăiat în corpul piciorului.

Resortul e rupt în două iar coarda anterioară lipsește. La fel e rupt și arcul de la spiralele resortului.

5. *Fibulă* mare (pl. XXVI, 4).

Ca cea de la nr. 4, dar îi lipsește resortul și acul. Greutatea, în starea actuală, 75 g.

Această fibulă e perechea celei de la nr. 4.

6. *Fibulă* mică (fig. 6, a; pl. XXVII, 1).

Lungimea, 5 cm; greutatea, 9,50 g.

Ca înfățișare și tehnică a execuției este asemănătoare cu cele de mai sus. Totuși se constată următoarele deosebiri:

Arcul se îngustează treptat, și nu deodată, de la nodozitatea primă de după resort în spre portagrafă.

Piciorul repliat arc numai trei noduri și nu patru, iar cele mici, intermediare, lipsesc.

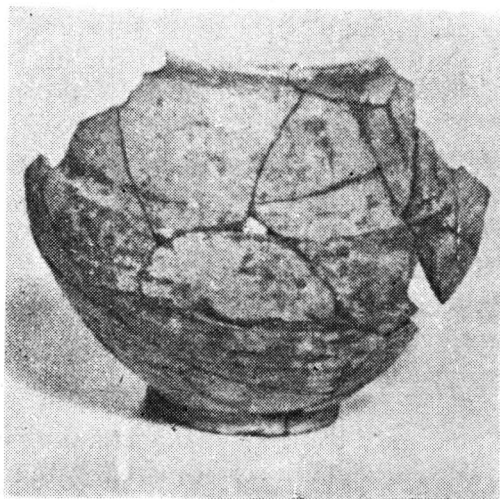

Fig. 2

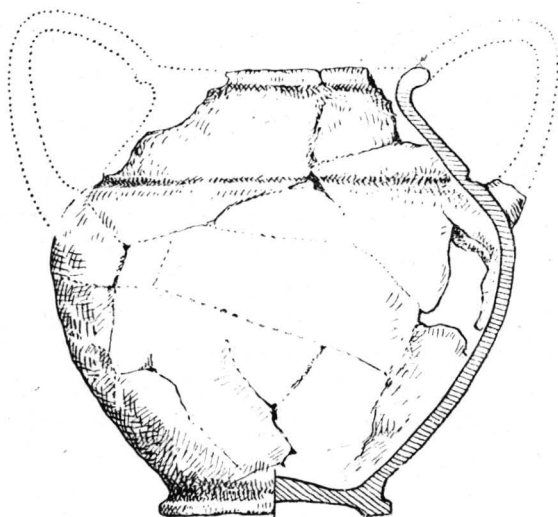

Fig. 3

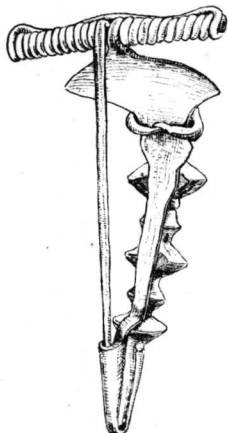
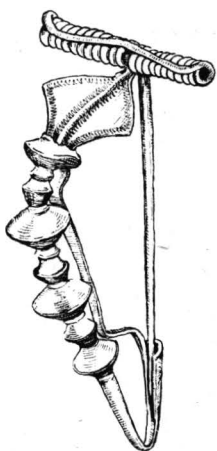

Fig. 4

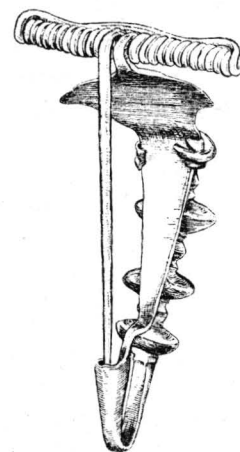
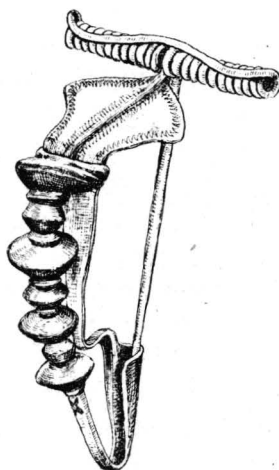

Fig. 5

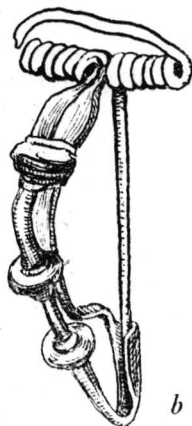
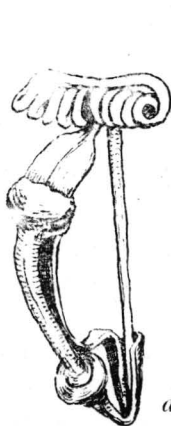

Fig. 6

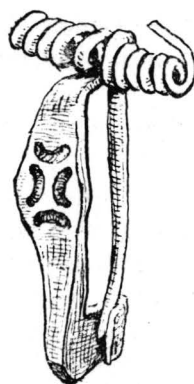

Fig. 7

Resortul are 12 spirale; aci spiralele nu mai sînt înfășurate în jurul unui bastonaș de fier ca la cele precedente.

7. *Fibulă mică* (fig. 6, b; pl. XXVII, 2).

Ca cea de la nr. 6, dar cu următoarele deosebiri:

Lungimea, 4 1/4 cm; greutatea, 6,30 g.

Piciorul repliat are numai două nodozități.

8. *Fibulă mică* (pl. XXVII, 3).

Ca cea precedentă dar cu următoarele deosebiri:

Lungimea, 4 1/2, cm; greutatea, 6,50 g.

Spiralele resortului și coarda anterioară deranjate.

Această fibulă e perechea celei de la nr. 7.

9. *Fibulă mică* (fig. 7; pl. XXVII, 4).

Lungimea, 4 1/2 cm; greutatea, 9,80 g.

De factură deosebită de cele precedente. Fibulă de formă romboidală, fără picior repliat și fără nodozități.

Arcul e ornamentat la mijloc cu patru semiluni tăiate adînc în corpul metalic, pînă la mijlocul grosimii arcului, dar fără să-l străbată. Nici un indiciu nu arată că în interiorul acestor semiluni ar fi fost aplicat ceva.

Coarda anterioară e ruptă, lipsește.

10. *Ac de fibulă* (pl. XXVII, 5).

Lung de 6 cm; greutatea, 10 g.

Acest ac, împreună cu resortul și coarda anterioară cu care s-a păstrat, provine de la o fibulă, absentă în tezaur, intermediară ca mărime între cele mai mari (nr. 2—5) și cele mai mici (nr. 6—9), descrise mai sus.

11. *Colier* (fig. 8; pl. XXVIII, 1).

Diametrul, 11 1/2 cm; greutatea, 18 g.

E format dintr-o bandă de argint lată la mijloc de 15 mm și groasă de 1 mm. De la mijloc spre capete, această bandă, care formează corpul colierului, se îngustează mereu trecînd într-un fir de secțiune rotundă, la cele două extremități avînd cîte un butonaș conic.

Capetele cu butoni sînt îndoite în formă de cîrlig spre a se prinde unul de celălalt, formînd un sistem simplu de închidere.

Exteriorul corpului colierului este ornamentat în față cu profilatura celor trei cercuri avînd fiecare în mijloc cîte o proeminență sferică, lucrata *au repoussé*, iar lateral, de o parte și de alta a acestora, o serie de cerculețe de mărime egală cu cîte un punct la mijloc. Ele sînt bătute la stanță.

Cerculețele sînt dispuse pe două rînduri care se apropie mereu unul de celălalt, pe măsură ce se îngustează banda colierului, pînă ce se unesc.

12. *Colier* (fig. 9; pl. XXVIII, 2).

Diametrul, 11 cm; greutatea, 21 g. Lățimea în față, 18 mm.

Ca cel de la nr. 11, cu singura deosebire că ornamentația din partea din față constă numai din profilatura cercurilor cu proeminențe sferice la mijloc.

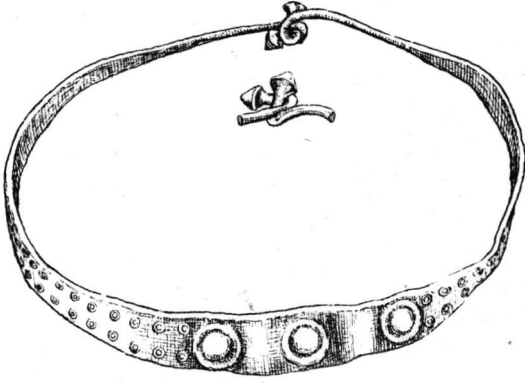

Fig. 8

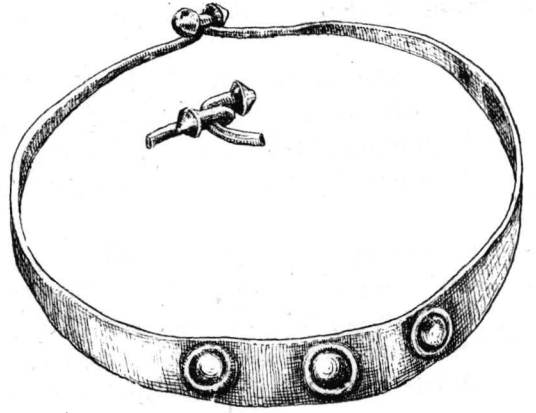

Fig. 9

Fig. 10

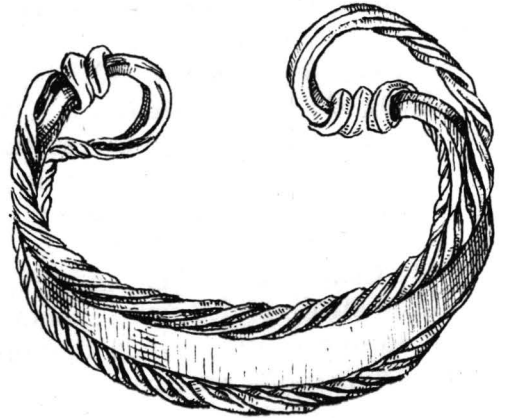

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Cercurile mici cu puncte la mijloc, întâlnite la colierul precedent, lipsesc la acesta.

13. *Colier* (fig. 10; pl. XXVIII, 3).

Diametrul, $12\frac{1}{2}$ cm; greutatea, 47 g.

E format dintr-o bară de argint cu secțiunea romboidală, subțiată mereu și luînd formă rotundă spre capete.

Cele două extremități se termină în cîte un buton conic.

Închiderea colierului se face, ca și la cele menționate mai sus, prin capetele cu buton îndoite în formă de cîrlig.

14. *Brățară* (fig. 11; pl. XXIX, 1).

Diametrul, 6 cm; greutatea, 24,50 g.

Formată dintr-o bandă de argint mărginită de două bare torsate, îndoite la capete în cîte un ochi.

Întreaga brățară e făcută dintr-o singură bucată metalică. Ea a fost obținută prin executarea în lungime, din aceeași bucată, a întregii piese, formată din bandă (partea de mijloc a brățării), continuată în stînga și dreapta prin bara torsată; a urmat, apoi, îndoirea acestei piese în forma pe care o prezintă brățara finită, extremitățile netorsate ale firului fiind înfășurate în spirală în jurul ochiului de la deschizătura brățării.

Analogia apropiată a acestei brățări o aflăm în brățările tezaurului de la Cerbăl¹, cu observația că la cele de la Cerbăl locul plăcii metalice de la mijloc îl ține tot o bară torsată similară cu cele de pe margini².

Două variante îndepărtate ale acestui tip de brățară, provenite de la Bistrița, se păstrează în Muzeul arheologic din Cluj.

15. *Brățară* (pl. XXIX, 2).

Diametrul, $5\frac{1}{2}$ cm; greutatea, 24,60 g.

Identică cu cea de mai sus, dar ceva mai mică.

16. *Brățară* (fig. 12; pl. XXIX, 3).

Diametrul, $3\frac{1}{2}$ cm; greutatea, 5,80 g.

Din bandă de argint groasă de 1 mm. În față lată de 12 mm, îngustîndu-se spre capete.

Extremitățile neunite se termină în cîte un butonaș conic.

Fața este împodobită cu un șir de cerculețe egale, alternate de puncte, bătute la stanță.

17. *Brățară* (pl. XXIX, 4).

Diametrul, $3\frac{1}{2}$ cm; greutatea, 5,50 g.

Identică cu cea de mai sus, cu care face pereche.

18. *Inele* în spirală; șase bucăți (fig. 13; pl. XXIX, 5—10).

¹ « Archaeologiai Értésítő », IX, 1875, p. 215.

² După cum observăm în reproduceri, considerăm că brățara de la Cerbăl a fost făcută tot dintr-o bară unică torsată și nu din mai multe fire împletite (Pârvan, Getica, p. 545).

Dintre acestea cinci sînt formate din cîte cinci spirale iar unul din șase spirale.

Banda îngustă de cca 3 mm a spiralelor are fața interioară dreaptă iar cea exterioară ușor arcuită.

Diametrul orificiului, 2 cm; greutatea totală, 25 g.

★

Fibulele cu piciorul repliat și nodozități discoidale sînt unele din obiectele de podoabă cele mai caracteristice din tezaurele epocii a doua a fierului de la noi.

Fibula cu nodozități discoidale este obiectul de podoabă din seria fibulelor care — în forma prezentată și de descoperirea de la Sărăcsău — nu-l mai aflăm generalizat în afara teritoriului dacic.

Chiar dacă genetic aceste obiecte derivă, după părerea generală a arheologilor, dintr-un tip de fibulă celtic, sau ar presupune, eventual, o influență ilirică¹, ele nu numai că au o mare răspîndire în Dacia ci prezintă o formă locală, rămînînd tipul de fibulă cel mai specific pentru tezaurele dacice, fapt care își găsește o serioasă confirmare și prin acest tezaur².

Fibulele cu nodozități din descoperirile dacice care aparțin epocii tîrzii a fierului sînt în ce privește forma și tehnica lucrării, dezvoltarea fibulelor de tip Latène I.

În descoperirile din Dacia fibulele cu noduri sînt de diverse forme. Diferitele variante provin de la forma arcului (la unele îngust, la altele mai lățit, mai ales după ultima nodozitate), de la numărul mai mare sau mai redus al nodurilor discoidale și intervenția nodurilor mici intermediare, cît și de la absența piciorului repliat și executarea nodurilor direct pe arcul fibulei³.

Dacă în stabilirea dezvoltării în timp a acestor variante sîntem de acord că fibulele din Latène-ul I formează punctul de plecare pentru viitoarea dezvoltare a fibulelor cu nodozități de mai tîrziu și că seria fibulelor cu noduri se încheie în tezaurele dacice cu fibulele care au nodozitățile executate pe corpul arcului, nu mai sîntem de acord că forma mai lată sau mai îngustă a arcului, numărul nodozităților, mai mare sau mai mic, prezența sau absența nodurilor intermediare, ar putea fi un criteriu sigur în fixarea drumului dezvoltării diferitelor variante ale tipului de fibulă din tezaurele dacice.

În descoperirea de la Sărăcsău sînt prezente cîteva variante ale fibulei cu noduri. Avem aci unele exemplare cu arcul foarte lat și cu un mare număr de noduri (fig. 5; pl. XXVI, 3 și 4), altele cu arcul îngust și, la fel, cu un mare număr de noduri (fig. 4; pl. XXVI, 1 și 2), cît și unele cu arcul îngustat și puțin arcuit și cu un număr mic de nodozități, trei sau două, pe piciorul repliat (fig. 6, a, b; pl. XXVII, 1, 2, 3).

¹ I. Hunyadi, « Dissertationes Pannonicae », II, 1944, p. 41, 49.

² V. Pârvan, *Getica*, p. 551 și urm.; D. Popescu, *Nouveaux trésors gëto-daces en argent*, în « Dacia », XI–XII, 1945–1947, p. 55–57; D. Popescu, *Noi considerații asupra prelucrării argintului în Dacia*, în *Studii și referate privind istoria Romîniei*, Ed. Acad. R.P.R., București, 1954, partea I-a, p. 90; M. Párducz, *A Szarmatakor Emlékei Magyarországon*, XXV, p. 27.

³ N. Fettich, *Archäologische Beiträge zur Geschichte der sarmatisch-dakischen Beziehungen*, în « Acta Archaeologica », tom. III, fasc. 1–4, 1953, p. 163–164.

Nimic nu ne îndreptățește să vedem din punct de vedere evolutiv în fibulele noastre cu arcu mai îngust sau în cele cu nodozități mai puține, piese din care s-au dezvoltat cele cu arcu mai lat și cu mai multe nodozități, când lucrurile ar putea fi văzute și invers.

Considerăm că aceste deosebiri nu sînt de natură cronologică, evolutivă, ci mai degrabă diferite combinații de elemente de artă meșteșugărească după gustul meșterului sau al aceluia care le purta.

Cele patru fibule mari din tezaur sînt identice două cîte două (pl. XXVI, 1 cu 2 — și pl. XXVI, 3 cu 4), formînd cîte o pereche de fibule ce se prind de regulă pe umăr.

La fel, fibula mică, pl. XXVII, 2, formează pereche cu cea din pl. XXVII, 3.

Dar dacă dintre cele opt fibule din descoperirea de la Sărăcsău șapte sînt fibule cu piciorul repliat și cu nodozități și reprezintă același tip cu unele deosebiri, fibula de la fig. 7 și pl. XXVII, 4 iese din cadrul acestora. Aspectul general, spirala bilaterală, forma romboidală a arcuului, acul și portagrafa acestei fibule ne îndreaptă spre o formă îndepărtată a « fibulei cu scut ». E o derivantă a acesteia.

Diferite variante ale fibulei cu scut, care pot fi puse în legătură cu cea de la Sărăcsău, aflăm în fibula de la *Cerbăl*¹, *Remetea*², *Șaeș*³, *Poiana*⁴, *Merii-Goala*⁵, *Cadea Mare*⁶, sau chiar în « cataramele » din tezaurul de la *Poiana-Gorj*⁷.

Originea acestei fibule, discutată de arheologi — unii atribuindu-i o obîrșie sudică, grecească și întîlnită la traci, alții socotind-o de origine, nu mai puțin probabilă, ilirică⁸, este strîns legată de tezaurile de obiecte de podoabă dacice, fiind un produs al orfeveriei locale⁹.

Aspectul tradițional al fibulei se observă în forma pe care o redau unele din fibulele primei epoci a fierului și chiar mai vechi locale, observație care nu rămîne neluată în seamă.

În ce privește datarea acestei fibule, cît și a celorlalte înrudite cu ea din descoperirile amintite, atît forma cît și concluziile de timp relatate de materialul numismatic (*Cerbăl*, *Remetea*), indică mijlocul veacului I î. e. n. Și dacă luăm în discuție problema « plăcilor decorative » de la *Poiana-Gorj*, și în general legăturile ce se pot face între acest tezaur și cel de la Sărăcsău, epoca de folosire a acestor fibule o putem extinde de la începutul secolului I î. e. n. și pînă la mijlocul secolului I e. n., cu preponderență în ultima jumătate a veacului I î. e. n.¹⁰.

¹ « *Archaeologiai Értésítő* », IX, 1875, p. 215.

² *Ibidem*, XXVI, 1906, p. 367, fig. 2/4.

³ V. Pârvan, *Getica*, pl. XXXVII, fig. 2.

⁴ « *Dacia* », III—IV, 1927—1932, p. 326, fig. 106/21.

⁵ « *Dacia* », VII—VIII, 1937—1940, p. 186, fig. 3/5; p. 187, fig. 5.

⁶ « *Acta archaeologica* », tom. III, fasc. 1—4, 1953, p. 161, pl. XXXVII, 1—3.

⁷ « *Dacia* », VII—VIII, 1937—1940, p. 206, fig. 3 și p. 208, fig. 4.

⁸ E. Patek, *Antiquitas Hungarica*, 1948, p. 86 și urm.; D. Popescu, « *Dacia* », XI—XII, 1948, p. 60; D. Popescu, *Studii și referate privind istoria Romîniei*, Ed. Acad. R.P.R., București, 1954, partea I-a, p. 50.

⁹ Vezi și M. Párducz, op. cit., p. 24—25.

¹⁰ Deși se pare că descoperirea de la *Poiana Gorj* teaurizează obiecte de podoabă care au fost în uz mult anterior datei îngropării lor în pămînt (sec. I e. n.).

Cu totul caracteristice ne par în tezaurul de la Sărăcsău și cele două coliere din bandă de argint (fig. 8 și 9; pl. XXVIII, 1, 2), și în legătură cu acestea și cele două brățări (fig. 12; pl. XXIX, 3, 4). Socotim că atît unele cît și celelalte din aceste obiecte, formează o garnitură de găteală, împodobite cu cerculețe și puncte bătute la stanță.

În tezaurule din Transilvania ele își află corespondența, deși întru cîtva sînt diferite în colierele tezaurului de la Cerbăl¹.

V. Pârvan² vorbind despre « brățările » de la Cerbăl, care pînă la descoperirea acelor de la Sărăcsău erau unicele cunoscute în tezaurule noastre, spune că tipul în bandă lată, ornat cu puncte și cercuri gravate, « pleacă de la motive și forme locale getice, vechi încă din bronz ».

« Persistența tehnicii în foi subțiri de metal, gravate ori lucrate *au repoussé* pînă pe vremea lui Burebista, ne arată o continuitate de viață artistică getică, neîntreruptă din bronzul IV și pînă la venirea romanilor ».

Noua descoperire de la Sărăcsău confirmă și subliniază aceste concluzii și mai puternic de cît piesele cunoscute pînă atunci de Pârvan.

Al treilea colier din tezaurul nostru, fig. 10; pl. XXVIII, 3, spre deosebire de primele două în benzi, amintite mai sus, e lucrat dintr-o singură bară de secțiune rectangulară, spre capete rotunjită. E o formă mai simplă și mai rar întîlnită între celelalte obiecte de podoabă dacice.

La toate trei colierele de la Sărăcsău capetele terminate în cîte un buton conic sînt îndoite spre a se prinde unul în altul, formînd un sistem interesant de închidere, întîlnit nu prea des în depozitele de argint dacice.

Originea butonilor conici de la extremitățile colierelor sau a celor două brățări din tezaurul de care ne ocupăm aci, sau din alte descoperiri³, fie de formă rotundă-ovală, fie conică, ne îndrumă spre analogii anterioare, pe un lung drum al dezvoltării obiectelor de podoabă (ca și în căutarea și a altor elemente tradiționale ale obiectelor din tezaurule de argint dacice), începînd cu sfîrșitul epocii de bronz, prima epocă a fierului (putem aminti aci mormintele din epoca scitică) și pînă în epoca tezaurule noastre.

În tot cazul aceste elemente (butonii) și acest sistem de închidere arată un alt specific al obiectelor de podoabă dacice din Transilvania și demonstrează persistența în a doua epocă a fierului a unor elemente vechi locale.

Brățările cu bandă la mijloc iar lateral cu bară torsată le aflăm în această formă pentru prima dată (fig. 11; pl. XXIX, 1, 2). De fapt ele sînt o variantă mai simplă a aceluiași tip de brățară pe care o aflăm și în tezaurul de la Cerbăl, și despre care V. Pârvan spune că sînt o variantă mai complicată a unui tip mai vechi din Latène-ul II, cunoscută și în Gallia, la noi apărînd ceva mai tîrziu, pe vremea lui Burebista⁴. Într-adevăr tezaurul de la Sărăcsău pledează, după cum vom vedea, tot pentru epoca lui Burebista.

Inelele, aflate în asociație cu celelalte obiecte ale tezaurului, formate din mai multe spirale, au o formă simplă, fig. 13; pl. XXIX, 5—10, fără de nici o caracteristică specială. Le aflăm și în bronzul tîrziu. În cadrul tezaurule

¹ « Archeologiai Értésítő », IX, 1875, p. 215; N. Fettich, op. cit., pl. XXV și XXVII.

² Getica, p. 543.

³ « Dacia », VII—VIII, p. 193, fig. 13/1, 4; p. 213, fig. 6/2, etc.

⁴ V. Pârvan, Getica, 543.

dacice, le putem pune în legătură cu cele de la *Remetea*¹, însă acestea din urmă sînt cu capetele lățite, după modelul unora din brățările spirale; dar mai ales identitatea lor cu inelele de la *Cerbăl*², le încadrează în cronologia generală a obiectelor cu care au fost aflate în tezaur³.

Toate obiectele din descoperirea de la Sărăcsău sînt lucrate cu ciocanul și fiecare exemplar este fabricat dintr-o singură bucată metalică.

Se pune acum întrebarea: care este data tezaurului descoperit în hotarul satului Sărăcsău? Cînd a putut fi el îngropat în pămînt?

În răspunsul pe care îl dăm la această întrebare sîntem ajutați de posibilitatea punerii în legătură a acestui tezaur cu alte descoperiri similare de pe teritoriul Daciei, databile mai de aproape prin conținutul lor monetar.

După cum a rezultat din cele expuse pînă aci, legătura cea mai apropiată a tezaurului nostru este cu aceea a unei alte descoperiri din regiunea Hunedoara, tezaurul de la *Cerbăl*⁴.

Cele două coliere din bandă de argint (fig. 8, 9; pl. XXVII, 1, 2) și cele două brățări în bandă (fig. 12; pl. XXIX, 3, 4) își găsesc analogia, nu tocmai îndepărtată, în ce privește forma, tehnica lucrării și ornamentația în colierele în bandă din descoperirea mai veche de la *Cerbăl*⁵.

Tot așa, o analogie apropiată ne oferă și celelalte două brățări, fig. 11; pl. XXIX, 1, 2, din descoperirea de la Sărăcsău cu brățara de la *Cerbăl*⁶, ca și fibula, fig. 7; pl. XXVII 4, sau inelele spirale⁷.

Tezaurul de la *Cerbăl* se datează pe baza monedelor republicane, aflate împreună cu obiectele de podoabă, după anul 43 î. e. n.⁸, la o dată nu prea îndepărtată de acest an.

Cele de mai sus ne îndreptățesc a data și tezaurul de la Sărăcsău tot în jumătatea a doua a secolului I î. e. n. Prin urmare acumularea conținutului tezaurului, cronologia obiectelor și folosirea lor sînt legate de epoca lui Burebista iar ascunderea lui poate fi pusă în legătură cu frămîntările interne din societatea dacică de după Burebista.

Cu privire la ornamentația de pe unele din aceste obiecte s-a arătat la descrierea lor că ea constă din inciziunile în zig-zag de pe spatele piciorului fibulelor mari (fig. 5; pl. XXVI), proeminențele sferice, cerculețele și punctele bătute cu stanță pe cele două coliere în bandă (fig. 8, 9; pl. XXVIII, 1, 2) și pe cele două brățări în bandă (fig. 12, pl. XXIX, 3, 4).

Ornamentație similară aflăm și pe obiectele de la *Cerbăl*⁹, pe plăcile decorative de la *Poiana-Gorj*¹⁰, ca și pe fibula de la *Merii-Goala*¹¹.

¹ « Archaeologiai Értésítő », 1906, p. 365.

² N. Fettich, op. cit., pl. XXIV.

³ Asemenea spirale puteau fi folosite și la ținerea laolaltă a capetelor lanțurilor ornamentale (vezi N. Fettich, op. cit., p. 160 și pl. XXXV). Destinația lor obișnuită rămîne, însă, cea de inele pentru deget. Tocmai pentru aceasta unele din ele, cum sînt cele de la *Remetea*, au capetele lățite ca la brățările în spirală.

⁴ N. Fettich, op. cit., pl. XXIV—XXVII.

⁵ Ibidem, pl. XXVII 1,2.

⁶ Ibidem, pl. XXVII/4.

⁷ Ibidem, pl. XXIV/7—10.

⁸ B. Mitrea, Notă asupra unor tezaure de monede romane descoperite în Dacia, în « Revista Istorică Romînă », V—VI, 1935—1936, p. 290—291.

⁹ N. Fettich, op. cit., pl. XXVII.

¹⁰ Nicolăescu-Plopșor, « Dacia », VII—VIII, p. 206, fig. 3; p. 208, fig. 4.

¹¹ D. Popescu, « Dacia », VII—VIII, p. 186, fig. 3/5; p. 187, fig. 5.

Referindu-ne la aceste analogii, o nepotrivire de dată s-ar părea că rezultă între tezaurul nostru sau cel de la Cerbăl, ambele din veacul I î. e. n., și cel de la Poiana, datat în secolul I e. n.¹.

Aflarea unor motive ornamentale asemănătoare ca tehnică a execuției și ca motiv decorativ într-un răstimp atât de îndepărtat s-ar putea explica prin persistența podoabelor incizate, gravura și motivul bătut la stanță, poate începînd cu ultima fază a bronzului și trecînd peste data tezaurului nostru, pînă în secolul I e. n. Explicația mai probabilă însă este, credem, cum am menționat mai sus, aceea că în depozitul de la Poiana avem de-a face cu obiecte de circulație mai veche, adunate pentru valoarea metalului.

TEZAURUL DE MONEDE ȘI OBIECTE DE PODOABĂ DE LA ȘEICA MICĂ

În vara anului 1954 Muzeul raional din Mediaș a intrat în posesia unui important depozit de monede și obiecte de podoabă dacice din argint, descoperite în hotarul comunei Șeica Mică, raionul Mediaș².

Tezaurul a fost găsit de către păstorul Adam Ludofin din acea comună, în mijlocul unui drum de pășune (pe cînd cobora vitele spre sat), în urma alunecării terenului, nisipos și slăbit de ploii, de sub picioarele cirezii de vite.

Locul descoperirii se află pe fața de deal numită « Coastă », situată la sud de marginea nordică a satului, la circa 200 m sud de punctul de unire al pîrăului numit « Vale », care trece prin fundul grădinilor ultimelor case ale satului, cu pîrăul « Scurtului » (fig. 14).

Scoaterea la suprafață a depozitului se datorează, așadar, întîmplării.

Din ancheta făcută la fața locului rezultă că monedele cu obiectele însoțitoare nu au fost așezate, cum este obiceiul, într-un vas, ci, cum se întîmplă mai rar, într-o pungă de piele sau de stofă, sau, poate, într-o casetă de lemn, care s-a distrus în decursul secolelor, în pămînt.

Relatăm de la început că monedele și obiectele descoperite nu provin dintr-o așezare propriu-zisă. Faptul se desprinde atât din împrejurarea că pe locul descoperirii nu a fost găsită nici o urmă arheologică cît de neînsemnată, cît și din observarea configurației terenului. Pe locul înclinat, în coastă, al descoperirii, nu putea fi vorba de vreo așezare sau construcție de locuit. Dacă extindem însă raza geografică și arheologică de cercetare în hotarul acestei localități la un teritoriu mai cuprinzător, constatăm aci, în urma diferitelor descoperiri întîmplătoare, existența societății omenesti din cele mai îndepărtate timpuri. Astfel, de pe teritoriul satului, fie din locuri precizate, ca pe ridicătura « Stehling »; în partea de hotar numită « Sub Zăgaz » (Unter

¹ În ce privește tezaurul de la Merii-Goala, credem, după cum vom arăta la descrierea tezaurului de la Șeica Mică, că aparține secolului I î.e.n. și nu secolului I e.n., cum a fost datat în « Dacia », VII—VIII, p. 187.

² Achiziționarea acestei importante descoperiri se datorează sprijinului dat de autoritățile locale și vigilenței directorului Muzeului regional din Mediaș, Emil Suchy.

der Wehr); la locul numit « Im Stempel », sau la « Cetatea Veche » (Alte Burg), etc., fie din puncte nefixate pe teren, provin diferite obiecte, resturi ceramice, morminte, monede, etc., începînd din epoca neolitică și pînă în feudalism¹.

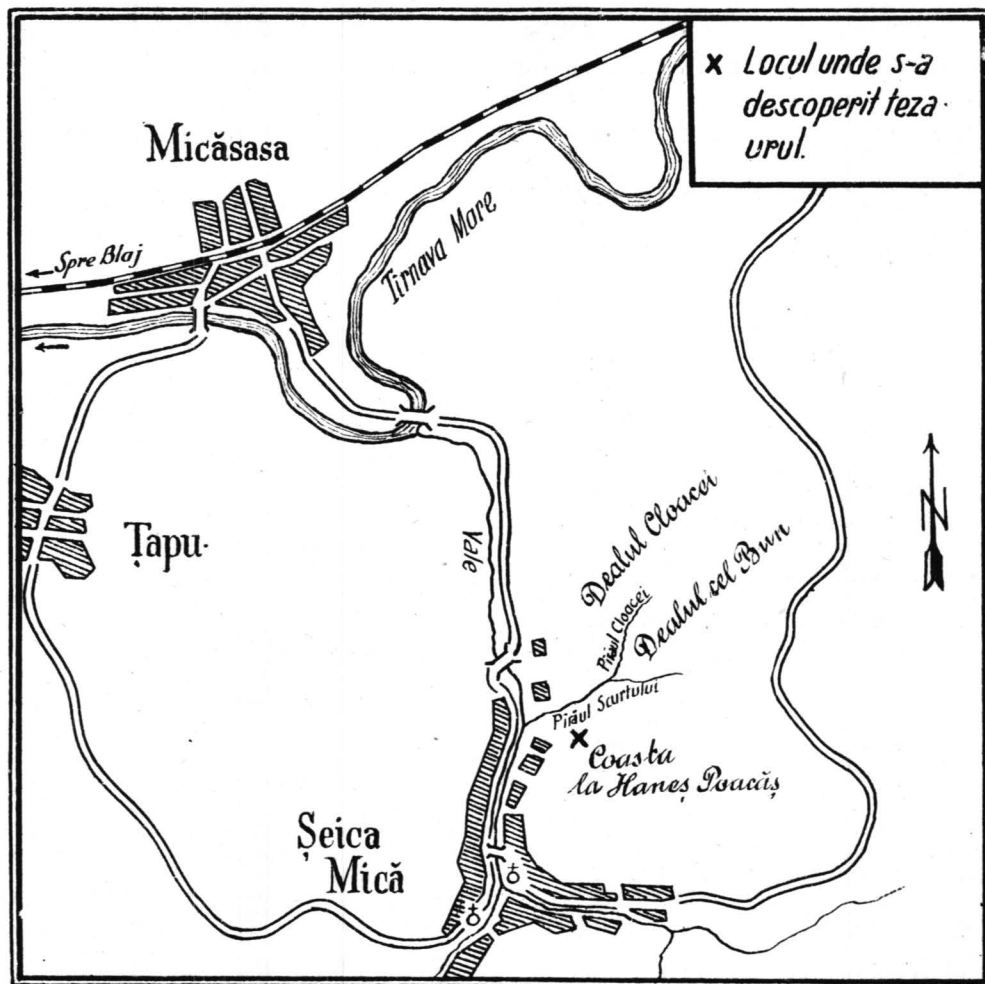

Fig. 14

Între vestigiile aflate nu lipsesc nici unele obiecte caracteristice epocii prime și a doua a fierului, ca și societății sclavagiste romane.

Între Șeica și Axente Sever s-a aflat în anul 1811 un tezaur de monede de aur cu legenda Koson², iar în 1875 peste 563 denari republicani romani, databili între anii 217—49 î.e.n.³

¹ J. F. Neigebauer, *Dacien, aus den Überresten des klassischen Alterthums mit Rücksicht auf Siebenbürgen*, 1851, p. 253—254; C. Goos, *Chronik der Archäologischen Funde Siebenbürgens*, 1876, p. 51, 107—108; V. Pârvan, *Getica*, 1927, p. 492—493, 513, 515; H. Schroller, *Die Stein- und Kupferzeit Siebenbürgens*, 1933, p. 75; I. Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsforschungen in Rumänien*, 1933, p. 54; M. Roska, *Erdély Régészeti Repertoriuma*, I, 1942, p. 128—129, nr. 194; p. 28, nr. 121; D. Popescu, *Die Frühe und Mittlere Bronzezeit in Siebenbürgen*, 1944, p. 23, 30, 37; K. Horedt, « *Dacia* », IX—X, 1941—1944, p. 545—546; *Ibidem*, *Mitteilungen d. Baron Bruckenthal-Museum*, 1947, p. 94 și informații personale.

² Téglás G., *Bányászati és Kovászati Lapok*, XXXIX, 1906, p. 468.

³ Pârvan, *Getica*, p. 610.

Un mic tezaur de argint dacic s-a găsit și la Agîrbici, localitate vecină cu Șeica Mică¹.

Toate aceste descoperiri arată că tezaurul a ieșit la iveală într-o regiune, într-un mediu arheologic, care indică existența societății omenești în acea regiune atât în epoca anterioară cât și în cea posterioară datei tezaurului.

Tezaurul se compune din următoarele obiecte de argint: 348 monede republicane romane, 3 torques, 5 brățări, un lanț ornamental și 2 fibule.

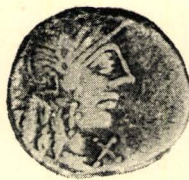
Descrierea cronologică a monedelor aflate în tezaur este cea care urmează:

¹ K. Horedt, Kleine dakische Silberfunde, în « Dacia » XI—XII, 1945—1947, p. 265—267.

1. *Fără nume de magistrat*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. ROMA. Victorie în biga în galop spre dreapta.
Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 1).
Denar, Babelon, I, p. 40, n. 6.
Greut. 3,65 g. Diam. 16 mm. Data 217—197.
2. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,50 g. Diam. 18 mm. Data 217—197.
3. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Pe revers, contramarcă (pl. XXIV, 2).
Greut. 3,90 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 217—197.
4. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [R]OMA
Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 3).
Greut. 3,10 g. Diam. 20,5 × 19 mm. Data 217—197.
5. *Idem*
Av. Capul zeiței Roma spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. ROMA. Dioscurii călări spre dreapta; sub picioarele cailor un corn al abundenței.
Denar, Babelon, I, p. 47, n. 20.
Greut. 3,45 g. Diam. 20 mm. Data 217—197.
6. *C. Iunius C.f.*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. C.IVNI.C.F.ROMA (*Caius Iunius, Caii filius.Roma*). Dioscurii pe cai în galop spre dreapta.
Denar, Babelon, II, p. 101, n. 1.
Greut. 3,50 g. Diam. 17 mm. Data 172—151.
7. *Lucius Saufeius*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. L.SAVF.ROMA (*Lucius Saufeius.Roma*). Victoria, ținând în mână un bici, în bigă în galop spre dreapta.
Denar, Babelon, II, p. 421, n. 1.
Greut. 3,55 g. Diam. 18,5 × 19 mm. Data 172—151.
8. *Marcus Fannius C.f.*
Av. ROMA. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X.
Rv. M.FAN.C.F. (*Marcus Fannius, Caii filius*). Victoria, ținând o coroană, în quadriga în galop spre dreapta.
Denar, Babelon, I, p. 491, n. 1.
Greut. 3,60 g. Diam. 18,5 × 17 mm. Data 150—125.
9. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,60 g. Diam. 17,5 × 16 mm. Data 150—125.
10. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,60 g. Diam. 18 × 17 mm. } Data 150—125.
11. *Q. Minucius Rufus*
Av. RVF. (*Rufus*). Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X.
Rv. Q.MINV.ROMA (*Quintus Minucius.Roma*). Dioscurii pe cai în galop spre dreapta.
Denar, Babelon, II, p. 227, n. 1.
Greut. 3,55 g. Diam. 18,5 × 17,5 mm. Data 150—125.
12. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 4).
Greut. 3,55 g. Diam. 19 mm. Data 150—125.
13. *M. Papirius Carbo*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. CARB.ROMA (*Carbo.Roma*). Iupiter, cu sceptru și fulger, într-o quadriga în galop spre dreapta.
Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 5).
Denar, Babelon, II, p. 289, n. 7.
Greut. 3,50 g. Diam. 21 × 20,5 mm. Data 150—125.
14. *Caius Renius*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. C.RENI.ROMA (*Caius Renius. Roma*). Iuno Caprotina, cu sceptru și bici, îmbrăcată în stola, într-o biga trasă de țapi în galop spre dreapta.
Denar, Babelon, II, p. 399, n. 1.
Greut. 3,60. Diam. 17,5 mm. Data 150—125.

1

8

2

9

3

10

4

11

5

12

6

13

7

14

15. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 6).
 Greut. 3,55 g. Diam. 17 mm. Data 150–125.
16. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 7).
 Greut. 3,45 g. Diam. 17 mm. Data 150–125.
17. *M. Aburius Geminus*
Av. GEM. (Geminus). Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X (tăiat).
Rv. M.ABVRI.ROMA (*Marcus Aburius. Roma*).
 Sol, în quadriga în galop spre dreapta, ținând un bici în mîna dreaptă.
 Denar, Babelon, I, p. 96, n. 6.
 Greut. 3,70 g. Diam. 19 mm. Data 124–103.
18. *Man. Acilius Balbus*
Av. BALBVS.ROMA. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X (tăiat).
 Totul într-o cunună de lauri.
Rv. [M.ACILI] (*Manius Acilius*). Iupiter, cu sceptru și fulger, într-o quadriga, condusă de o Victorie, în galop spre dreapta; în cîmp, sub cai, scut rotund macedonian.
 Denar, Babelon, I, p. 102, n. 1.
 Greut. 3,55 g. Diam. 18 mm. Data 124–103.
19. *C. Cassius Longinus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X, (tăiat) și o urnă de vot.
Rv. C.CASSI.ROMA (*Caius Cassius. Roma*).
 Zeița Libertas, cu sceptru și o bonetă, într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 325, n. 1.
 Greut. 3,50 g. Diam. 19,5×16 mm. Data 124–103.
20. *Cn. Domitius Ahenobarbus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X (tăiat); înapoi, un spic.
Rv. CN.DOM.ROMA (*Cnaeus Domitius. Roma*).
 Victoria într-o biga în galop spre dreapta; sub biga un războinic, luptîndu-se cu un ciine.
 Denar, Babelon, I, p. 462, n. 14.
 Greut. 3,45 g. Diam. 19 mm. Data 124–103.
21. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,55 g. Diam. 18 mm. Data 124–103.
22. *P. Maenius Antiaticus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X (tăiat).
Rv. P.MAE.ANT.ROMA (*Publius Maenius Antiaticus. Roma*). Victoria, ținînd o cunună, într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 8).
 Denar, Babelon, II, p. 164, n. 7.
- Greut. 3,60 g. Diam. 20×19 mm. Data 124–103.
23. *Marcus Marcius*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoi, modius; în față, X (tăiat).
Rv. M.MARC.ROMA (*Marcus Marcius. Roma*).
 Victoria într-o biga în galop spre dreapta; sub cai, două spice de grîu în picioare.
 Denar, Babelon, II, p. 185, n. 8.
 Greut. 3,50 g. Diam. 19×17 mm. Data 124–103.
24. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers și pe revers contramarcă (pl. XXIV, 9).
 Greut. 3,53 g. Diam. 19 mm. Data 124–103.
25. *Ti. Minucius Augurinus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X (tăiat).
Rv. TI.MINVCI.C.F.AVGRINI.ROMA (*Tiberii Minucii, Căii filii, Augurini. Roma*).
 Coloană susținînd o statuie; baza ornamentată cu spice; de o parte și de alta, două persoane în toga; *L. Minucius*, cu piciorul pe o baniță, ținînd în mînă o pîine și o farfurie iar *M. Minucius Faesus*, ținînd un lituus.
 Denar, Babelon, II, p. 231, n. 9.
 Greut. 3,58 g. Diam. 19 mm. Data 124–103.
26. *Marcus Calidius Quintus Metellus Cnaeus Fulvius*
Av. ROMA. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X (tăiat).
Rv. M.CALID.Q.MET.CN.FL. (*Marcus Calidius, Quintus Metellus, Cnaeus Fulvius*). Victoria ținînd o cunună, într-o biga în galop spre dreapta.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 10).
 Denar, Babelon, I, p. 283, n. 1; p. 271, n. 35, p. 514, n. 2.
 Greut. 3,57 g. Diam. 20×18,5 mm. Data 124–103.
27. *Q. Curtius M. Iunius Silanus*
Av. Q.CVRT. (*Quintus Curtius*). Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. M.SILA.ROMA (*Marcus Silanus. Roma*).
 Iupiter, într-o quadriga în galop spre dreapta, ținînd un sceptru și fulgerul; sus lituus.
 Denar, Babelon, I, p. 450, n. 2; II, p. 105, n. 9.
 Greut. 3,55 g. Diam. 20,5×19 mm. Data 124–103.
28. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,56 g. Diam. 21×18,5 mm. Data 124–103.

15

22

16

23

17

24

18

25

19

26

20

27

21

28

29. *Marcus Vargunteius*
Av. M.VARG. (*Marcus Vargunteius*). Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X (tăiat).
Rv. ROMA. Iupiter, ținând fulgerul și o ramură de lauri, într-o quadriga la pas spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 525, n. 1.
 Greut. 3,53 g. Diam. 19,5 mm. Data 102.
30. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, n. 11).
 Greut. 3,45 g. Diam. 19 mm. Data 102.
31. *Q. Fabius Labeo*
Av. LABEO.ROMA. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X.
Rv. Q.FABI (*Quintus Fabius*). Iupiter în picioare, cu sceptru și fulger, în quadriga în galop spre dreapta; sub picioarele cailor un cioc de corabie.
 Denar, Babelon, I, p. 480, n. 1.
 Greut. 3,70 g. Diam. 18 mm. Data 102–100.
32. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [Q] FABI
 Greut. 3,73 g. Diam. 19×17 mm. Data 102–100.
33. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 12).
 Greut. 3,60 g. Diam. 20×18,5 mm. Data 102–100.
34. *Titus Cloulius*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; jos, ROMA; înapoi, cunună.
Rv. T.CLOVLI (*Titus Cloulius*). Victoria în biga în galop spre dreapta; sub cai, un spic de grâu.
 Denar, Babelon, I, p. 360, n. 1.
 Greut. 3,58 g. Diam. 20×19 mm. Data 101.
35. *L. Calpurnius Piso Caesonius*
Q. Servilius Caepio
Av. PISO.CAEPIO.[Q] (*Piso, Caepio, quaestores*). Capul lui Saturnus spre dreapta; înapoi, harpe.
Rv. AD.FRV.EMV.EX.S.C. (*Ad frumentum emundum, ex senatus consulto*). Cei doi questori, Piso și Caepio, întorși spre stînga, șezînd unul lângă celălalt pe un subselium situat între două spice.
 Denar, Babelon, I, p. 288, n. 5; II, p. 449, n. 12.
 Greut. 3,54 g. Diam. 19,5×17,5 mm. Data 100.
36. *L. Postumius Albinus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoi, un apex; în față, X (tăiat).
Rv. L.POST[ALB] RO[MA] (*Lucius Postumius Albinus.Roma*). Mars, cu cască, lance și scut, ținînd un trofeu, în quadriga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 377, n. 1.
 Greut. 3,45. Diam. 19×18 mm. Data 99–95.
37. *Marcus Cipiuz*
Av. M.CIPI.M.F. (*Marcus Cipiuz Marci filius*). Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoia capului, X.
Rv. ROMA. Victoria, cu ramură de palmier, într-o biga galopînd spre dreapta; jos, o cîrmă de corabie.
 Denar, Babelon, I, 341, n. 1.
 Greut. 3,72 g. Diam. 17 mm. Data 99–94.
38. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. [RO]MA
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,65 g. Diam. 16 mm. Data 99–94.
39. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. [M.CI]PI.M.F.
Rv. Ca mai sus. ROM[A]
 Greut. 3,62 g. Diam. 16 mm. Data 99–94.
40. *L. Flaminius Cilo*
Av. ROMA. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; în față, X.
Rv. L.FLAMI[NI] CILO (*Lucius Flaminius Cilo*). Victoria, ținînd o cunună, într-o biga în galop spre dreapta.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 13).
 Denar, Babelon, I, p. 495, n. 1.
 Greut. 3,55 g. Diam. 18,50×18 mm. Data 99–94.
41. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 14).
 Greut. 3,56 g. Diam. 18 mm. Data 99–94.
42. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. L.FLAMI[NI] CILO
 Greut. 3,58 g. Diam. 19×17 mm. Data 99–94.

29

36

30

37

31

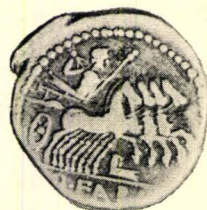
38

32

39

33

40

34

41

35

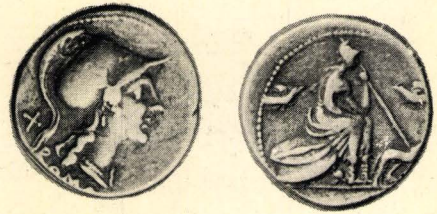
42

43. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. L.FLAM[INI CIL]O
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 15).
 Greut. 3,60 g. Diam. 18,5×17 mm. Data
 99–94.
44. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. L.FLAMIN[I CIL]O
 Greut. 3,63 g. Diam. 18,5×17 mm. Data
 99–94.
45. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. L.LAMI[NI CIL]O
 Greut. 3,61 g. Diam. 19 mm. Data 99–94.
46. *Marcus Sergius Silus*
Av. ROMA.EX.S.C. (*Roma.Ex senatus con-*
sulto). Capul zeiței Roma cu casca înaripată
 spre dreapta; înapoia capului, X (tăiat).
Rv. M.SERGI.SILVS (*Marcus Sergius Silus*).
 În cîmp, Q (quaestor). Călăreț roman cu
 cască și cuirasă, în galop spre stînga; în mîna
 stîngă ridicată în sus ține de păr capul unui
 gal și o sabie.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 16).
 Denar, Babelon, II, p. 442, n. 1.
 Greut. 3,60 g. Diam. 20×18,5 mm. Data
 99–94.
47. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. M.SERGI.SILV[S]
 Greut. 3,57 g. Diam. 18 mm. Data 99–94.
48. *C. Caecilius Metellus Caprarius*
Av. ROMA, Capul zeiței Roma cu casca înari-
 pată spre dreapta; în față, X (tăiat).
Rv. C.METELLVS (*Caius Metellus*). Iupiter,
 în picioare, într-o biga de elefanți mergînd
 spre stînga; deasupra Victoria în zbor ținînd
 o cunună; elefanții la gît cu clopoțel.
 Denar, Babelon, I, p. 263, n. 14.
 Greut. 3,56 g. Diam. 17 mm. Data 93.
49. *Fără nume de magistrat*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată, cu
 crinieră lungă, spre dreapta; jos ROMA;
 înapoi, X.
Rv. Zeița Roma, cu scepstrul în mîna stîngă,
 șezînd spre dreapta pe o grămadă de scuturi;
 în fața ei lupoaica alăptînd pe Romulus și
 Remus; sub picioare o cască; în cîmp doi
 vulturi zburînd spre zeiță.
 Denar, Babelon, I, p. 72, n. 176.
 Greut. 3,60 g. Diam. 21,5×21 mm. Data
 93–92.
50. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,30 g. Diam. 20 mm. Data 93–92.
51. *Idem*
Av. Ca mai sus. RO[MA]
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,51 g. Diam. 21×19,5 mm. Data
 93–92.
52. *Idem*
Av. Ca mai sus. ROM[A]
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 17).
 Greut. 3,52 g. Diam. 20 mm. Data 93–92.
53. *M. Fourius Philus*.
Av. M.FOVRIL.F. (*Marcii Fourii, Lucii filii*).
 Capul lui Ianus cu cunună de lauri.
Rv. PHILI.ROMA. Zeița Roma, cu cască, în
 picioare spre stînga, ținînd un scepstru în
 mîna stîngă, și încoronînd un trofeu, la baza
 căruia se află două scuturi și două carnyx.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 18).
 Denar, Babelon, I, p. 525, n. 18.
 Greut. 3,52 g. Diam. 19,5×18 mm. Data 93–92.
54. *C. Publius Malleolus C.f.*
Av. C.MALLE.C.F. (*Caius Malleolus, Caii*
filii). Capul zeiței Roma cu casca înaripată
 spre dreapta; înapoi, X.
Rv. L.LIC.CN.DOM. (*Lucius Licinius. Cnaeus*
Domitius). Mars, în picioare, într-o biga în
 galop spre dreapta, ținînd un scut și un car-
 nyx — și aruncînd o sulită.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 19).
 Denar dantelat, Babelon, II, p. 330, n. 1.
 Greut. 3,65 g. Diam. 21×18 mm. Data 92.
55. *Lucius Caesius*.
Av. Bustul lui Apollo întors spre stînga și
 văzut din spate, aruncînd un mînunchi de să-
 geți; în cîmp (în monogram), AP (Apollo).
Rv. L.CAESI. (*Lucius Caesius*). Zeii Lares
 din față privind spre dreapta și ținînd un
 scepstru în mîna dreaptă; între ei un ciîne;
 în cîmp (în monogram), La (Lares); sus,
 capul lui Vulcanus și clește.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 20).
 Denar, Babelon, I, p. 281, n. 1.
 Greut. 3,54 g. Diam. 20×19 mm. Data 91.
56. *C. Claudius Pulcher*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre
 dreapta.
Rv. C.PVLCHER (*Caius Pulcher*). Zeița Vic-
 toria într-o biga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 345, n. 1.
 Greut. 3,40 g. Diam. 19 mm. Data 91.

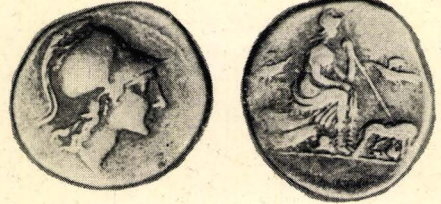
43

50

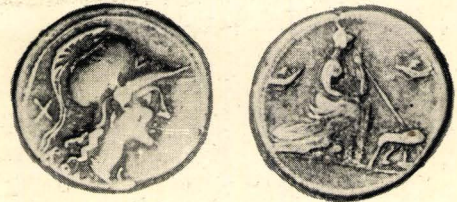
44

51

45

52

46

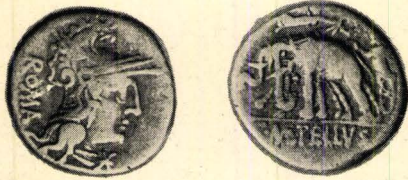
53

47

54

48

55

49

56

57. *Acelashi magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,86 g. Diam. 19 mm. Data 91.
58. *Acelashi magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 21).
 Greut. 3,58 g. Diam. 18 mm. Data 91.
59. *L. Cornelius Scipio Asiagenus.*
Av. Capul lui Saturnus cu lauri spre stînga.
Rv. L.SCIP.ASIAG. (*Lucius Scipio Asiagenus*).
 Iupiter într-o quadriga în galop spre dreapta
 ținînd fulgerul și un sceptru; în cîmp, sus,
 litera F.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 22).
 Denar dantelat, Babelon, I, p. 399, n. 24.
 Greut. 3,57 g. Diam. 19,5 mm. Data 91.
60. *L. Memmius Galeria*
Av. ROMA. Capul lui Saturnus cu lauri spre
 stînga; înapoi, harpe.
Rv. L.MEMMI.GAL. (*Lucius Memmius Gale-*
ria). Venus, cu sceptru într-o biga la pas
 spre dreapta, încununată de Amor, care se
 apropie de ea în zbor.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 23).
 Denar dantelat, Babelon, II, p. 214, n. 2.
 Greut. 3,60 g. Diam. 18 mm. Data 91.
61. *Lucius Sulpicius C.f.*
Av. D.P.P. (*Dei Penates Publici*). Capul celor
 doi Penates cu lauri spre stînga.
Rv. C.SVLPICI.C.F. (*Caius Sulpicius Caii*
filius). Două persoane, ținînd fiecare cite-o
 lance în mîna stîngă, iar mîna dreaptă întinsă
 asupra unei scroafe culcate la pămînt; în
 cîmp, sus, litera A.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 24).
 Denar dantelat, Babelon, II, p. 471, n. 1.
 Greut. 3,86 g. Diam. 18 mm. Data 91.
62. *Appius Claudius Pulcher*
Titus Mallius
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre
 dreapta; în spate, un simbol rectangular.
Rv. AP.CL.T.MAL.Q.VR. (*Appius Claudius,*
Titus Mallius, quaestores urbani). Victoria
 într-o biga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 347, n. 2; II, p. 169, n. 1.
 Greut. 3,71 g. Diam. 18×17 mm. Data 91.
63. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus; în spate un cerc înscris într-un
 triunghi (simbol).
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,66 g. Diam. 18 mm. Data 91.
64. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus; în spate un cerc înscris într-un
 triunghi.
- Rv.* Ca mai sus. AP.CL.T.MAL.Q.[VR]
 Greut. 3,86 g. Diam. 17,5 mm. Data 91.
65. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. AP.CL.T.MAL.Q.[VR]
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 25).
 Greut. 3,58 g. Diam. 15,5 mm. Data 91.
66. *Titus Mallius*
Appius Claudius Pulcher
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre
 dreapta; în spate un simbol, cerc înscris
 într-un triunghi.
Rv. T.MAL.AP.CL.Q.VR. (*Titus Mallius, Ap-*
pius Claudius, quaestores urbani). Victoria în
 triga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 169, n. 2; I, p. 347, n. 3.
 Greut. 3,70 g. Diam. 17,5 mm. Data 91.
67. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,69 g. Diam. 18×17 mm. Data 91.
68. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus. Simbol tocit.
Rv. Ca mai sus. [T] MAL.AP.CL.Q.VR.
 Greut. 3,86 g. Diam. 17,5 mm. Data 91.
69. *L. Appuleius Saturninus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre
 stînga.
Rv. L.SATVRN. (*Lucius Saturninus*). Zeul
 Saturnus, într-o quadriga în galop spre
 dreapta, în mîna cu o coasă; în cîmp, sus,
 litera M.
 Denar, Babelon, I, p. 208, n. 1.
 Greut. 3,71 g. Diam. 20×19 mm. Data 90.
70. *Acelashi magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [L] SATVRN. Sub picioarele
 cailor litera K.
 Greut. 3,73 g. Diam. 20×17,5 mm. Data 90.
71. *C. Coilius Calvus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre
 stînga.
Rv. CALD. (*Calvus*). Victoria într-o biga în
 galop spre stînga; în exergă, litera M.
 Denar, Babelon, I, p. 369, n. 3.
72. *Acelashi magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. C.COIL.CALD. (*Caius Coilius Calvus*).
 Victoria într-o biga în galop spre stînga; în
 cîmp, litera Q.
 Denar, Babelon, I, p. 369, n. 2.
 Greut. 3,75 g. Diam. 19 mm. Data 90.

57

65

58

66

59

67

60

68

61

69

62

70

63

71

64

72

73. *C. Fabius Buteo*
Av. EX.A.PV. (*Ex argento publico*). Capul zeiței Cybele, cu vâl și turn pe cap, spre dreapta.
Rv. C.FABI.C.F. (*Caius Fabius, Caii filius*). Victoria într-o biga în galop spre dreapta; în față pasărea numită buteo; sub biga, litera L.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 26).
 Denar, Babelon, I, p. 486, n. 14.
 Greut. 3,58 g. Diam. 21 mm. Data 90.
74. *L. Iulius L. f. Caesar*
Av. CAESAR. Capul lui Mars cu cască spre stînga; în cîmp, un simbol monetar.
Rv. L.IVLI.L.F. (*Lucius Iulius Lucii filius*). Venus Genetrix într-un car, spre stînga, tras de doi amorași; în stînga, o lira; în cîmp, un simbol monetar, J (ca pe avers).
 Pe avers și pe revers cite o contramarcă monetară (pl. XXIV, 27).
 Denar, Babelon, II, p. 5, n. 4.
 Greut. 3,76 g. Diam. 17 mm. Data 90.
75. *M. Lucilius Rufus*
Av. PV. (Publice). Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; totul într-o cunună de lauri.
Rv. M.LVCILI.RVF. (*Marcus Lucilius Rufus*). Victoria ținînd un bici într-o biga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 150, n. 1.
 Greut. 3,70 g. Diam. 20 mm. Data 90.
76. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,77 g. Diam. 20 mm. Data 90.
77. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,63 g. Diam. 21,5 × 20,5 mm. Data 90.
78. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,55 g. Diam. 21 × 19,5 mm. Data 90.
79. *Q. Minucius Thermus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca cu crinieră, împodobită cu pene, spre stînga.
Rv. Q.THERM.M.F. (*Quintus Thermus Marci filius*). Doi războinici luptîndu-se; unul este roman, celălalt un « barbar », care poartă o cască împodobită cu coarne și un scut; între ei, un luptător roman căzut la pămînt.
 Denar, Babelon, II, p. 235, n. 19.
 Greut. 3,85 g. Diam. 19 × 17 mm. Data 90.
80. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. Q.TEHRM.M[F]
 Greut. 3,77. Diam. 19 × 17 mm. Data 90.
81. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. Q.TEHRM.[M.F.]
 Greut. 3,65 g. Diam. 19 × 17 mm. Data 90.
82. *M. Porcius Cato*
Av. M.CA[TO].ROMA (*Marcus Cato.Roma*). Capul zeiței Libertas cu diademă spre dreapta.
Rv. [VICTRIX]. Victoria înaripată șezînd spre dreapta ținînd o patera și o ramură de palmier; între picioarele scaunului, ST.
 Denar, Babelon, II, p. 371, n. 6.
 Greut. 3,70 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 90.
83. *Același magistrat*
Av. M.CATO.ROMA (*Marcus Cato.Roma*). Capul zeiței Libertas cu diademă spre dreapta.
Rv. VICTRIX. Victoria înaripată șezînd spre dreapta, ținînd o patera și o ramură de palmier.
 Denar, Babelon, II, p. 371, n. 5.
 Greut. 3,95 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 90.
84. *Lucius Thorius Balbus*
Av. I.S.M.R. (*Iuno Sispes Mater Regina*). Capul zeiței Iuno acoperit cu pielea de capră spre dreapta.
Rv. L.THORIVS BALBVS (*Lucius Thorius Balbus*). Taur furios alergînd spre dreapta; în cîmp, sus, litera A.
 Denar, Babelon, II, p. 488, n. 1.
 Greut. 3,93 g. Diam. 20,5 × 19 mm. Data 90.
85. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. În cîmp, sus, litera, E.
 Greut. 3,96 g. Diam. 19 mm. Data 90.
86. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. În cîmp, sus, litera E.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 28).
 Greut. 3,76 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 90.

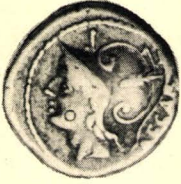

73

80

74

81

75

82

76

83

77

84

78

85

79

86

87. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. În câmp litera P.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 29).
 Greut. 3,70 g. Diam. 20 × 18,5 mm. Data 90.
88. *C. Allius Bala*
Av. BALA. Cap de femeie cu diademă spre dreapta. În față, X.
Rv. C.ALL[I] (*Caius Allius*). Zeița Diana cu făclii într-o biga de cerbi în galop spre dreapta: sub cerbi, lăcustă; totul într-o cunună de lauri.
 Denar, Babelon, I, p. 110, n. 4.
 Greut. 3,30 g. Diam. 17 mm. Data 89.
89. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. În față, D.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,58 g. Diam. 18 mm. Data 89.
90. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,61 g. Diam. 16 mm. Data 89.
91. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. [BALA]
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,40 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 89.
92. *L. Pomponius Molo*
Av. L.POMPON.MOLO (*Lucius Pomponius Molo*). Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta.
Rv. NVM.POMPIL. (*Numa Pompilius*). Regele Numa, în picioare, lângă un altar aprins, cu lituus și pregătindu-se a sacrifica un țap adus de un Victimarius.
 Denar, Babelon, II, p. 359, n. 6.
 Greut. 3,63 g. Diam. 19 mm. Data 89.
93. *P. Servilius Rullus*
Av. RVLLI. Bustul zeiței Pallas Athena, cu egida pe piept spre stînga.
Rv. P.SERVILI.M.F. (*Publii Servilii Marcii filii*). Victoria, ținînd o ramură de palmier, într-o biga în galop spre dreapta; sub biga, P (Publice).
 Denar, Babelon, II, p. 450, n. 14.
 Greut. 3,72 g. Diam. 19 mm. Data 89.
94. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,90 g. Diam. 21 × 17,5 mm. Data 89.
95. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. P.SERVILI.M.[F].
 Greut. 3,76 g. Diam. 21 × 19 mm. Data 89.
96. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. RVLLI[I]
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,60 g. Diam. 20 × 18 mm. Data 89.
97. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 30).
 Greut. 3,58 g. Diam. 19 mm. Data 89.
98. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 31).
 Greut. 3,90 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 89.
99. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Monedă ruptă în mai multe bucăți. Data 89.
100. *Calpurnius Piso Frugi*
Av. Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta; înapoia capului, X (tăiat); în față, L.
Rv. L.PISO.FRUGI (*Lucius Piso Frugi*).
 Călăreț în galop spre dreapta, ținînd o ramură de palmier; în câmp, sus, H.
 Denar, Babelon, I, p. 292, n. 11.
 Greut. 3,40 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 88.

87

94

88

95

89

96

90

97

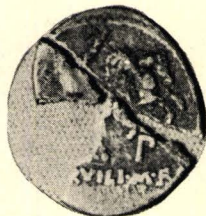
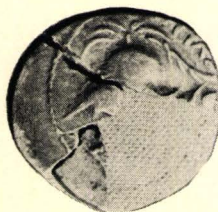
91

98

92

99

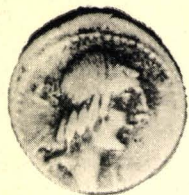
93

100

101. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, L; în față, un simbol șters.
Rv. Ca mai sus; în câmp, jos, LXXIII.
 Greut. 3,80 g. Diam. 18 mm. Data 88.
102. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, ancoră; în față A.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, G; jos, un simbol, sabie (?).
 Greut. 3,78 g. Diam. 19 mm. Data 88.
103. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, simbol în formă de ramuri; în față, I.
Rv. Ca mai sus; în câmp, jos, A—O.
 Greut. 3,81 g. Diam. 19 mm. Data 88.
104. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, E; în față, B.
Rv. Ca mai sus; în partea de sus, un punct
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 32).
 Greut. 3,80 g. Diam. 18 mm. Data 88.
105. *D. Iunius Silanus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoi, litera A.
Rv. D.SILANVS L.F.ROMA (*Decimus Silanus Lucii filius.Roma*). Victoria într-o biga în galop spre dreapta; în câmp, sus, cifra L (?).
 Denar, Babelon, II, p. 108, n. 15.
 Greut. 3,86 g. Diam. 18×17 mm. Data 88.
106. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera D.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra XVIII.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 33).
 Greut. 3,78 g. Diam. 18×17 mm. Data 88.
107. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera F.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 34).
 Greut. 3,71 g. Diam. 18×17 mm. Data 88.
108. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera F.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra XX.
 Greut. 3,62. Diam. 19 mm. Data 88.
109. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera G.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra XI.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 35).
 Greut. 3,77 g. Diam. 18,5×17,5 mm. Data 88.
110. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera G.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra XI.
 Greut. 3,75 g. Diam. 18 mm. Data 88.
111. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera N.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra VIII (?).
 Greut. 4,05 g. Diam. 18,5×17 mm. Data 88.
112. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, o literă tocită.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra VIII.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 36).
 Greut. 3,92 g. Diam. 17×16 mm. Data 88.
113. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, o literă tocită.
Rv. Ca mai sus. [D] SILANVS.L.[F.ROMA]; în câmp, sus, cifra XX.
 Greut. 3,35 g. Diam. 18×17 mm. Data 88.
114. *D. Iunius Silanus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta; înapoi, litera E.
Rv. D.SILANVS.ROMA. (*Decimus Silanus Roma*). Zeița Victoria într-o biga în galop spre dreapta.
 Denar. Babelon, II, p. 108, n. 16.
 Greut. 3,98 g. Diam. 17 mm. Data 88.
115. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera T.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,87 g. Diam. 19,5×17 mm. Data 88.
116. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera V.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra XII.
 Greut. 3,98 g. Diam. 17 mm. Data 88.

101

109

102

110

103

111

104

112

105

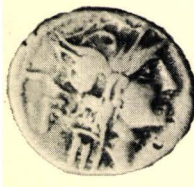
113

106

114

107

115

108

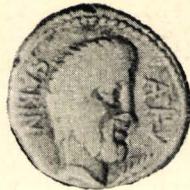
116

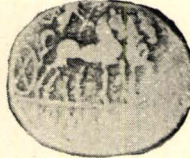
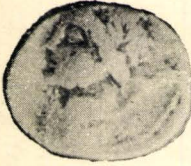
117. *Lucius și Caius Memmius*
Av. EX.S.C. (*Ex senatus consulto*). Capul lui Saturnus cu lauri spre stînga; înapoi, harpe.
Rv. L.C.MEMIE[S.L].F.GAL (*Lucius, Caius Memies, Lucii filii, Galeria*). Venus, cu sceptru, într-o biga în pas, spre dreapta, încununată de către un amoraș, care se apropie de ea în zbor.
 Denar, Babelon, II, p. 216, n. 8.
 Greut. 3,92 g. Diam. 18 mm. Data 87.
118. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; L.C.MEM[IES.L.F.GAL].
 Greut. 3,25 g. Diam. 19×16 mm. Data 87.
119. *Quintus Titius*
Av. Capul lui Bachus împodobit cu vița de vie spre dreapta.
Rv. [Q.TITI] (*Quintus Titius*). Pegasus zburînd spre dreapta.
 Pe revers, contramarcă (pl. XXIV, 37).
 Denar, Babelon, II, p. 491, n. 2.
 Greut. 3,79 g. Diam. 17 mm. Data 87.
120. *Același magistrat*
Av. Capul zeului Mutinus Titinus cu barbă și diademă spre dreapta.
Rv. Q.TITI (*Quintus Titius*). Pegasus spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 490, n. 1.
 Greut. 3,80 g. Diam. 16,5 mm. Data 87.
121. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,78 g. Diam. 16,5. Data 87.
122. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 38).
 Greut. 3,97 g. Diam. 19×18 mm. Data 87.
123. *Lucius Titurius Sabinus*
Av. SABIN (Sabin). Capul descoperit, cu barbă, al regelui sabin Tatius spre dreapta; în față, în monogram, TA (Tatius).
Rv. L.TITVRI (*Lucius Titurius*). Doi luptători romani răpesc două sabine.
 Denar, Babelon, II, p. 497, n. 1.
 Greut. 3,22 g. Diam. 18 mm. Data 87.
124. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [L]TITV[RI]
 Greut. 3,97 g. Diam. 18 mm. Data 87.
125. *Același magistrat*
Av. SABIN.A.PV. (*Sabinus. Argento Publico*)
 Capul descoperit, cu barbă, al regelui sabin Tatius spre dreapta; în față, o ramură de palmier.
Rv. L.TITVRI (*Lucius Titurius*). Doi luptători romani răpesc două sabine.
 Denar, Babelon, II, p. 498, n. 3.
 Greut. 3,60 g. Diam. 18 mm. Data 87.
126. *Același magistrat*
Av. SABIN (*Sabinus*). Capul descoperit al regelui sabin Tatius spre dreapta.
Rv. L.TITVRI (*Lucius Titurius*). Tarpeia, cu părul despletit, ridicînd mîinile în sus, îngropată pînă la mijloc într-un morman de scuturi, între doi războinici care se luptă și pe care ea încearcă să-i despartă; sus, o stea în semilună.
 Denar, Babelon, II, p. 498, n. 4.
 Greut. 3,87 g. Diam. 18,5×17,5 mm. Data 87.
127. *Același magistrat*
Av. SABIN.A.PV. (*Sabinus. Argento Publico*).
 Capul cu barbă al regelui sabin Tatius spre dreapta; în față, o ramură de palmier.
Rv. L.TITVRI (*Lucius Titurius*). Tarpeia, cu părul despletit, ridicînd mîinile în sus, îngropată pînă la mijloc într-un morman de scuturi, între doi războinici care se luptă și pe care ea încearcă să-i despartă; sus, o stea în semilună.
 Denar, Babelon, II, p. 499, n. 5.
 Greut. 3,96 g. Diam. 18 mm. Data 87.
128. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [L]TITVRI
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 39).
 Greut. 3,42 g. Diam. 19×18 mm. Data 87.
129. *Același magistrat*
Av. SABIN (*Sabinus*). Capul descoperit, cu barbă, al regelui sabin Tatius, spre dreapta.
Rv. L.TITVRI (*Lucius Titurius*). Zeița Victoria în picioare, ținînd o cunună, într-o biga în galop spre dreapta; în exergă, o șopîrlă.
 Denar, Babelon, II, p. 499, n. 6.
 Greut. 3,78 g. Diam. 19 mm. Data 87.
130. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; în exergă, arc cu săgeată.
 Greut. 3,77 g. Diam. 19×18 mm. Data 87.
131. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. L.TIT[VRI]; în exergă, litera H.
 Greut. 4,02 g. Diam. 21×18 mm. Data 87.
132. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. L.TI[TVRI]; în exergă, M urmat de o cifră ștearsă.
 Greut. 3,50 g. Diam. 20×17,5 mm. Data 87.

117

125

118

126

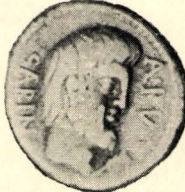
119

127

120

128

121

129

122

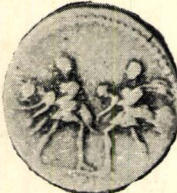
130

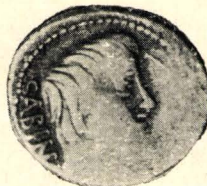
123

131

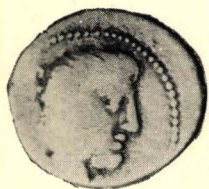
124

132

133. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. SA[BIN]
Rv. Ca mai sus; în exergă, un simbol monetar tocit.
 Greut. 3,10 g. Diam. 20×18 mm. Data 87.
134. *C. Vibius Pansa*
Av. PANSA. Capul lui Apollo cu bucle bogate și cu cunună de lauri spre dreapta; în față, un șarpe.
Rv. C.VIBIVS C.F. (*Caius Vibius Caii filius*). Pallas Athena, ținând în mîna dreaptă un sceptru iar în stînga un trofeu, în picioare într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 539, n. 2.
 Greut. 3,77 g. Diam. 19 mm. Data 87.
135. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, un simbol monetar, RI.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,78 g. Diam. 19×17 mm. Data 87.
136. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, o liră.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,60 g. Diam. 19×18 mm. Data 87.
137. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol monetar tocit.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,77 g. Diam. 19,5 mm. Data 87.
138. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol monetar, o insectă.
Rv. Ca mai sus. [C.VIB]IVS C.F.
 Greut. 3,88 g. Diam. 19×17 mm. Data 87.
139. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol monetar tocit.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,45 g. Diam. 20,5×18 mm. Data 87.
140. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol monetar tocit.
Rv. Ca mai sus. [C] VIB[IVS C.F.].
 Greut. 3,66 g. Diam. 17 mm. Data 87.
141. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol monetar tocit.
Rv. Ca mai sus. C VIBIVS [C.F.].
 Greut. 3,61 g. Diam. 17×15,5 mm. Data 87.
142. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol monetar tocit.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,74 g. Diam. 18×17 mm. Data 87.
143. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,94 g. Diam. 20 mm. Data 87.
144. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,57 g. Diam. 19×17 mm. Data 87.
145. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,94 g. Diam. 18×16 mm. Data 87.
146. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. [PANSA].
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 40).
 Greut. 3,49 g. Diam. 17×15 mm. Data 87.

133

140

134

141

135

142

136

143

137

144

138

145

139

146

147. *Același magistrat*
Av. PANSA. Capul lui Apollo cu lauri, spre dreapta; în față X.
Rv. C.VIBIVS C.F. (*Caius Vibius Caii filius*). Pallas Athena, ținând în mîna dreaptă un sceptru iar în stînga un trofeu, în picioare într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 538, n. 1.
 Greut. 3,58 g. Diam. 20×17 mm. Data 87.
148. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, un simbol.
Rv. Ca mai sus. [C] VIBIVS C.F.
 Greut. 3,90 g. Diam. 18 mm. Data 87.
149. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol, o săgeată.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,85 g. Diam. 19,5×18 mm. Data 87.
150. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol monetar, cap de cerb.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,96 g. Diam. 18 mm. Data 87.
151. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, simbol foarte șters.
Rv. Ca mai sus. C.VIBIVS [C.F].
 Greut. 3,71 g. Diam. 18×17 mm. Data 87.
152. *C. Cornelius Lentulus Marcellinus*
Av. Bustul lui Mars cu cască și lance pe umăr spre dreapta.
Rv. CN.LENTVL (*Cnaeus Lentulus*). Zeița Victoria, ținînd o cunună, într-o biga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 415, n. 50.
 Greut. 3,36 g. Diam. 19,5×17 mm. Data 86.
153. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,95 g. Diam. 20×18 mm. Data 86.
154. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. CN.LENTV [L]
 Greut. 3,46 g. Diam. 19,5×17 mm. Data 86.
155. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,92 g. Diam. 18×17 mm. Data 86.
156. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,68 g. Diam. 18×17 mm. Data 86.
157. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. CN.LENT[VL].
 Greut. 3,59 g. Diam. 18 mm. Data 86.
158. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [CN].LENTV[L]
 Greut. 3,23 g. Diam. 19×17 mm. Data 86.
159. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. CN.LEN[TVL]
 Greut. 3,77 g. Diam. 18×15,5 mm. Data 86.
160. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. CN.LENT[VL]
 Pe avers contramarcă (pl. XXIV, 41).
 Greut. 3,78 g. Diam. 16×15 mm. Data 86.

147

154

148

155

149

156

150

157

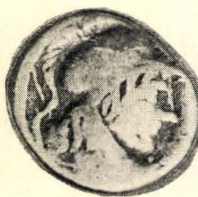
151

158

152

159

153

160

161. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,74 g. Diam. 19 × 16,5 mm. Data 86.
162. *Lucius Rubrius Dossenus*
Av. DOSSEN. (*Dossenus*). Capul lui Iupiter, cu lauri, pe umăr sceptru, spre dreapta.
Rv. [L].RVB[RI] (*Lucius Rubrius*). Car triumfal (*tensa*), la care sînt înhămați patru cai, mergînd la pas spre dreapta; pe car fulger; sus, Victoria în zbor, ținînd o cunună.
 Denar, Babelon, II, p. 406, n. 1.
 Greut. 3,80 g. Diam. 16,5 mm. Data 86.
163. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. [D]OSSEN
Rv. Ca mai sus. [L]RVBR[I]. Tăietură în formă de ic în marginea monetei.
 Pe revers, contramarcă (pl. XXIV, 42).
 Greut. 3,73 g. Diam. 18 × 16 mm. Data 86.
164. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [L]RVBRI.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 43).
 Greut. 3,68 g. Diam. 18 × 16 mm. Data 86
165. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. L.RVBR[I].
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 44).
 Greut. 3,69 g. Diam. 17 mm. Data 86.
166. *Același magistrat*
Av. DOS. (*Dossenus*). Capul zeiței Iuno cu diademă și vâl, pe umăr sceptru, spre dreapta.
Rv. L.RVBRI. (*Lucius Rubrius*). Car triumfal (*tensa*), ornamentat cu o acvilă pe un fulger, la care sînt înhămați patru cai mergînd la pas spre dreapta; sus, o Victorie în zbor, ținînd o cunună.
 Tăietură în formă de ic pe marginea monedei.
 Denar, Babelon, II, p. 407, n. 2.
 Greut. 3,85 g. Diam. 18,5 mm. Data 86.
167. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. [DO]S.
Rv. Ca mai sus. [L.RVBR]I.
 Greut. 3,82 g. Diam. 18 × 16 mm. Data 86.
168. *Același magistrat*
Av. DOS. (*Dossenus*). Bustul zeiței Roma cu cască spre dreapta.
Rv. L.RVBRI. (*Lucius Rubrius*). Car triumfal. (*tensa*), ornamentat cu o acvila pe un fulger, cu patru cai înhămați mergînd la pas spre dreapta; sus, o Victorie într-o bigă în galop.
 Denar, Babelon, II, p. 407, n. 3.
 Greut. 3,59 g. Diam. 17,5 × 16 mm. Data 86.
169. *Manius Fonteius C. f.*
Av. M.FONTEI.C.F. (*Manius Fonteius Caii filius*). Capul lui Apollo cu cunună de lauri spre dreapta; jos, fulgerul.
Rv. Geniu înaripat, călare pe o capră, spre dreapta; de o parte și de alta bonetele Dioscurilor; jos, thyrsus; totul într-o cunună de lauri.
 Denar, Babelon, I, p. 507, n. 11.
 Greut. 3,63 g. Diam. 20 × 18 mm. Data 85.
170. *Același magistrat*
Av. M.FONTEI.C.F. (*Manius Fonteius Caii filius*). Capul lui Apollo cu cunună de lauri spre dreapta; jos, fulgerul; în față, monogramul AP (Apollo).
Rv. Geniu înaripat, călare pe o capră, spre dreapta; sus, bonetele Dioscurilor; jos un thyrsos; totul într-o cunună de lauri.
 Denar, Babelon, I, p. 506, n. 9.
 Greut. 3,55 g. Diam. 21 × 20 mm. Data 85.
171. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,96 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 85.
172. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 45).
 Greut. 3,87 g. Diam. 19 mm. Data 85.
173. *L. Iulius Bursio*
Av. Capul lui Apollo cu cunună de lauri și aripi la timples spre dreapta; înapoi, un trident și un lituus.
Rv. L. IVLI.BVRSIO (*Lucius Iulius Bursio*). Zeița Victoria, ținînd o cunună, într-o quadriga în galop spre dreapta; sub cai, V.
 Denar, Babelon, II, p. 6, n. 5.
 Greut. 3,86 g. Diam. 21 mm. Data 85.
174. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, un trident și un sceptru.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,75 g. Diam. 19 mm. Data 85.
175. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; sub cai, DV.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXIV, 46).
 Greut. 3,42 g. Diam. 20 mm. Data 85.

161

162

163

164

165

166

167

168

169

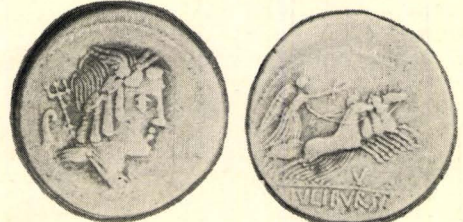
170

171

172

173

174

175

176. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; sub cai, KV.
 Pe avers și pe revers contramarcă (pl. XXIV, 47)
 Greut. 3,59 g. Diam. 19 mm. Data 85.
177. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, un simbol.
Rv. Ca mai sus. [L]IVLI BVR[S]IO
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 48).
 Greut. 3,56 g. Diam. 19 mm. Data 85.
178. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, un simbol.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 49).
 Greut. 3,26 g. Diam. 19 mm. Data 85.
179. *C. Licinius Macer*
Av. Bustul lui Apollo cu mănunchi de săgeți
 pe umăr spre stînga.
Rv. C.LICINIVS L.F.MACER (*Caius Licinius*
Lucii filius Macer). Pallas Athena, cu scut
 și lance, într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 133, n. 16.
 Greut. 3,77 g. Diam. 20 mm. Data 85.
180. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. C.L.[ICIN]IVS L.[F].MACER.
 Greut. 3,92 g. Diam. 18 mm. Data 85.
181. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 50).
 Greut. 3,43 g. Diam. 21,5 × 19 mm. Data 85.
182. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,77 g. Diam. 21,5 × 19,5 mm. Data 85.
183. *Fără nume de magistrat*
Av. Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta;
 jos, fulger.
Rv. Iupiter într-o quadriga în galop spre
 dreapta aruncînd fulgerul.
 Denar, Babelon, I, p. 77, n. 226.
 Greut. 3,49 g. Diam. 19 mm. Data 84.
184. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,68 g. Diam. 18 mm. Data 84.
185. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,33 g. Diam. 19 × 17,5 mm. Data 84.
186. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,58 g. Diam. 18,5 × 17 mm. Data 84.
187. *Idem*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,60 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 84.
188. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,18 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 84.
189. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,77 g. Diam. 19,5 × 17,5 mm. Data 84.
190. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 51).
 Greut. 3,80 g. Diam. 18,5 × 17,5 mm. Data 84.

176

183

177

184

178

185

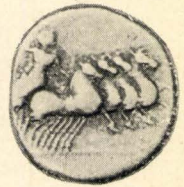
179

186

180

187

181

188

182

189

190

191. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 52).
 Greut. 3,08 g. Diam. 20 mm. Data 84.
192. *P. Furius Crassipes*
Av. AED.CVR. (*Aedilis curulis*). Capul cu turn al zeiței Cybele spre dreapta; înapoi un picior diform de om.
Rv. [PFV]RIV[S] (*Publius Furius*) (scris pe sella curulis); în exergă, CRASSIPES.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 53).
 Denar, Babelon, I, p. 526 n. 19.
 Greut. 3,69 g. Diam. 21,5 × 19,5 mm. Data 84.
193. *Gargilius, Ogulnius, Vergilius.*
Av. Capul lui Apollo cu cunună de stejar spre dreapta; jos, fulgerul.
Rv. VER.GAR.OGUL. (*Vergilius, Gargilius, Ogulnius*). Iupiter cu fulgerul într-o quadriga în galop spre dreapta; în cîmp, sus, litera S.
 Denar, Babelon, I, p. 532, n. 5; II, p. 267, n. 3; II, p. 529, n. 1.
 Greut. 4,02 g. Diam. 19 mm. Data 84.
194. *Publius Crepusius*
Av. Capul lui Apollo cu lauri și cu un sceptru pe umăr spre dreapta.
Rv. [P.CR]EPVSI (*Publius Crepusius*). Călăreț cu lance spre dreapta; în cîmp, LXX.
 Denar, Babelon, I, p. 441, n. 1.
 Greut. 3,08 g. Diam. 17,5 mm. Data 83.
195. *C. Mamilius Limetaneus*
Av. Bustul lui Mercurius cu petasis înaripat și caduceus spre dreapta; înapoi, AT (în ligatură).
Rv. C.MAMIL.LIMETAN. (*Caius Mamilius Limetaneus*). Ulysse, în costum de matelot, cu pileus, rezemat într-un baston, și recunoscut de câinele său Argos, care vine înaintea lui.
 Denar dantelat. Babelon, II, p. 173, n. 6.
 Greut. 3,56 g. Diam. 20 × 18 mm. Data 83.
196. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, litera N.
Rv. Ca mai sus.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,71 g. Diam. 19 mm. Data 83.
197. *L. Marcius Censorinus*
Av. Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta.
Rv. L. CENSOR. (*Lucius Censorinus*). Satirul Marsyas, spre stînga, cu coadă, în picioare brodechîni, pe spate cîrînd un burduf; în poaia lui o coloană care susține o statuie.
 Denar, Babelon, II, p. 195, n. 24.
 Greut. 3,50 g. Diam. 17,5 mm. Data 83.
198. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,65 g. Diam. 17,5 mm. Data 83.
199. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,60 g. Diam. 17,5 mm. Data 83.
200. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,50 g. Diam. 17,5 mm. Data 83.
201. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,80 g. Diam. 17,5 mm. Data 83.
202. *Q. Antonius Balbus*
Av. Capul lui Iupiter cu lauri spre dreapta; înapoi, S.C. (*Senatus consulto*); în față, litera A.
Rv. Q.ANTO.BALB.PR. (*Quintus Antonius Balbus, praetor*). Victoria, ținînd o coroană și o ramură de palmier, într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Denar dantelat, Babelon, I, p. 158, n. 1.
 Greut. 3,90 g. Diam. 19 mm. Data 82.
203. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în față, litera P.
Rv. Ca mai sus.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,80 g. Diam. 20 × 18,5 mm. Data 82.
204. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; sub cai, litera G.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,90 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 82.
205. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,95 g. Diam. 20 × 18 mm. Data 82.
206. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; sub cai, litera A.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 54).
 Denar dantelat.
 Greut. 3,77 g. Diam. 18,5 × 17 mm. Data 82.

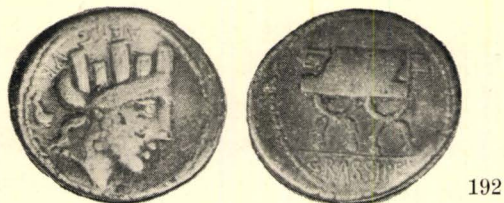

191

199

192

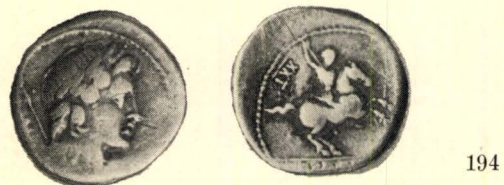
200

193

201

194

202

195

203

196

204

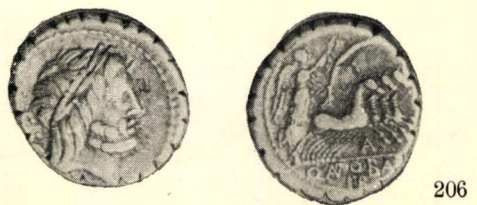
197

205

198

206

207. *C. Marius Capito*
Av. CAPIT (*Capito*). Capul zeiței Ceres încununată cu spice spre dreapta; după legendă, cifra XXXIII; în față, simbol, șarpe.
Rv. C.MARI.C.F.S.C. (*Caius Marius Caii filius. Senatus co sulto*). Țăran cu boii la arat spre stînga; în câmp, sus, cifra XXXIII.
 Denar dantelat. Babelon, II, p. 203, n. 9.
 Greut. 3,78 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 82.
208. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; după legendă, cifra LXXV; în față, simbol, ciupercă.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra LXXV.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,73 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 82.
209. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; după legendă, cifra CXXXIII; în față, simbol.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifra CXXXIII.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 55).
 Denar dantelat.
 Greut. 3,78 g. Diam. 19,5 × 18,5 mm. Data 82.
210. *Caius Norbanus*
Av. C.NOR[BANVS] (*Caius Norbanus*). Capul zeiței Venus cu diademă spre dreapta; înapoi, cifra XXIII.
Rv. Spic, fascie cu secure și caduceu.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 56).
 Denar, Babelon, II, p. 259, n. 2.
 Greut. 3,17 g. Diam. 17 mm. Data 82.
211. *A. Postumius Albinus*
Av. HISPAN. (*Hispania*). Cap de femeie, părul despletit, cu vâl, în atitudine de tristețe, spre dreapta.
Rv. A.POST.A.F.S.N.ALBIN. (*Aulus Postumius, Auli filius, Spurii nepos, Albinus*). Persoană în toga spre stînga, întinzînd mîna dreaptă asupra unui standard legionar cu aquila; la spatele acestei persoane, o fascie consulară cu secure.
 Denar dantelat, Babelon, II, p. 381, n. 8.
 Greut. 3,66 g. Diam. 19 mm. Data 82.
212. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. A.POST.A.F.[S.N.]ALBIN.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,90 g. Diam. 19 mm. Data 82.
213. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Denar dantelat.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 57).
 Greut. 3,83 g. Diam. 18 mm. Data 82.
214. *Același magistrat*
Av. Bustul zeiței Diana, cu arcul și tolba cu săgeți pe umăr, spre dreapta; deasupra, un cap de bou.
Rv. A.POST.A.F.S.N.ALBIN. (*Aulus Postumius, Auli filius, Spurii nepos, Albinus*). Persoană în toga sacrificînd, întoarsă spre stînga; în față un altar aprins și un taur destinat sacrificiului.
 Denar dantelat, Babelon, II, p. 381, n. 7.
 Greut. 3,85 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 82.
215. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [A.POST].A.F.S.H.ALBIN.
 Pe avers și revers contramarcă (pl. XXV, 58).
 Denar dantelat.
 Greut. 3,70 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 82.
216. *C. Annius Luscus*
C. Tarquitiu
Av. C.ANNI.[T.F.N.PROCOS.EX.]S.C. (*Caius Annius Titi filius, Titi nepos, proconsul, ex senatus consulto*). Anna Perenna, bustul cu diademă, spre dreapta; în față, o balanță.
Rv. C.TARQVITI.P.F.; în câmp, Q (*Caius Tarquitiu, Publii filius, quaestor*). Victoria, ținînd o ramură de palmier, într-o biga în galop spre dreapta; în câmp, sus, cifra XXXX.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 59).
 Denar, Babelon, I, p. 139, n. 1; II, p. 478, n. 1.
 Greut. 3,96 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 82–81.
217. *L. Manlius*
L. Cornelius Sylla
Av. L.MANLI.PROQ. (*Lucius Manlius, proquaestor*).
 Capul zeiței Roma cu casca înaripată spre dreapta.
Rv. L.SVLLA IM. (*Lucius Sylla, imperator*). Sylla, într-o quadriga la pas spre dreapta, ținînd un sceptru și încoronat de o Victoria.
 Denar, Babelon, II, p. 178, n. 4; I, p. 411, n. 39.
 Greut. 3,96 g. Diam. 18 mm. Data 82–81.
218. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,86 g. Diam. 18 mm. Data 82–81.
219. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,86 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 82–81.
220. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 60).
 Greut. 3,77 g. Diam. 16 mm. Data 82–81.
221. *C. Annius Luscus*
L. Fabius Hispaniensis
Av. C.ANNI.T.F.T.N.PROCOS.EX.S.C. (*Caius Annius, Titi filius, Titi nepos, proconsul, ex senatus co sulto*). Anna Perenna, bustul cu diademă, spre dreapta; jos, sub bust, litera V; totul într-un colier de perle.
Rv. L.FABI.L.F.HISP. (*Lucius Fabius, Lucii filius, Hispaniensis*), în câmp, Q (quaestor). Victoria, ținînd o ramură de palmier, într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 61).
 Denar, Babelon, I, p. 141, n. 3; I, p. 488, n. 17.
 Greut. 3,66 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 82–80.
222. *Aceiași magistrați*
Av. C.ANNI.T.F.T.N.PROCOS.EX.S.C. (*Caius Annius, Titi Filii, Titi nepos, proconsul, ex senatus consulto*). Anna Perenna, bustul cu diademă, spre dreapta; în spate, un caduceu.
Rv. L.FABI.L.F.HISP. (*Lucius Fabius, Lucii filius Hispaniensis*), în câmp, Q (quaestor). Victoria, cu ramură de palmier, într-o quadriga în galop spre dreapta.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 62).
 Denar, Babelon, I, p. 140, n. 2; I, p. 488, n. 17.
 Greut. 3,67 g. Diam. 20 × 18 mm. Data 82–80.

207

215

208

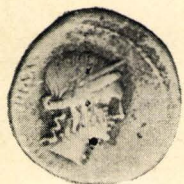
216

209

217

210

218

211

219

212

220

213

221

214

222

223. *C. Naevius Balbus*
Av. S.C. (*Senatus consulto*). Capul zeiței Venus cu diademă spre dreapta.
Rv. C.NAE.BALB. (*Caius Naevius Balbus*). Victoria într-o triga în galop spre dreapta; în câmp, sus, D.
 Denar dantelat, Babelon, II, p. 248, n. 6.
 Greut. 4,05 g. Diam. 19 × 17 mm. Data 81.
224. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. C.NAE.BA[LB]; în câmp, sus, cifra LXXXVI.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,75 g. Diam. 18 mm. Data 81.
225. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. C.NAE.[BALB]; în câmp, sus, cifra LV [.].
 Denar dantelat.
 Greut. 3,70 g. Diam. 17 mm. Data 81.
226. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [C].NAE.BA[LB]; în câmp, sus, LXXVIII.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,75 g. Diam. 19,5 × 18 mm. Data 81.
227. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,95 g. Diam. 19,5 × 18 mm. Data 81.
228. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [C.]NAE.BA[LB].
 Denar dantelat.
 Greut. 3,80 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 81.
229. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, C.LXXXX.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 63).
 Denar dantelat.
 Greut. 3,80 g. Diam. 18 mm. Data 81.
230. *C. Poblucius Q.f.*
Av. ROMA. Bustul zeiței Roma cu casca împodobită cu un cap de acvila și două pene spre dreapta; sus, litera A.
Rv. C.POBLICI.Q.F. (*Caius Poblucius Quinti filius*). Hercules sugrumînd leul din Nemeea; între picioarele lui o măciucă; în stînga, arcul și tolba; în câmp, litera A.
 Denar dantelat. Babelon, II, p. 334, n. 9.
 Greut. 3,80 g. Diam. 20,5 × 18 mm. Data 81.
231. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,73 g. Diam. 20 × 17,5 mm. Data 81.
232. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în câmp, sus, litera M.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, litera M.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,73 g. Diam. 20 × 18 mm. Data 81.
233. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; în câmp, sus, litera Q.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, litera Q.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,72 g. Diam. 20 mm. Data 81.
234. *L. Cornelius Sylla*
Av. Capul zeiței Venus cu diademă spre dreapta.
Rv. Dublu corn al abundenței plin cu fructe; jos, litera Q (*quaestor*).
 Denar, Babelon, I, p. 409, n. 33.
 Greut. 3,54 g. Diam. 19 × 17,5 mm. Data 81–80.
235. *Ti. Claudius Nero*
Av. Bustul zeiței Diana, cu arc și tolba cu săgeți, spre dreapta; în față, S.C. (*Senatus consulto*).
Rv. TI.CLAVD.TI.F.AP.N. (*Tiberius Claudius Tiberii filius, Appii nepos*). Victoria ținînd o ramură de palmier și o cunună, într-o biga în galop spre dreapta; sub biga, cifra CVI.
 Denar, Babelon, I, p. 349, n. 5.
 Greut. 3,76 g. Diam. 19 mm. Data 80.
236. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. TI.CLAVD.[TI.F.AP.N.]; sub biga, cifra LXXXX.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,70 g. Diam. 18,5 mm. Data 80.
237. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [TI.CLA]VD.[TI.F.AP.N.]; sub biga, A.LXVI.
 Denar dantelat.
 Greut. 3,89 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 80.
238. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; sub biga, CXXXIII.
 Denar dantelat.
 Greut. 4,11 g. Diam. 18 mm. Data 80.

223

231

224

232

225

233

226

234

227

235

228

236

229

237

230

238

239. *Lucius Papius*
Av. Capul zeiței Iuno Sospita împodobit cu pielea de capră, spre dreapta; înapoi, o ancoră; totul într-un cerc de perle.
Rv. L.PAPI. (*Lucius Papius*). Griffon fugind spre dreapta; în câmp, un simbol; totul într-un cerc de perle.
Denar, dantelat. Babelon, II, p. 280, n. 1.
Greut. 3,88 g. Diam. 18 mm. Data 80.
240. *Lucius Proculus*
Av. Capul zeiței Iuno Sospita cu pielea de capră spre dreapta; înapoi, S.C. (*Senatus consulto*).
Rv. L.PROCILI.F. (*Lucius Proculus, filius*). Iuno Sospita, înarmată cu lance și scut, pe cap cu pielea de capră, într-o biga în galop spre dreapta; sub picioarele cailor, șarpele Dragon.
Denar dantelat, Babelon, II, p. 386, n. 2.
Greut. 3,90 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 79.
241. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 64).
Denar dantelat.
Greut. 3,85 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 79.
242. *L. Volteius Strabo*
Av. Capul lui Iupiter cu lauri spre dreapta; înapoi, litera A.
Rv. L.VO.L.F.STRAB. (*Lucius Volteius, Lucii filius, Strabo*). Zeița Europa, ținând vâul deasupra capului, pe un taur care sare spre stînga; în dreapta, un fulger; sub taur, o frunză de iederă.
Denar dantelat, Babelon, II, p. 568, n. 6.
Greut. 3,83 g. Diam. 17,5 mm. Data 79.
243. *Q. Caecilius Metellus Pius*
Av. Capul zeiței Pietas cu diademă spre dreapta; în față, un cocostîrc.
Rv. Q.C.M.P.I. (*Quintus Caecilius Metellus Pius, imperator*). Elefant întors spre stînga.
Denar, Babelon, I, p. 275, n. 43.
Greut. 3,77 g. Diam. 19 × 17 mm. Data 79–77.
244. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 4,06 g. Diam. 19,5 × 15,5 mm. Data 79–77.
245. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 65).
Greut. 3,73 g. Diam. 19 mm. Data 79–77.
246. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [Q.]C.M.P.I.
Moneda tăiată la margine în formă de ic.
Greut. 4,01 g. Diam. 17,5 × 16 mm. Data 79–77.
247. *Aceiași magistrat*
Av. Capul zeiței Pietas cu diademă spre dreapta; în față, un cocostîrc.
Rv. IMPER. (*Imperator*). Lituus și praeferculium; totul într-o cunună de lauri.
Denar, Babelon, I, p. 275, n. 44.
Greut. 3,88 g. Diam. 18,5 × 17 mm. Data 79–77.
248. *Marcus Volteius*
Av. Capul tinărului Corybas cu cască împodobită cu o cunună de lauri; înapoi, un simbol.
Rv. M.VOLTEI.M.F. (*Marcus Volteius, Marci filius*). Zeița Cybele, ținând în mîna dreaptă o patera și șezînd într-un car tras de doi lei spre dreapta; în câmp, sus, litera M.
Denar, Babelon, II, p. 566, n. 4.
Greut. 3,78 g. Diam. 18,5 × 17 mm. Data 78.
249. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus; înapoi, un mănunchi de fulgere.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, cifră tocită.
Greut. 3,73 g. Diam. 17 × 16 mm. Data 78.
250. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; în câmp, sus, O (și încă o literă tocită).
Greut. 3,82 g. Diam. 17 mm. Data 78.
251. *Aceiași magistrat*
Av. Capul lui Iupiter cu lauri spre dreapta.
Rv. M.VOLTEI.M.F. (*Marcus Volteius, Marci filius*) Templul lui Iupiter Capitolinus cu patru coloane; pe fronton, fulger.
Denar, Babelon, II, p. 565, n. 1.
Greut. 3,65 g. Diam. 19 × 16 mm. Data 78.
252. *C. Postumius Tattius*
Av. Bustul zeiței Diana spre dreapta, cu arcul și tolba pe umăr.
Rv. C. POSTVMI. (Caius Postumius). Ciine fugind spre dreapta; sub el, o lance de vîntoare; jos, în monogram, TA.
Denar, Babelon, II, p. 382, n. 9.
Greut. 3,70 g. Diam. 17 mm. Data 77.
253. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,74 g. Diam. 17 mm. Data 77.
254. *Lucius Rutilius Flaccus*
Av. FLAC. (*Flacus*) Capul zeiței Roma cu cască înaripată spre dreapta.
Rv. L.RVTILI. (*Lucius Rutilius*). Victoria ținînd o cunună într-o biga în galop spre dreapta.
Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 66).
Denar, Babelon, II, p. 413, n. 1.
Greut. 3,65 g. Diam. 18 mm. Data 77.

239

247

240

248

241

249

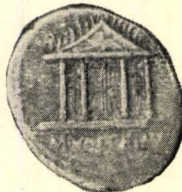
242

250

243

251

244

252

245

253

246

254

255. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,88 g. Diam. 18,5 × 17 mm. Data 77.
256. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,73 g. Diam. 18 mm. Data 77.
257. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,60 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 77.
258. *P. Satrienus*
Av. Capul zeiței Roma cu casca spre dreapta; înapoi, cifra XXXVIII.
Rv. P.SATRIENUS.ROMA. (*Publius Satrienus Roma*). Lupoaică mergînd spre stînga.
 Denar, Babelon, II, p. 420, n. 1.
 Greut. 3,60 g. Diam. 19–18 mm. Data 77.
259. *C. Cornelius Lentulus Marcellinus*
Av. G.P.R. (*Genius populi romani*). Bustul cu diademă a Geniului poporului roman, cu sceptor pe umăr spre dreapta.
Rv. CN.LENT.Q.EX.S.C. (*Cnaeus Lentulus quaestor, ex senatus consulto*). Globul terestru, sceptor, cunună de lauri, gubernaculum.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 67).
 Denar, Babelon, I, p. 417, n. 54.
 Greut. 3,88 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 76–72.
260. *Lucius Farsuleius Mensor*
Av. MENSOR. Bustul cu diademă al zeiței Libertas spre dreapta; înapoi, o bonetă frigiană; un simbol format dintr-un număr; în față, S.C. (*Senatus consulto*).
Rv. L.FARSVLEI. (*Lucius Farsuleius*). Războinic, cu cască, cuirasă și lance, conducînd o biga spre dreapta în care o altă persoană, îmbrăcată în toga, se pregătește să se urce; sub biga, un scorpion.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 68).
 Denar, Babelon, I, p. 493, n. 1.
 Greut. 3,94 g. Diam. 18 mm. Data 75.
261. *Același magistrat*
Av. MENSOR. Bustul zeiței Libertas cu diademă spre dreapta; înapoi o bonetă frigiană și S.C. (*Senatus consulto*).
Rv. L.FARSVLEI (*Lucius Farsuleius*). Războinic, cu cască, cuirasă și lance, conducînd o biga spre dreapta, în care se pregătește să se urce o altă persoană îmbrăcată în toga; sub cai, LIX.
 Denar, Babelon, I, p. 494, n. 2.
 Greut. 3,85 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 75.
262. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus; sub cai, VT (în ligatură).
 Greut. 3,78 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 75.
263. *Caius Hosidius Geta*
Av. GETA III VIR (*Geta, triumvir*). Bustul zeiței Diana cu diademă spre dreapta; pe umăr arcul și tolba.
Rv. [C]HOSIDI.C.F. (*Caius Hosidius, Caii filius*). Mistretul din Calydon spre dreapta, lovit de o săgeată și atacat de un câine.
 Denar, Babelon, I, p. 547, n. 1.
 Greut. 3,71 g. Diam. 18 mm. Data 71.
264. *L. Scribonius Libo*
Av. BON.EVENT.LIBO. (*Bonus Eventus.Libo*). Capul lui Bonus Eventus cu diademă spre dreapta.
Rv. PVTEAL.SCRIBON. (*Puteal Scribonianus*) Ghizdul puțului scribonian împodobit cu o ghirlandă de lauri și două lire; jos, un ciocan.
 Denar, Babelon, II, p. 427, n. 8.
 Greut. 3,90 g. Diam. 21 × 20 mm. Data 71.
265. *L. Roscius Fabatus*
Av. L.ROSC[I] (*Lucii Roscii*). Capul zeiței Iuno acoperit cu pielea de capră spre dreapta; înapoi, scut rotund.
Rv. FABATI. Persoană feminină în picioare spre dreapta; în față un șarpe.
 Denar dantelat, Babelon, II, p. 402, n. 1.
 Greut. 3,77 g. Diam. 18,5 mm. Data 70.
266. *L. Manlius Torquatus*
Av. SIBILLA. Capul Sibyllei spre dreapta; totul într-o cunună de lauri.
Rv. L. TORQVAT. III VIR. (*Lucius Torquatus, triumvir*). Tripied, pe el un praeferniculum între două stele; totul într-o cunună de lauri.
 Denar, Babelon, II, p. 180, n. 11.
 Greut. 3,93 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 69.
267. *P. Sulpicius Galba*
Av. S. C. (*Senatus consulto*). Capul zeiței Vesta cu vâl spre dreapta.
Rv. P.GALBA [A]ED.CVR. (*Publius Galba, aedilis curulis*). Cuțit de sacrificiu, simpulum, și secure sacerdotală împodobită cu un cap de leu.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 69).
 Denar, Babelon, II, p. 473, n. 6.
 Greut. 3,73 g. Diam. 17 mm. Data 69.
268. *Q. Pomponius Musa*
Av. Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta; înapoi, două flaute încrucișate.
Rv. Q. POMPONI. MVSA. (*Quintus Pomponius Musa*). Muza Euterpe, întoarsă spre dreapta și rezimată de un cippus, ținînd două flaute.
 Denar, Babelon, II, p. 363, n. 13.
 Greut. 3,65 g. Diam. 17,5 × 16 mm. Data 67.
269. *P. Fonteius*
T. Didius
Av. P.FONTEIVS CAPITO III VIR.CONCORDIA (*Publius Fonteius Capito, triumvir. Concordia*). Zeița Concordia spre dreapta, pe cap cu diademă și vâl.
Rv. T.DIDI.IMP.VIL.PVB. (*Titus Didius imperator Villam publicam refecit*). Fațada de la Villa publica cu trei etaje susținute de arcade și coloane.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 70).
 Denar, Babelon, I, p. 510, n. 18; p. 455, n. 1.
 Greut. 3,90 g. Diam. 18 mm. Data 60.
270. *Q. Caepio Brutus*
(M. Iunius Brutus)
Av. LIBERTAS. Capul zeiței Libertas cu diademă spre dreapta.
Rv. BRVTV[S]. Consulul *Iunius Brutus*, între doi lictores, precedat de un accensus, spre stînga.
 Denar, Babelon, II, p. 114, n. 31,
 Greut. 3,57 g. Diam. 20 mm. Data 59.

254

263

256

264

257

265

258

266

259

267

260

268

261

269

262

270

271. *Q. Cassius Longinus*
Av. Q.CASSIVS.LIBERT. (*Quintus Cassius Libertas*). Capul zeiței Libertas spre dreapta.
Rv. Templul zeiței Vesta, în interiorul lui o Sella curulis; în cîmp, la stînga, o urnă de vot, la dreapta, un buletin de vot, pe care se citește două litere, A.C. (*Absolvo. Condamno*).
 Denar, Babelon, I, p. 331, n. 8.
 Greut. 4,10 g. Diam 17 mm. Data 58.
272. *M. Aemilius Scaurus*
P. Plautius Hypsaeus
Av. M.SCAVR.AED.CVR. (*Marcus Scaurus, aedilis curulis*); în cîmp EX.S.C. (*ex senatus consulto*); în exergă, REX ARETAS. Regele Aretas, spre dreapta, în genunchi, într-o mîna cu ramura de mîslin, lîngă el o cămilă pe care o ține de sfoară.
Rv. P.HVPSAE.AED.CVR. (*Puilius Hypsaeus, aedilis curulis*); în exergă, C. HVPSAE. COS.PREIVE; în cîmp. CAPTV. /*Caius Hypsaeus, consul, Preiavernum captum*/. Iupiter într-o quadriga spre stînga, aruncînd fulgerul; sub picioarele cailor, un scorpion.
 Denar, Babelon, I, p. 120, n. 8; II, p. 322, n. 8.
 Greut. 3,91 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 58.
273. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus. [M.SCAVR].AED.CVR.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,67 g. Diam. 19 × 16 mm. Data 58.
274. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 4,02 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 58.
275. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,91 g. Diam. 18 × 16,5 mm. Data 58.
276. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,92 g. Diam. 17 × 16 mm. Data 58.
277. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. HVPSAEVS.
 Denar, Babelon, I, p. 121, n. 8; II, p. 322, n. 9.
 Greut. 3,87 g. Diam. 17 mm. Data 58.
278. *L. Marcus Philippus*
Av. ANCVS. Capul regelui Ancus Marcius cu diademă spre dreapta; înapoi, lituus.
Rv. PHILIPPVS. Statuie ecvestră, spre dreapta, pe un apeduct, între arcurile căruia: AQVA MAR. (*aqua Marcia*); sub cal, o ramură înclinată.
 Denar, Babelon, II, p. 197, n. 28.
 Greut. 3,85 g. Diam. 18 × 17 mm, Data 56.
279. *L. Furius Brocchus*
Av. BROCCHI III VIR (*Brocchi, triumvir*). Capul zeiței Ceres împodobit cu spice spre dreapta; în față, un grăunte de orz; înapoi un spic.
Rv. L.FVRI.CN.F. (*Lucii Furi Cnaei filii*). Sella curulis între două mănunchiuri de fascii cu securea lictorilor.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 71).
 Denar, Babelon, I, p. 528, n. 23.
 Greut. 3,93 g. Diam. 20 × 18,5 mm. Data 55.
280. *A. Plautius*
Av. A.PLAVTIVS AED.CVR.S.C. (*Aulus Plautius, aedilis curulis, senatus consulto*). Capul zeiței Cybele cu turnuleț spre dreapta.
Rv. BACCHIVS IVDAEVS. Bacchius în genunchi spre dreapta, ținînd cu mîna stîngă de sfoară o cămilă iar în dreapta o ramură de mîslin; e îmbrăcat cu anaxyrides și cu o manta bogată.
 Denar, Babelon, II, p. 324, n. 13.
 Greut. 4,02 g. Diam. 18 × 16,5 mm. Data 54.
281. *L. Cassius Longinus*
Av. Capul zeiței Vesta cu văl spre stînga.
Rv. LONGIN III[VIR]. (*Longinus triumvir*). Cetățatean roman depunînd într-o cista un buletin de vot, pe care e scris V. (*Vti rogas*).
 Greut. 3,91 g. Diam. 20,5 × 18 mm. Data 52.
282. *Man. Acilius Glabrio*
Av. SALVTIS. Capul zeiței Sallus cu cunună de lauri spre dreapta.
Rv. MACILIVS III VIR.VALETV. (*Manius Acilius triumvir. Valetudinis*). Zeița Salus în picioare, privind spre stînga, rezemată de o coloană, dînd de mîncare unui șarpe.
 Denar, Babelon, I, p. 106, n. 8.
 Greut. 3,73 g. Diam. 21 × 18 mm. Data 50.
283. *Aceiași magistrat.*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 72).
 Greut. 3,95 g. Diam. 19,5 mm. Data 50.
284. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus. [S]ALVTIS.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 73).
 Greut. 3,92 g. Diam. 19,5 × 18 mm. Data 50.
285. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus. [SA]LVTIS.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 74).
 Greut. 3,84 g. Diam. 17 mm. Data 50.
286. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus, dar SALVTIS e scris de sus în jos și nu invers ca pe monedele precedente.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,85 g. Diam. 18 × 16,5 mm. Data 50.

271

279

272

280

273

281

274

282

275

283

276

284

277

285

278

286

287. *C. Iulius Caesar*
Av. CAESAR. Elefant, întors spre dreapta, căl-
cînd în picioare șarpele Dragon, stindardul
germanilor
Rv. Atributele pontificale: apex, securis, asper-
gillum, simpulum.
Denar, Babelon, II, p. 10, n. 9
Greut. 3,62 g. Diam. 19,5 × 16 mm. Data
50—49.
288. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,96 g. Diam. 17,5 mm. Data 50—49.
289. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,73 g. Diam. 19 × 17,5 mm. Data
50—49.
290. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,90 g. Diam. 19 × 18 mm. Data
50—49.
291. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,93 g. Diam. 17 mm. Data 50—49.
292. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,84 g. Diam. 17 mm. Data 50—49.
293. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. CAES[AR]
Rv. Ca mai sus.
Greut. 3,83 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 50—49.
294. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 75).
Greut. 3,73 g. Diam. 17 mm. Data 50—49.
295. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 76).
Greut. 3,53 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 50—49.
296. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
Pe revers, contramarcă (pl. XXV, 77).
Greut. 3,83 g. Diam. 17,5 × 16,5 mm. Data
50—49.
297. *D. Postumius Albinus*
(D. Iunius Brutus Albinus).
Av. A.POSTVMIVS [COS]. (*Aulus Postumius,*
consul).
Capul descoperit al consulului Aulus Postu-
mius Albinus Regillensis spre dreapta.
Rv. ALBINVS BRVTI F. (*Albinus, Bruti*
filius); inscripția într-o cunună de spice.
Denar, Babelon, II, p. 385, n. 13.
Greut. 4,08 g. Diam. 19 × 16,5 mm. Data 49.
298. *Quintus Sicinius*
Av. FORT.P.R. (*Fortuna p̄puli romani*). Capul
zeiței Fortuna, cu diademă spre dreapta.
Rv. Q.SICINIVS III VIR (*Quintus Sicinius,*
triumvir). Caduceus înaripat, încrucișat cu
o ramură de palmier; sus, o cunună de lauri.
Denar, Babelon, II, p. 460, n. 5.
Greut. 3,85 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 49.
299. *Caius Vibius Pansa*
Av. [PANS.A]. Capul lui Bacchus, încununat
cu iederă și ciorchini de struguri, spre dreapta.
Rv. [C] VIBI[VS] C.F.C.N]. (*Caius Vibius*
Caii filius, Caii nepos). Ceres, cu spice, merg-
înd spre dreapta; în fiecare mînă ține câte-o
torță aprinsă; înaintea ei, un plug.
Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 78).
Denar, Babelon II, p. 545, n. 16.
Greut. 3,65 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 49.
300. *Același magistrat*
Av. PANS.A. Capul lui Pan spre dreapta; în
spate, pedum.
Rv. IOVI[S] AXVR] C.VIBIVS C.F.C.N]. (*Iovis*
Axuris. Caius Vibius, Caii filius, Caii nepos).
Iupiter Axur pe tron, spre stînga, capul cu
raze, ținînd în mîna dreaptă o patera, în
stînga sceptrul.
Denar, Babelon, II, p. 546, n. 19.
Greut. 3,83 g. Diam. 19 × 17 mm. Data 49.
301. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [IOVIS]AXVR.C.VIBIVS
C.F.C.N].
Greut. 3,68 g. Diam. 19 mm. Data 49.
302. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. IOVIS AXVR. [C]VIBIVS
[C.F.C.N.].
Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 79).
Greut. 3,97 g. Diam. 17 mm. Data 49.

287

288

289

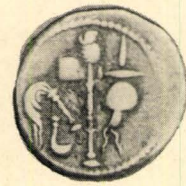
290

291

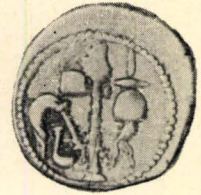
292

293

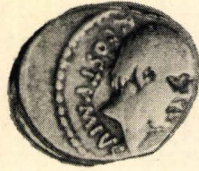
294

295

296

297

298

299

300

301

502

303. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. IOV[IS AXVR]C.VIBIVS.
 C.F.C.N.
 Pe avers contramarcă (pl. XXV, 80).
 Greut. 3,60 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 49.
304. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus, dar fără pedum.
Rv. Ca mai sus.
 Denar, Babelon, II, p. 546, n. 18.
 Greut. 3,72 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 49.
305. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus; fără pedum.
Rv. Ca mai sus. IOVIS AXVR.[C.VIBIVS].
 C.F.C.N.
 Greut. 3,63 g. Diam. 18 mm. Data 49.
306. *Același magistrat*
Av. LIBERTATIS. Capul zeiței Libertas, cu lauri și cu colier de perle, spre dreapta.
Rv. [C.PANSA]C.F.C.N. (*Caius Pansa. Caii filius, Caii nepos*). Zeița Roma cu cască șezînd pe o grămadă de scuturi, sprijinindu-se cu mîna dreaptă pe o lance și punînd piciorul stîng pe un glob; înaintea ei Victoria în zbor și care o încoronează; la picioare o cuirasă de soldat roman.
 Denar, Babelon, II, p. 546, n. 20.
 Greut. 3,86 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 49.
307. *Quintus Sicinius*
Caius Coponius.
Av. Q.SICINIVS III VIR (*Quintus Sicinius, triumvir*). Capul lui Apolio cu diademă spre dreapta; jos, o stea.
Rv. C.COPONIVS.PR.S.C. (*Caius Coponius, praetor Senatus consulto*). Măciuca lui Hercule acoperită cu o piele de leu; în dreapta, un arc; în stînga, o săgeată.
 Denar, Babelon, II, p. 459, n. 2; I, p. 381, n. 2.
 Greut. 3,86 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 49.
308. *C. Iulius Caesar*
Rv. Capul zeiței Venus cu diademă spre dreapta.
Rv. CAESAR. Eneas fugînd cu tatăl său Anchises; palladium.
 Denar, Babelon, II, p. 11, n. 10.
 Greut. 3,93 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 48.
309. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,75 g. Diam. 23 × 21 mm. Data 48.
310. *L. Hostilius Saserna*
Av. Capul lui Pallor cu barbă, părul vilvoi, spre dreapta; înapoi, un scut oval.
Rv. L.HOSTILIVS SASERN (*Lucius Hostilius Saserna*). Războinic, înarmat cu lance și scut, luptînd pe un car galic (essedum) tras de doi cai în galop spre dreapta și minăți de un auriga, care ține un bici.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 81).
 Denar, Babelon, I, p. 552, n. 2.
 Greut. 3,96 g. Diam. 18 mm. Data 48.
311. *Același magistrat*
Av. Capul zeiței Venus cu diademă și încoronat cu frunză de stejar spre dreapta.
Rv. L.HOSTILIVS SASERN. Victoria, purtînd un trofeu și caduceus, spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 553, n. 5.
 Greut. 3,87 g. Diam. 19 × 17,5 mm. Data 48.
312. *L. Plautius Plancus*
Av. L. PLAVTIVS (*Lucius Plautius*). Mască, din față, părul despletit.
Rv. PLANCVS. Aurora în zbor, ținînd o torță, mină pe cei patru cai ai carului lui Sol.
 Denar, Babelon, II, p. 326, n. 14.
 Greut. 3,87 g. Diam. 20 × 17 mm. Data 47.
313. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus. [L.PL.]AVTIVS.
Rv. Ca mai sus. [PLANCVS].
 Greut. 3,50 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 47.
314. *Același magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe revers, contramarcă (pl. XXV, 82).
 Greut. 3,87 g. Diam. 18 × 16 mm. Data 47.
315. *Man. Cordius Rufus*
Av. RVFVS III VIR (*Rufus, triumvir*). Capetele Dioscurilor spre dreapta; deasupra lor, două stele.
Rv. M.CORDIVS. Venus în picioare spre stînga îmbrăcată într-o haină lungă; ține în mîna dreaptă balanța, iar în stînga sceptrul; în spatele ei, sus, Eros.
 Denar, Babelon, I, p. 383, n. 1.
 Greut. 3,89 g. Diam. 20 × 17,5 mm. Data 46.
316. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. [M.CO]RDI[VS].
 Greut. 3,82 g. Diam. 20 × 18 mm. Data 46.

303

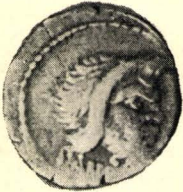
310

304

311

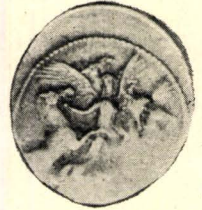
305

312

306

313

307

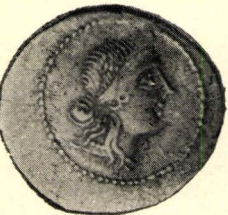
314

308

315

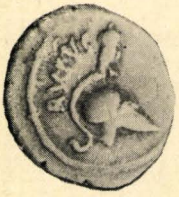
309

316

317. *Același magistrat*
Av. RVFVS. Coif corintic avînd deasupra o bufnită.
Rv. M. CORDIVS (*Manius Cordius*). Egida Minervei cu capul de meduză la mijloc.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 83).
 Denar, Babelon, I, p. 384, n. 4.
 Greut. 3,71 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 46.
318. *C. Iulius Caesar*
Av. COS.TERT.DICT.ITER. (*Consul tertio, dictator iterum*). Capul zeiței Ceres cu spice spre dreapta.
Rv. AVGV.R.PONT.MAX. (*Augur, pontifex maximus*). Simpulum, aspergiculum, praefericulum și lituus; în cîmp, la dreapta, litera D (Donum).
 Denar, Babelon, II, p. 14, n. 16.
 Greut. 3,73 g. Diam. 17 mm. Data 46.
319. *Titus Carisius*
Av. Capul unei divinități feminine spre dreapta. (Sibylla).
Rv. T.CARISIVS III VIR (*Titus Carisius triumvir*).
 Sfinx spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 316, n. 10.
 Greut. 3,73 g. Diam. 18,5 × 16,5 mm. Data 45.
320. *Același magistrat*
Av. MON[ETA]. Capul zeiței Iuno Moneta spre dreapta.
Rv. T.CARISIVS (*Titus Carisius*). Instrumente monetare: tipar, clește, nicovă, ciocan; totul într-o cunună de lauri.
 Denar, Babelon, I, p. 314, n. 1.
 Greut. 4,05 g. Diam. 19,5 × 18,5 mm. Data 45.
321. *Același magistrat*
Av. Bustul zeiței Victoria spre dreapta; înapoi, S.C. (*Senatus consulto*), tocite.
Rv. T.[CAR]ISI. (*Titus Carisius*). Victoria, într-o quadriga în galop spre dreapta, ținînd un bici îndoit.
 Denar, Babelon, I, p. 314, n. 3.
 Greut. 3,80 g. Diam. 18 mm. Data 45.
322. *C. Considius Paetus*
Av. Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta; înapoi, litera A (*Apollo*).
Rv. C.CONSIDI PAET[II] (*Caii Considii Paeti*). Sella curulis; pe ea, o cunună.
 Denar, Babelon, I, p. 377, n. 2.
 Greut. 3,60 g. Diam. 19 × 17,5 mm. Data 45.
323. *Același magistrat*
Av. Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta.
Rv. C.CONSIDIVS [PA]JETVS. Sella curulis, pe ea, o cunună.
 Denar, Babelon, I, p. 378, n. 3.
 Greut. 3,78 g. Diam. 19 × 16,5 mm. Data 45.
324. *Același magistrat*
Av. PAETI. Capul zeiței Venus Erycina cu lauri și cu diademă spre dreapta.
Rv. C.CONSIDI. (*Caii Considii*). Victoria, ținînd o ramură de palmier și o cunună, într-o quadriga în galop spre stînga.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 84).
 Denar, Babelon, I, p. 379, n. 6.
 Greut. 3,88 g. Diam. 20 mm. Data 45.
325. *L. Valerius Acisculus Soranus*
Av. ACISCVLVS. Capul lui Apollo cu diademă spre dreapta; înapoi, acisculus sus, o stea
Rv. [L.] VALERIVS (*Lucius Valerius*). Valeria Luperca, ținînd vâlul deasupra capului, stă pe o juncă care merge spre dreapta.
 Denar, Babelon, II, p. 519, n. 17.
 Greut. 3,29 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 45.
326. *Sex. Pompeius Magnus*
Av. MAG.PIVS.IMP.ITER. (*Magnus Pius imperator iterum*). Capul descoperit al lui Pompeius spre dreapta; în față, lituus; înapoi praefericulum.
Rv. [PRAEF.CI]AS.ET.ORAE MARIT. EX. S.C. (*Praefectus classis et orae maritimae, ex senatus consulto*). Anapias și Amphinomus, purtînd pe umeri pe părinții lor; între ei, Neptunus spre stînga, cu piciorul pe o proră, ținînd în mîna dreaptă un acrostolium.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 85).
 Denar, Babelon, II, p. 354, n. 27.
 Greut. 3,88 g. Diam. 18 mm. Data 45–44.
327. *C. Iulius Caesar*
Publius Sepullius Macer
Av. CAESAR DICT.PERPETVO (*Caesar dictator perpetuo*).
 Capul lui Iulius Caesar, cu lauri și vâl, spre dreapta.
Rv. P. SEPULLIVS MACER (*Publius Sepullius Macer*) Venus spre stînga ținînd pe mîna dreaptă o Victoria și rezemîndu-se cu stînga pe un sceptru, la baza căruia se află un scut.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 86).
 Denar, Babelon, II, p. 28, n. 50; II p. 439, n. 5.
 Greut. 3,75 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 44.
328. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 87).
 Greut. 3,39 g. Diam. 18,5 mm. Data 44.
329. *C. Clodius Caii filius Vestalis*
Av. C.CLODIVS C.F. (*Caius Clodius Caii filius*). Capul zeiței Flora încununată cu flori spre dreapta; înapoi, o floare de crin.
Rv. VESTALIS. Vestala Claudia Quinta, ținînd un simpulum, șade spre stînga.
 Denar, Babelon, I, p. 354, n. 13.
 Greut. 3,97 g. Diam. 20,5 × 19 mm. Data 43.
330. *Marcus Antonius*
C. Iulius Caesar
Av. M.ANT[ON.IMP.R.P.C.] (*Marcus Antonius imperator reipublicae constituendae*). Capul cu barbă al lui Marcus Antonius spre dreapta; înapoi, lituus.
Rv. CAESAR DIC. (*Caesar dictator*). Capul lui Iulius Caesar cu lauri spre dreapta; înapoi, praefericulum.
 Denar, Babelon, I, p. 162, n. 5; II, p. 30, n. 55.
 Greut. 3,55 g. Diam. 19,5 × 18 mm. Data 42.
331. *P. Accoleius Lariscolus*
Av. P.ACCOLEIVS LARISCOLVS. Acca Laurentia, bustul din profil spre dreapta; părul înfășurat pe creștetul capului.
Rv. Cele trei nimfe: *Nymphae querquetulanae*, în formă de cariatide, susținînd cu mîinile și cu umerii o traversă orizontală, din care se înalță cinci arbuști. Nimfa din dreapta pare a ține o floare, cea din stînga, un arc.
 Denar, Babelon, I, p. 100, n. 1.
 Greut. 3,60 g. Diam. 19 × 17 mm. Data 41.
332. *Marcus Antonius*
Octavianus Augustus
Lucius Gellius
Av. M. ANT.IMP.AVG.III VIR.R.P.C.L. GELL.Q.P. (*Marcus Antonius, imperator, augur triumvir reipublicae constituendae. L. Gellius questor provincialis*). Capul descoperit al lui Marcus Antonius spre dreapta; înapoi, praefericulum.
Rv. CAESAR. IMP.PONT.III VIR R.P.C. (*Caesar imperator pontifex triumvir reipublicae constituendae*). Capul lui Octavianus Augustus descoperit spre dreapta; înapoi, lituus.
 Denar, Babelon, I, p. 177, n. 54; p. 537, n. 8.
 Greut. 3,35 g. Diam. 20,5 × 19 mm. Data 41.

317

325

318

326

319

327

320

328

321

329

322

330

323

331

324

332

333. *Marcus Antonius Octavianus Augustus Marcus Barbatius*
Av. M.ANT.IMP.AVG.III VIR.R.P.C.M. BAR-BAT.Q.P. (*Marcus Antonius, imperator, augur, triumvir reipublicae constituendae, Marcus Barbatius, quaestor provincialis*). Capul lui Antonius spre dreapta.
Rv. CAESAR.IMP.PONT.III VIR R.P.C. (*Caesar imperator, pontifex, triumvir reipublicae constituendae*). Capul lui Octavianus Augustus spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 176, n. 51; II, p. 46, n. 96; I, p. 256, n. 2.
 Greut. 3,76 g. Diam 20 × 19 mm. Data 41.
334. *Aceiași magistrați*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 4,05 g. Diam. 20 × 19 mm. Data 41.
335. *Marcus Antonius Octavianus Augustus*
Av. M.ANTON.IMP.III VIR R.P.C. (*Marcus Antonius imperator, triumvir reipublicae constituendae*) Capul lui Marcus Antonius descoperit spre dreapta.
Rv. CAESAR.IMP.III VIR. R.P.C. (*Caesar imperator, triumvir reipublicae constituendae*) Capul lui Octavianus descoperit spre dreapta.
 Denar, Babelon, I, p. 172, n. 38; II, p. 39, n. 73.
 Greut. 3,99 g. Diam. 19 mm. Data 40–39.
336. *Petillius Capitolinus*
Av. PETILLIVS CAPITOLINVS. Acvila întoarsă spre dreapta, cu aripile desfăcute, pe un fulger.
Rv. S. F. Templu cu șase coloane; pe fronton statui.
 Denar, Babelon, II, p. 292, n. 3.
 Greut. 3,92 g. Diam. 20 mm. Data 40.
337. *L. Livineius Regulus*
Av. REGVLVS PR. (*Regulus praetor*). Capul descoperit al pretorului L. Livineius spre dreapta.
Rv. L.LIVINEIVS REGVLVS. Sella curulis între fascii.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 88).
 Pe revers tăietură marginală în formă de ic, fără să străbată moneda în întregime.
 Denar, Babelon, II, p. 144, n. 10.
 Greut. 3,62 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 39.
338. *L. Mussidius Longus*
Av. Bustul lui Sol cu raze din față.
Rv. L.MVSSIDIVS LONGVS. Două persoane din față cu mâinile pe un cippus; cea din dreapta, cu o ramură de lauri, stă în picioare într-o corabie a cărei proră este împodobită cu un acrostolium și pe marginea căreia se află CLOAC[IN].
 Denar, Babelon, II, p. 243, n. 7.
 Greut. 3,95 g. Diam. 21 × 18,5 mm. Data 39.
339. *Publius Clodius M. F.*
Av. Capul lui Apollo cu lauri spre dreapta; înapoi o liră.
Rv. P. CLODIVS M. F. (Publius Clodius Marci filius). Diana Luciferă din față privind spre dreapta și ținând în fiecare mână cite o tortă.
 Denar, Babelon, I. p. 356, n. 15.
 Greut. 3,38 g. Diam. 20 mm. Data 38.
340. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,93 g. Diam. 19 × 18 mm. Data 38.
341. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,85 g. Diam. 19 mm. Data 38.
342. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Greut. 3,93 g. Diam. 19 mm. Data 38.
343. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. P.CLODIVS[M.F.]
 Greut. 3,90 g. Diam. 19 × 17 mm. Data 38.
344. *Aceiași magistrat*
Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 89).
 Greut. 3,75 g. Diam. 19 mm. Data 38.
345. *C. Vibius Varus*
Av. Capul lui Bacchus cu cunună de iederă și struguri spre dreapta.
Rv. C.VIBIVS VAR[VS]. Pantera cu picioarele dinainte pe un altar bacchic, pe care se află o mască de Pan și un thyrsus.
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 90).
 Denar, Babelon, II, p. 548, n. 24.
 Greut. 4,00 g. Diam. 19,5 × 17 mm. Data 38.
346. *C. Iulius Caesar Octavianus Augustus*
Av. IMP.CAESAR DIV [F.III VIR ITER R.P.] (*Imperator Caesar, Divi filius, triumvir iterum reipublicae constituendae*). Capul lui Octavianus Augustus cu barbă spre dreapta.
Rv. [COS.ITER.ET.TER.D]ESIG. (*Consul iterum et tertio designatus*). Simpulum, aspergiculum, praefericulum, lituus.
 Denar, Babelon, II, p. 59, n. 140.
 Greut. 3,89 g. Diam 20 × 19 mm. Data 36.
347. *Marcus Antonius L. Pinarius Scarpus*
Av. M.ANTO.COS.III.[IMP.III]. (*Marcus Antonius consul tertio, imperator quarto*). Capul lui Iupiter Ammon spre dreapta.
Rv. [ANTONIO] AVG. SCARPVS IMP. (*Antonio auguri, Scarpus imperator*). Victoria mergînd spre dreapta, ținînd o cunună și o ramură de palmier.
 Pe revers, contramarcă (pl. XXV, 91).
 Denar, Babelon, I, p. 198, n. 98; II, p. 306, n. 9.
 Greut. 3,60 g. Diam. 18 × 17 mm. Data 31–30.
348. *C. Iulius Caesar Octavianus Augustus*
Av. Capul lui Octavianus Augustus descoperit spre dreapta.
Rv. Arc de triumf, pe el o quadriga în care se vede Octavianus Augustus în picioare; pe friza arcului: IMP.CAESAR (*imperator Caesar*).
 Pe avers, contramarcă (pl. XXV, 92).
 Denar, Babelon, II, p. 67, n. 162.
 Greut. 3,69 g. Diam. 19,5 mm. Data 28.

333

341

334

342

335

343

336

344

337

345

338

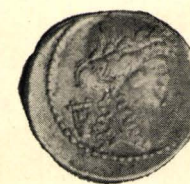
346

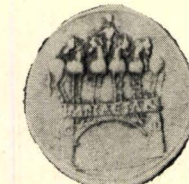
339

347

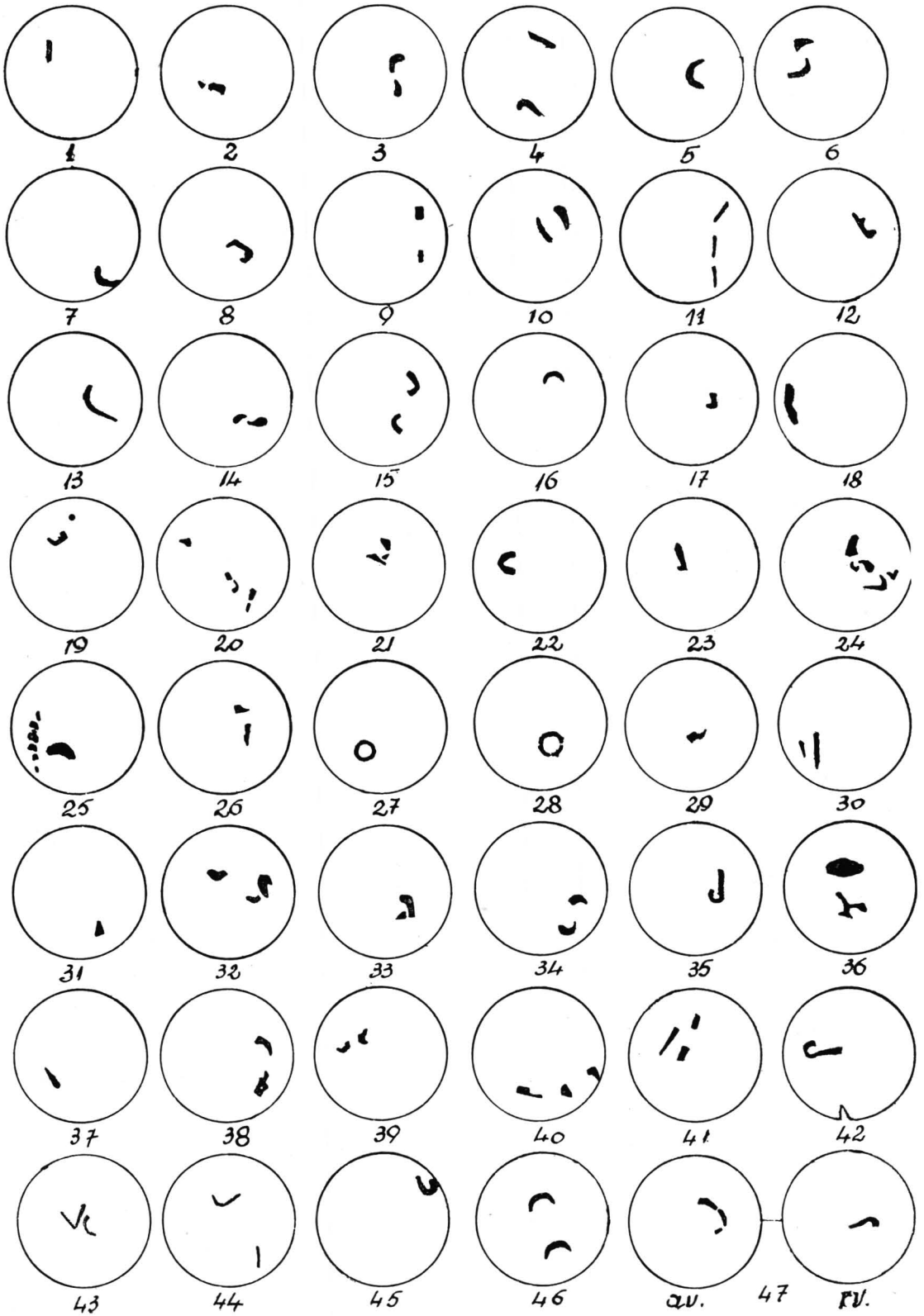
340

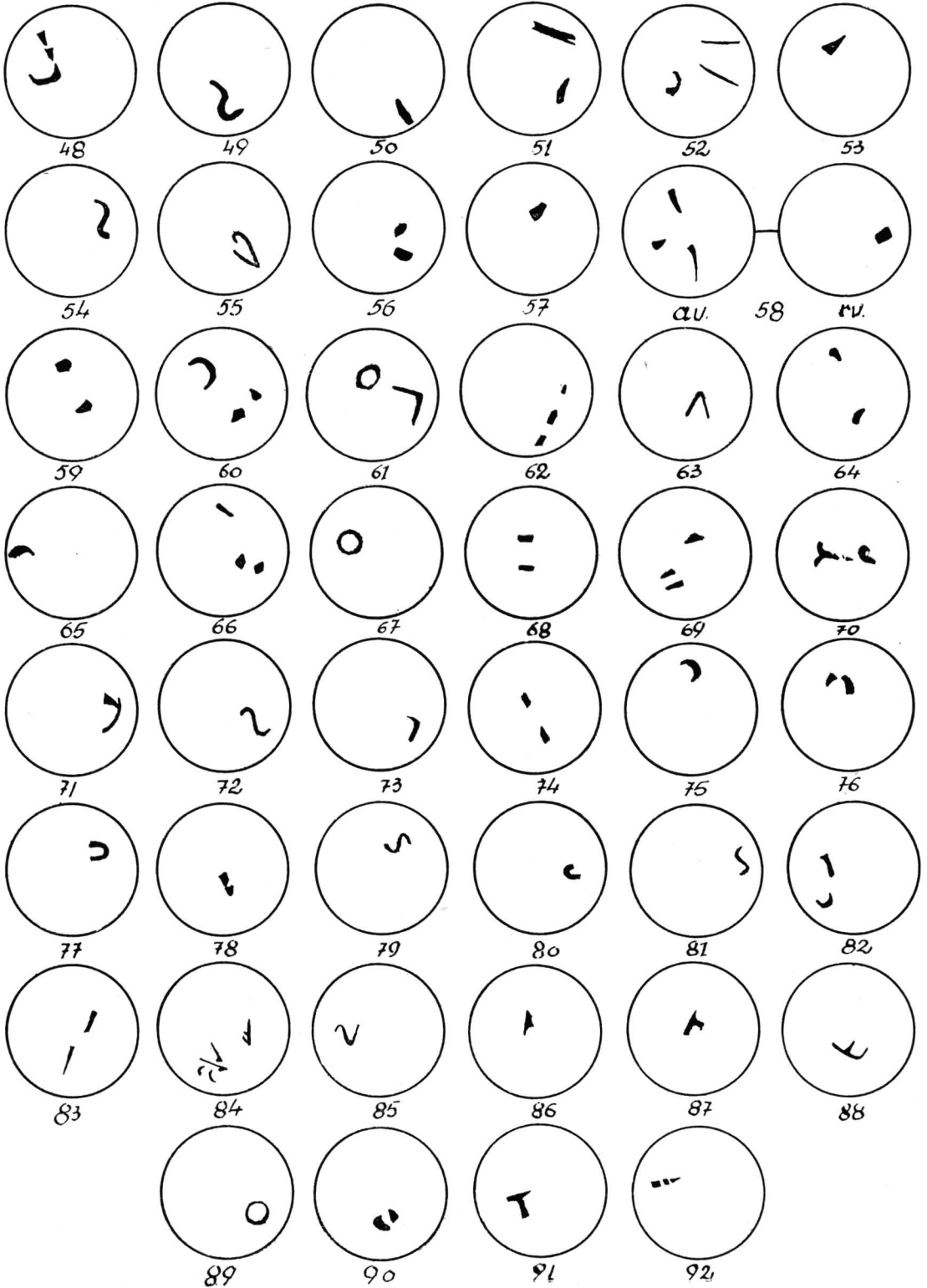

348

Pe lângă cele 348 de monede descrise, au fost achiziționate ulterior încă 8 piese, rămase la ridicarea tezaurului în posesia descoperitorului. Prin aceasta numărul total al monedelor din tezaur se ridică la 356 de bucăți.

Șapte din aceste monede sînt de la următorii magistrați monetari: 1. *Q. Curtius* și *M. Iunius Silanus*, data 124—103 î.e.n.; 2. *P. Servilius Rullus*, data 89 î.e.n.; 3. *C. Cornelius Lentulus Marcellinus*, data 86 î.e.n.; 4—5. *C. Naevius Balbus*, data 81 î.e.n. (două bucăți); 6, *M. Aemilius Scaurus* și *P. Plautius Hypsaeus*, data 58 î. e. n.; 7. *L. Plautius Plancus*, data 47 î. e. n. și se află descrise în lista monedelor din această lucrare sub numerele 27, 93, 152, 223, 272, 312.

A opta monedă nu se află în lista descrierii noastre. Ea este următoarea:

Av. Capul lui Mars spre dreapta; în față, X tăiat.

Rv. C.MAL. (*Caius Malleolus*). Heros nud, clamida aruncată pe umeri; în mîna dreaptă lance; piciorul pe o cuirasă; în față un trofeu.

Denar, Babelon, II, p. 332, n. 6, data 89 î.e.n.

Starea de conservare a monedelor e bună, fapt care a permis determinarea tuturor pieselor.

Toate monedele, ca și obiectele care le însoțeau, sînt din argint. Pînă în prezent nu avem indicii materiale că ar fi circulat în Dacia și alte monede republicane romane în afară de cele de argint, în forma lor originală sau contrafaceri locale.

Prin urmare sub raportul nominal aflăm și de data aceasta numai denari, subdiviziunile acestora neavînd circulație la noi¹.

Cea mai recentă monedă din tezaur este din anul 28 î.e.n., sfîrșitul triumviratului al doilea și începutul principatului lui August, iar piesele cele mai vechi sînt de prin anii 217—197 î.e.n.

Din acest fapt se desprinde constatarea că în depozit au fost adunate monede dintr-un răstimp larg, de aproape 200 de ani (217—28 î.e.n.).

Ultima monedă, anul 28 î.e.n., arată că tezaurul a fost îngropat în pămînt la această dată, sau, în tot cazul la o dată următoare și nu prea îndepărtată de acest an.

Existența unor monede destul de îndepărtate de data ultimei monede se explică prin adunarea la un loc (tezaurizare) a unor piese mai vechi și mai noi; dar toate putînd fi în curs.

Deși descoperirea conține un important număr de monede, nu am aflat nici una inedită, nesezisată în tratatele de bază pentru monedele republicane romane².

Urmărind prin cîntărire valoarea ponderală a monedelor, observăm că față de greutatea oficială a denarului republican din acel timp, 3,9 g, majoritatea lor se mențin, cu explicabile diferențe, în jurul greutateii normale³. Aflăm totuși la unele din ele și diferențe mai pronunțate, în plus sau în minus,

¹ B. Mitrea, Monede din timpul republicii romane descoperite la Ișalnița (Dolj), în *Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R.*, Ed. Acad. R.P.R., 1953, vol. I, p. 583.

² E. Babelon, *Description historique et chronologique des monnaies de la république romaine*. Paris 1885; H. A. Gruber, *Coins of the Roman Republic in the British Museum*. London, 1910.

³ La început denarul avea 4,55 g; începînd cu anul 217 î.e.n. pînă la Nero, 3,9 g (E. Babelon, op. cit. vol. I, p. XXII—XXIII).

față de greutatea oficială normală. Astfel avem monede care trec de 4 g, sau altele care coboară pînă la 3,8 g.

	Gramme	Numărul pieselor	Observații
Monede cu greutatea normală	3,90—3,81	60	
	3,80—3,71	82	
	3,70—3,61	46	
	3,60—3,50	72	
	Total	260	
Monede peste greutatea normală	3,91—4,00	41	
	4,01—4,05	9	
	4,06—4,11	4	
	Total	54	
Monede sub greutatea normală	3,49—3,30	23	
	3,29—3,20	5	
	3,19—3,10	5	
	2,30	1	fragmentară
	Total	34	
Total general;		348	

Aceste deosebiri, după cum se vede destul de mari, și ne referim în primul rînd la piesele cu greutatea scăzută, nu provin dintr-o reducere voită a valorii ponderale a denarului, determinată de o anumită situație economică-financiară, căci aceasta ar avea ca rezultat aflarea în tezaur a monedelor reduse numai pentru acea perioadă, fapt care s-ar reflecta și în tezaurul nostru, ci, dimpotrivă, oscilațiile în plus sau în minus sînt incidentale pentru întregul răstimp al tezaurului și nu legate de o anumită perioadă.

Diferențele de greutate pot fi explicate însă prin împrejurări tehnice de fabricație, prin erori de cîntărire și uzajul monedelor în urma circulației îndelungate.

Un număr însemnat de monede au imprimate pe ele diferite contra-mărci (pl. XXIV și XXV).

Imprimarea semnelor s-a făcut, fără îndoială, în antichitate, după cum arată și tezaurul nostru, pus la adăpost în vechime și dat la iveală în zilele noastre.

Prima monedă contramarcată din tezaur este din anii 217—197 iar ultima din 28 î.e.n.

Semnele de contramarcă sînt aplicate aproape întotdeauna pe avers și numai rar le aflăm pe revers, sau atît pe avers cît și pe revers. Sînt cazuri cînd pe aceeași monedă se găsesc mai multe contra-mărci.

Ca înfățișare semnele sînt destul de variate. Ele prezintă simple linii sau alte forme geometrice simple, mai mult sau mai puțin regulate (cerc, semi-lună, unghiuri etc.). Imprimarea poate fi foarte evidentă, bine conturată și adînc tăiată în corpul monedei, alteori, numai linii de suprafață, trase cu un instrument ascuțit. Se pare că cele mai multe au fost executate cu instrumente destinate special acestui scop.

Comparînd contra-mărcile de pe monedele cîtorva tezaure în care au fost urmărite și relatate aceste semne — *Fărcășele*¹, *Ișalnița*², *Șeica* — observăm

¹ B. Mîtea, Monede din timpul republicii romane descoperite la Ișalnița (Dolj), în « Dacia », IX—X, p. 379, fig. 2.

² Ibidem, Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R. Ed. Acad. R.P.R., 1953, vol. I, p. 581, fig. 2.

în aceste descoperiri diferite, prezența unor semne comune executate cu același model.

Studierea comparativă a semnelor de contramarcă de pe monedele unor tezaure cît mai numeroase ar fi interesantă. Ea nu e însă posibilă în actuala situație a tezaurelor cunoscute și publicate, întrucît observarea și relatarea grafică a contramărcilor de pe monedele tezaurelor republicane, cu excepția celor citate mai sus, nu s-a făcut.

Semnele de pe monedele republicane ca cele de mai sus nu pot fi interpretate în înțelesul obișnuit al contramărcilor propriu-zise de pe monede: o recunoaștere sau o reînnoire a cursului monedei într-o perioadă ulterioară sau într-un cadru social politic nou. Pe monedele republicane aceste semne au ca scop numai verificarea calității metalului pe care îl conține moneda. Ele sînt imprimate de particulari pentru a se convinge de buna calitate a argintului. Sînt, prin urmare, semne particulare de control monetar.

Această contramarcare se putea face fie la Roma fie în alte localități¹. Contramărcile puteau fi executate chiar și de proprietarii de tezaure din Dacia.

Repartizînd monedele pe epocile în care au fost emise, obținem următorul tabel:

D a t a	Numărul monedelor
217—197	5
172—151	2
150—125	9
124—103	12
102— 92	26
91— 89	45
88— 86	69
85— 82	54
81— 73	40
72— 50	34
49— 44	32
43— 37	17
37— 28	3
Total	348

Prin urmare frecvența cea mai mare o au monedele bătute în intervalul de timp de la 102—44 î.e.n. O scădere mai simțită se remarcă în epoca următoare anului 44, după cum mai puțin frecvente sînt și cele de la început, dintre anii 217—103.

A trage din aceste date concluzii mai largi în ce privește acumularea tezaururilor, nu este posibil, deoarece lipsesc unele date informative mai precise asupra majorității tezaurelor republicane din Transilvania.

Totuși, limitîndu-ne numai la explicarea fenomenului ce se desprinde din cronologia tezaurului nostru, aceasta confirmă pentru veacul I î.e.n. o epocă de prosperitate economică și, ca urmare, de circulație monetară în Dacia.

Numărul redus al monedelor anterioare secolului I (217—103) se explică prin timpul îndepărtat al baterii acestora față de data finală a tezaurului (anul 28),

¹ M. Berenhart, Handbuch zur Münzkunde der römischen Kaiserzeit, 1926, p. 262.

pentru a cuprinde într-un număr proporțional emisiuni mai vechi și mai noi. De altfel e în logica faptelor ca emisiunile mai vechi dintr-un tezaur să fie în număr mai redus de cît cele mai recente (cu toate că se poate întîmpla și invers în anumite împrejurări speciale). Să mai reținem în legătură cu aceste emisiuni — cele mai vechi din tezaurul de la Șeica Mică — că ele nu presupun numai decît intrarea și folosirea lor în Dacia în același timp cu emiterea lor. Ele au putut ajunge aici, sau intra în tezaur, mult după baterea lor, întrucît monedele republicane mai vechi au circulat, alături de emisiunile mai noi, ca monedă curentă pînă la sfîrșitul republicii și chiar și după aceea.

Scăderea numărului exemplarelor după anul 44 se poate datora unei slăbiri a activității și legăturilor economice din epoca de frămîntări de după Burebista, dar și datei mai apropiate de vremea îngropării lor în pămînt.

Această constatare aruncă lumină și asupra vechimii relațiilor economice și de schimb între dacii din Transilvania și statul sclavagist roman, dar în nici un caz nu se referă la perioada anterioară sec. I î.e.n.

Descoperirea depozitelor de monede din timpul republicii, îngropate pe teritoriul Daciei în secolul I î.e.n. confirmă, așadar, tot mai mult, pe măsura creșterii numărului lor, și a studierii lor, legăturile de schimb dintre populația autohtonă geto-dacă din nordul Dunării și romani, care ajung în veacul I î.e.n. spre nord-est pînă la Dunăre. Tezaurul de la Șeica este nu numai o confirmare a acestor legături ci și o fixare a lor în timp.

În tezaurul nostru nu a putut fi constatată nici o imitație locală a denarilor republicani romani. Chiar și în alte depozite, în care prezența le-a fost constatată, ele sînt în număr redus¹, semn că aceste monede nu au avut o răspîndire mai însemnată².

Numeroasele tezaure republicane de pe întreg cuprinsul patriei noastre reprezintă forme de economie și de comerț valabile pentru un teritoriu mai mare și o activitate mai intensă, monede cu un curs și o acceptare mai generală, pentru întreaga societate dacică cît și pentru legăturile ei cu vecinii. Moneda republicană romană era în acel timp instrumentul de schimb cu răspîndirea geografică cea mai largă³.

Moneda dacică anterioară era o monedă locală de trib cu o circulație restrînsă, regională⁴, improprie noii societăți dacice cu legături economice-comerciale mai intense și mai extinse. Nu același lucru se întîmplă cu acceptarea ca instrumente de schimb a monedei republicane romane.

Introducerea pe scară mare a noii monede republicane romane se datorează, așadar, pe de o parte noilor exigențe social-economice mereu crescînde ale Daciei secolului I î.e.n., care nu mai puteau fi satisfăcute de moneda locală, luîndu-i locul cea romană, pe de altă parte expansiunii romane spre nord pînă la Dunăre și intensificării legăturilor cu aceștia, fapt care aduce după sine, fără îndoială și o slăbire a relațiilor anterioare ale dacilor cu sudul grecesc, a cărui influență se atestă atît de evident în viața materială și spirituală a societății dacice.

¹ B. Mitrea, « Dacia », IX—X, 1945, 380—383; Z. Székely, « Dacia », XI—XII, 1945—1947, p. 114; B. Mitrea, Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R. Ed. Acad. R.P.R., 1953, vol. I, p. 520.

² C. Daicoviciu, « Studii și cercetări științifice », I, fasc. 2, Cluj, 1950, p. 118.

³ I. Winkler, Studii și referate privind istoria Romîniei. Ed. Acad. R.P.R., 1954, partea I, p. 152.

⁴ Oct. Floca, « Dacia », XI—XII, 1945—1947, p. 102—103.

E neîndoielnic faptul că monedele republicane romane au ajuns în Dacia în primul rînd pe calea comercială: ca instrumente în producția de mărfuri pentru schimb. Ele sînt dovada unei activități economice intense; semnul unor mari transformări în viața economică și socială a Daciei. Și se înțelege de la sine că aceste legături comerciale bazate pe monedă, presupun existența în societatea dacică din veacul II — I î.e.n. a unei tagme negustorești, care nu se mai ocupa cu producția ci cu plasarea produselor.

O altă întrebare care se pune în mod logic în interpretarea cît mai strînsă a descoperirii: avutul cui îl reprezenta în societatea dacică tezaurul? Socotim că depozite de asemenea natură nu pot fi atribuite decît unor localnici bogați, neguțători¹, sau altor persoane avute, din pătura exploatoare a societății dacice de atunci.

Afirmația că tezaure ca cel descris aci erau în posesia localnicilor bogați este susținută pe lîngă cele relatate mai sus și de împrejurarea că monedele republicane din acest tezaur se găsesc în asociație cu obiecte de podoabă de fabricație locală, prin urmare proprii culturii materiale a acestei societăți. De altfel, acesta nu este singurul caz cînd monede romane se găsesc împreună cu obiecte de podoabă dacice din argint, sau în asociație cu monede de imitație dacică².

Pe lîngă cele 348 de monede, tezaurul mai cuprinde următoarele obiecte de podoabă din argint.

1. *Torques* (fig. 15; pl. XXX, 1).

Diametrul deschizăturii, 12¹/₂ cm; greutatea, 264 g; grosimea la mijloc, 13 mm.

Suprafața obiectului pe unele locuri, pe aceeași parte, tocită.

E alcătuit din opt fire groase de argint, împletite în jurul unei bare centrale de secțiune rotundă, mai groasă la mijloc și subțiată treptat spre capete, ca și firele răsucite de pe ea, ceea ce face ca întreaga piesă să fie mai groasă în partea de mijloc și mai subțire spre capete.

La extremități firele împletite împreună cu bara centrală sînt învelite în cîte un manșon de formă conică cu extremitatea mult subțiată și prelungită. La una din extremități partea prelungită a manșonului conic este îndoită într-un ochi dublu, apoi înfășurată în jurul corpului propriu-zis al manșonului. Celălalt capăt se termină printr-un cîrlig care se prinde în chitoarea de la capătul opus, formînd sistemul de închidere.

Suprafața manșonului este ornamentată cu cîteva profilaturi circulare, paralele.

2. *Torques* (fig. 16; pl. XXX, 2).

Diametrul deschizăturii, 12 cm; greutatea, 255 g; grosimea la mijloc, 13 mm.

Și la acesta, suprafața este tocită în unele locuri, pe o parte.

¹ B. Mitrea, *Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R.* Ed. Acad. R.P.R., 1953, vol. I, p. 522.

² « *Archaeologiai Értésítő* », 1875, p. 215; « *Archaeologiai Értésítő* », 1906, p. 363—368; Nicolăescu-Plopșor — H. Metaxa, « *Dacia* », VII—VIII, p. 203—216; Z. Székely, « *Dacia* », XI—XII, p. 105—114; B. Mitrea — Nicolăescu-Plopșor, *Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R.* Ed. Acad. R.P.R., 1953, I, p. 543—587; N. Fettich, « *Acta archaeologica* », III, 1953, p. 161.

Corpul obiectului este construit ca și cel precedent. Ele se deosebesc însă unul de celălalt în ce privește piesele de închidere de la extremități. În timp ce la primul manșonul se termină în felul relatat mai sus, la al doilea torques partea prelungită a manșonului conic ia forma unui cârlig, terminat în buton. Închiderea se face prin încopcierea celor două cârlige.

Și de data aceasta suprafața manșonului e ornamentată (la bază numai) cu profilaturi circulare, paralele.

Ambele manșoane sînt demontate de la piesa propriu-zisă.

Sistemul de închidere aflat aici e întîlnit mai rar la obiectele de podoabă dacice. Îl aflăm însă foarte insistent la obiectele tezaurului de la Sărăcsău, pomenite anterior.

3. *Torques* (fig. 17; pl. XXX, 3).

Diametrul deschizăturii, 13 cm; greutatea, 165 g; grosimea, 8 mm.

E alcătuit dintr-o singură bară de argint de secțiune rotundă, subțiată la capete în formă de sîrmă și întoarsă în cîte un ochi în formă de chiotori și apoi răsucită în jurul corpului colierului formînd două bobine una din 12 iar cealaltă din 11 spirale.

La prima vedere s-ar părea că și acest obiect e făcut, ca și cele precedente, din fire separate împletite pe o tijă centrală, fapt care la o examinare mai atentă nu se adeverește. Corpul piesei este foarte ingenios canelat prin inciziuni paralele răsucite, care placă de sub spiralele celor două bobine și brăzdează întreg corpul obiectului, imitînd pe cele torsate sau pe cele împletite din mai multe fire.

4. *Brățară* (fig. 18, a; pl. XXXI, 1).

Diametrul deschizăturii, 6,4 cm; greutatea, 74,50 g; grosimea la mijloc, 7 mm.

E executată dintr-o bară de argint, cu secțiunea rotundă, mai groasă la centru și subțiată gradual către extremități. Spre capete bara e mult subțiată luînd forma unei sîrme de argint. Cele două extremități ale sîrmei, care fac corp comun cu restul piesei, sînt trecute paralel una pe lîngă cealaltă, întoarse în față în ochiuri duble, apoi răsucite dincolo de închidere împrejurul corpului propriu-zis al brățării, formînd două bobine de cîte 16 spirale fiecare.

5. *Brățară* (fig. 18, b; pl. XXXI, 2).

Diametrul deschizăturii, 6,3 cm; greutatea, 71,25 g; grosimea, 7 mm.

Una din bobinele de sîrmă înfășurată pe corpul brățării e formată din 17 iar cealaltă din 14 spirale.

6. *Brățară* (fig. 19, a; pl. XXXI, 3).

Diametrul deschizăturii, 6,4 cm; greutatea, 68 g; grosimea, 7 mm.

Spre deosebire de celelalte două de mai sus, sîrmele de la extremități sînt răsucite în față în doi ochi simpli și nu dubli. Bobinele sînt formate: una din 10, alta din 9 spirale.

7. *Brățară* (fig. 19, b; pl. XXXI, 4).

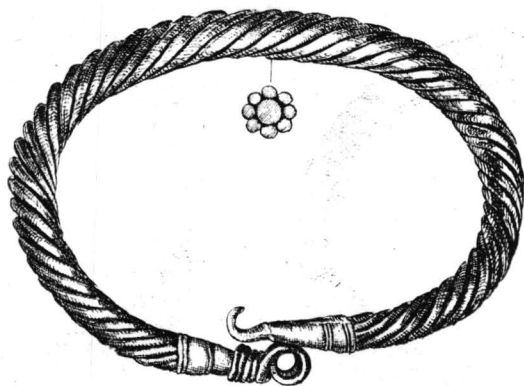

Fig. 15

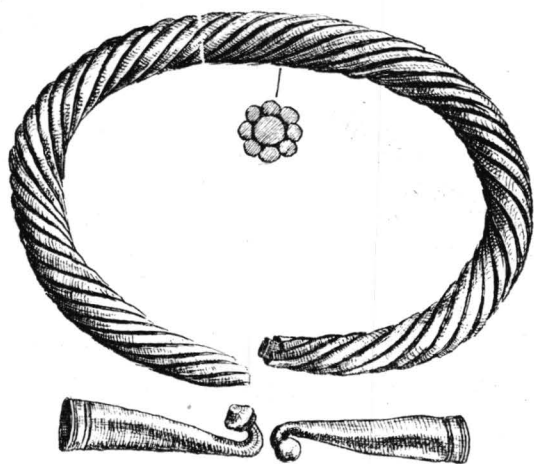
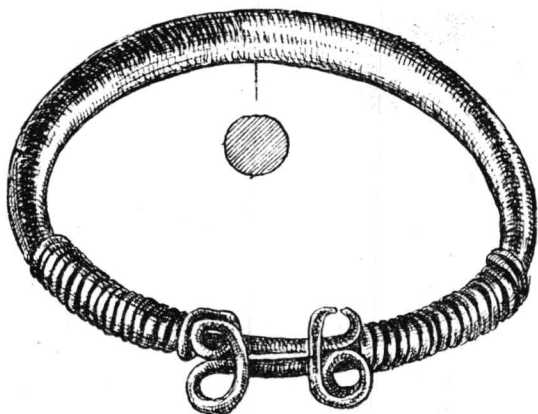

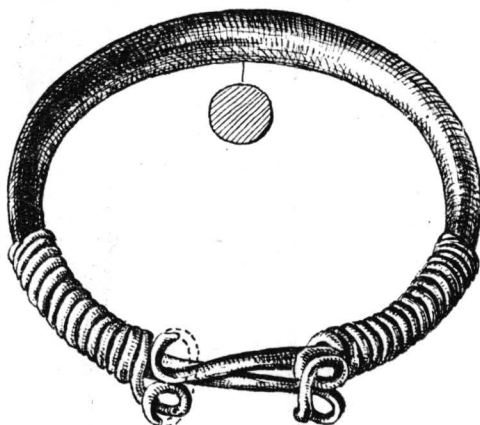
Fig. 16

Fig. 17

a

b

Fig. 18

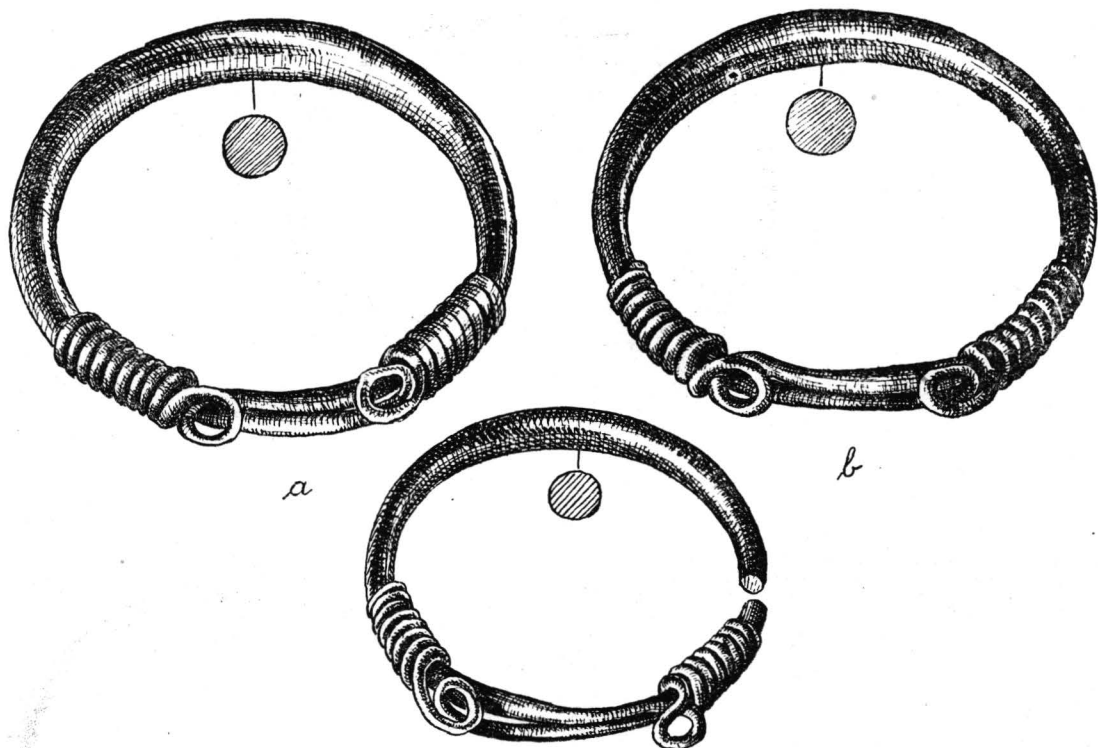

Fig. 19

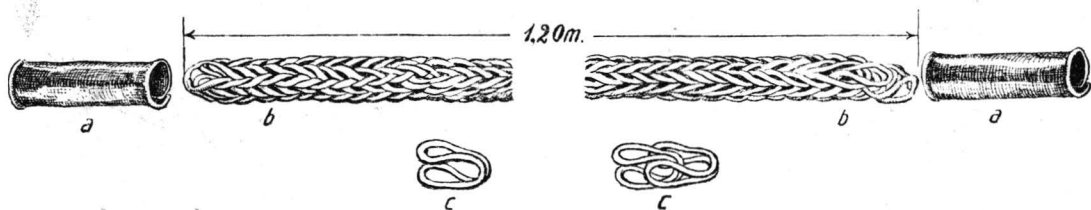

Fig. 20

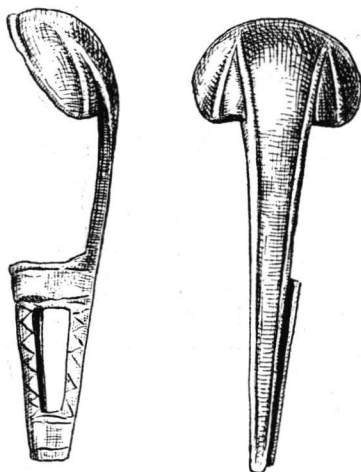

Fig. 21

Diametrul deschizăturii, 6,5 cm ; greutatea, 69,55 g ; grosimea 6 mm. Bobinele sînt formate: una din 9, cealaltă din 8 spirale. Ochiurile din față, ceva mai îndepărtate unul de celălalt, decît la cea precedentă.

8. *Brățară* (fig. 19, c; pl. XXXI, 5).

Diametrul deschizăturii, 5,1 cm ; greutatea, 33,60 g ; grosimea, 5 mm.

Mai mică și mai subțire de cît cele de mai sus, care sînt aproape egale. Bara e ruptă.

9. *Lanț de podoabă* (fig. 20; pl. XXXII, 1).

Lung de 1,20 m; gros de 11 mm; greutatea 535 g. Secțiunea mai mult rectangulară.

È ingenios compus din zale, niște mici inele de argint strînse la mijloc și îndoite (fig. 20, c) și nu împletit din fire lungi, cum s-ar părea la prima vedere ¹.

Cele două extremități ale lanțului erau introduse, așa cum se constată și în alte cazuri, în cîte un tub cilindric, fig. 20 a, (piese care au fost demonstrate de la lanț), iar încheietorile, probabil niște agrafe, care nu puteau lipsi în forma originală a lanțului, erau absente în descoperire ².

10. *Fibulă* (două exemplare ale aceluiași tip) (fig. 21; pl. XXXII, 2). Lungimea fiecăreia e de $8\frac{1}{2}$ cm.

Ambele în formă de lingură, cunoscute în literatura arheologică de la noi sub denumirea de fibule « Nauheim ».

Capul și spatele este ornamentat cu profilaturi în linie dreaptă ce se întind pe marginile corpului fibulei pînă spre mijlocul capului, de unde se răsfrîng înapoi în unghi ascuțit.

Piciorul de asemenea e ornamentat lateral cu adîncituri transversale: linii în zig-zag. Vezi desenul din fig. 21 atît în ce privește forma cît și ornamentația.

Acele lipsesc la amîndouă fibulele. Urmele foarte evidente rămase în ovalul capului, în special la una din fibule, arată că acele erau din bronz. Prin urmare resortul și acul erau lipite în cavitatea capului fibulei.

Torques-urile aflate în tezaurul de la Șeica Mică, folosite probabil ca brățări, poate pe antebraț peste haină, reprezintă două tipuri diferite: a, cele două exemplare de la fig. 15 și 16 construite din cîte opt fire masive de sîrmă

¹ După structura pe care o prezintă, credem că lanțul de la Merii-Goala este făcut tot din zale și nu împletit din 16 fire de argint, cum se relatează în « Dacia », VII—VIII, p. 185, fig. 2.

² În ce privește tuburile cilindrice de la extremități și agrafele de închidere, vezi lanțul de la *Remetea* (« Archaeologiai Értésítő », XXVI, 1906, p. 364, fig. 1/6), *Bistrița*, și păstrat în Muzeul Arheologic din Cluj (« Acta Archaeologica », III, 1953, pl. XXIII); *Merii-Goala* (« Dacia », VII—VIII, p. 184, fig. 1) etc., iar în ce privește « împletitura », vezi pe cel din Muzeul din Cluj sau pe cel de la Merii-Goala.

împletite pe o bară centrală și *b*, al treilea, fig. 17 care imită împletitura, torsarea, prin inciziuni paralele executate în corpul obiectului.

Colierul din bară răsucită de bronz, de aur sau de argint, e cunoscut din epocile mult anterioare datei tezaurului nostru.

Cele două torques împletite din fire pe o tijă centrală prezintă o derivație târzie a colierelor răsucite dintr-o singură bară. Acest tip, descoperit pentru prima dată la Șeica, nu-l cunoaștem în vreun alt tezaur dacic de la noi.

Același lucru și cu privire la colierul al treilea. Aci meșterul argintar a aflat soluția imitării colierului torsat în ideea inciziunilor de pe bară.

Fiecare din aceste trei obiecte de podoabă își are sistemul propriu de închidere mai mult sau mai puțin cunoscut din alte descoperiri.

Considerăm că cele trei torques devin interesante pentru tehnica prelucrării argintului în Dacia, atât pentru structura lor aparte, cât și în ce privește faza târzie pe care o arată ele în evoluția colierelor răsucite din descoperirile dacice, originea lor conducându-ne înapoi spre sfârșitul epocii bronzului și prima epocă a fierului.

Cele cinci brățări din tezaurul de la Șeica Mică sînt două variante foarte apropiate ale aceluiași tip, fig. 18, *a* și *b*, cu ochiuri duble și fig. 19, *a*, *b*, *c*, cu ochiuri simple.

În conținutul tezaurului de la noi aspectul mai simplu al acestor piese de podoabă îl aflăm la brățările de la *Cerbăl*¹, *Șimleul Silvaniei*², la cerculețele care închid lanțul de la *Merii-Goala*³, sau pe cel de la *Bistrița*⁴, la inelele de la *Poiana Gorj*⁵, etc.

Exemplare identice cu cele de la Șeica avem în descoperirea de la *Remetea*⁶.

Piesa metalică din care sînt executate poate fi o simplă sîrmă sau bară mai masivă, de secțiune rotundă sau rectangulară.

Forma cea mai simplă a acestui obiect de podoabă, de origine grecească, are o răspîndire generală în Latène și cuprinde un mare spațiu de răspîndire. Exemplarele cu «ochiuri» ca acelea de la Șeica sînt mai rare.

Unul din obiectele cele mai frumoase din tezaurul de la Șeica Mică este lanțul ornamental (fig. 20; pl. XXXII, 1).

În ce privește structura lanțurilor din tezaurul dacic, începînd de la cele mai simple sub acest raport (*Cerbăl*, *Remetea* etc.) și pînă la cele mai masive și mai complicate ca împletitură (*Bistrița*, *Merii-Goala*, *Șeica*), ele nu sînt toate împletite din fir de argint, ci combinate din verigi.

Analogia cea mai apropiată a lanțului de la Șeica este, după cum am arătat și la descrierea piesei, cel de la *Bistrița*, păstrat în Muzeul din Cluj.

Este cunoscut că lanțurile ornamentale în Latène erau purtate de femei ca și de bărbați, fie ca lanțuri de piept — un fel de colan lung — fie ca cingători, lanțuri de brîu.

¹ « Archaeologiai Értésítő », IV, 1886, p. 387.

² Z. Székely, Tezaurul dacic de la Șimleul Silvaniei, în Materiale și cercetări de istorie veche. Ed. Acad. R.P.R., 1951, pl. V.

³ « Dacia », VII—VIII, p. 184.

⁴ « Acta Archeologica », III, pl. XXIII.

⁵ « Dacia », VII—VIII, p. 204, 206, 213.

⁶ « Archaeologiai Értésítő », 1906, p. 365.

Era moda în acel timp mai ales la femei să poarte lanțuri lungi, lăsate să cadă libere pe șold ¹.

Luînd în considerare lungimea lanțului nostru, 1,20 m, acesta ar fi putut fi întrebuințat ca lanț de brîu pentru femei, în felul menționat mai sus, totuși credem că a avut mai de grabă funcțiunea de lanț de piept, fie legat de fibule (mai ales că s-au aflat în tezaur două fibule susceptibile a forma garnitura acestuia), fie purtat la gît și încheiat la spate.

Originea îndepărtată a acestor obiecte o aflăm la greci. Ele sînt cunoscute în societatea scitică, ilirică, la celți și, după cum vedem, la daci.

Se pune întrebarea, care sînt raporturile de influență și împrumut între diferitele regiuni în care a fost fabricat și utilizat?

Fibula în formă de lingură o aflăm în Transilvania, ca și în alte părți ale pămîntului patriei noastre, în mai multe descoperiri: *Remetea* ², *Transilvania*, loc necunoscut și *Costești* (păstrate în Muzeul Arheologic din Cluj), două exemplare în Muzeul Raional din *Aiud*, la *Sighișoara* (provenită de pe dealul Wietenberg și păstrată în Muzeul Raional din acea localitate) etc. Mai e cunoscută din tezaurul de la *Merii-Goala* ³, din așezarea de la *Tinosul* ⁴, *Poiana* ⁵, etc.

Această fibulă, cu o largă răspîndire geografică, este menționată în lucrările arheologice de la noi sub denumirea de fibulă « Nauheim ». Pentru prima dată este pomenită sub această denumire în Dacia, I—1924, p. 212 și în *Getica*, p. 554.

Considerăm că această denumire nu este tocmai corespunzătoare pentru fibulele citate mai sus, căci sub fibulă « Nauheim » (nume primit de la necropola din Nauheim de lângă Frankfurt pe Main), arheologii care s-au ocupat de acest tip de fibulă — și pe care îi citează și arheologii noștri cînd adoptă denumirea — înțeleg o variantă deosebită a fibulei de tip propriu-zis « Nauheim ».

Atît Déchelette ⁶, cît și P. Reinecke ⁷, Ebert ⁸, sau alții, descriu și prezintă figurativ, în locurile citate, ca fibulă « Nauheim » un tip de fibulă lucrată dintr-o singură bucată, deosebit de cel cunoscut în descoperirile dacice de la noi. Mai mult chiar, același Reinecke, în lucrarea amintită, pl. 63, n. 1143, cînd descrie tipul de fibulă identic cu acelea pomenite de noi mai sus, inclusiv cu cele de la Șeica Mică, nu-l numește « Nauheim », ci îl socotește ca un tip de fibulă aparte de tipul « Nauheim » propriu-zis.

La fel, considerăm necesară o remarcă și în ce privește datarea în timp a acestor fibule.

¹ J. Déchelette, *Manuel d'archéologie celtique*, II/3, p. 1230; Pârvan, *Getica*, p. 534.

² « *Archaeologiai Értésítő* », XXVI, 1906, p. 365.

³ « *Dacia* », VII—VIII, p. 188, fig. 6.

⁴ « *Dacia* », I, 1924, p. 212, fig. 43.

⁵ « *Dacia* », III—IV, p. 326, fig. 106, n. 15, 16, 17.

⁶ *Manuel d'archéologie celtique*, II/3, p. 1256, 1257 și fig. 537/1.

⁷ *Die Altertümer unserer heidnischen Vorzeit*, vol. V, 1911, p. 105, pl. 20, n. 341.

⁸ *Reallexikon der Vorgeschichte*, III (Fibel), p. 299—300 și pl. 107/1, g.

Arheologii noștri au datat fibulele numite impropriu « Nauheim » în secolul I al erei noastre¹, iar V. Pârvan² spune . . . « acest tip apare în legătură exact ca în Germania, cu epoca lui August »³.

Fibula în formă de lingură, indiferent de numele pe care i-l dăm, o aflăm în Transilvania și în două tezaure, datate, cu ajutorul monedelor cu care au fost aflate împreună, în a doua parte a veacului I î. e. n., și anume, la *Remetea*, cu ultima monedă din anul 16 î.e.n., și în tezaurul de la *Șeica*, cu ultima monedă din anul 28 î.e.n.

Cronologia tezaurelor de la *Remetea* și *Șeica Mică* stabilită cu ajutorul monedelor, ca și faptul că în ele s-au acumulat obiecte care au fost folosite un timp oarecare înainte de ascunderea lor în pământ, așa cum indică și cele două fibule, uzate și incomplete, lipsite de ace, din tezaurul de la *Șeica*, ne îndeamnă să datăm epoca de apariție și de înflorire în societatea dacică a fibulelor în formă de lingură, anterior veacului I al e. n., și anume pe la mijlocul secolului I î.e.n., putându-se menține apoi, mai ales când e vorba de tezurizare, și într-o epocă posterioară⁴.

Admițând această cronologie, socotim că și complexul de obiecte din tezaurul de la *Merii-Goala*, datat numai pe baza fibulei numită « Nauheim », recte fibulă în formă de lingură, în secolul I al e. n.⁵, aparține, mai de grabă, secolului I î.e.n.

La datarea obiectelor din tezaur ne ajută în mod efectiv cronologia monedelor republicane aflate împreună cu ele. Ultima monedă din tezaurul de la *Șeica* este, după cum s-a amintit mai sus, din anul 28 î.e.n., deci, jumătatea a doua a secolului I î.e.n.

Această dată ne este confirmată și prin celelalte descoperiri de monede și obiecte de podoabă dacice similare celor de la *Șeica*. Unele tipuri de obiecte le aflăm și în alte tezaure de la noi, care ne conduc aproximativ în aceeași epocă. Așa, de pildă, în depozitul de la *Remetea*, în care ultima monedă datează din anul 16 î.e.n., s-au găsit obiecte ca fibulă în formă de lingură⁶, brățară cu ochiuri⁷, lanț ornamental⁸, asemănătoare cu cele de la *Șeica Mică*.

La fel, tezaurul de la *Cerbăl*, în care ultima monedă identificată datează din anul 43 î.e.n.⁹, cuprinde unele obiecte cum este brățara¹⁰, de același tip cu cele de la *Șeica*.

¹ « Dacia », VII–VIII, p. 187.

² *Getica*, p. 554.

³ Vezi și N. Fettich, op. cit., p. 165.

⁴ M. Párducz, *Archaeologia Hungarica*, XXV, 1941, p. 26, atribuie — pe baza studiilor lui Frischbier, *Germanische Fibeln im Anschluss an den Pyrmonter Brunnenfunde*, Mannus Bibliothek, nr. 28, Leipzig, 1928 — un rol deosebit în răspândirea acestei fibule boilor, popor care a avut legături strânse cu dacii; iar epoca de înflorire a acestei fibule o pune între anii 50–45 î.e.n. . . . « victuind vreo 50 de ani, dispărind apoi fără urmă ».

⁵ « Dacia », VII–VIII, p. 187.

⁶ « *Archaeologiai Értésítő* », 1906, p. 365, fig. 2 5.

⁷ *Ibidem*, fig. 2 9.

⁸ *Ibidem*, p. 364, fig. 1 6.

⁹ B. Mitrea, « *Revista Istorică Română* », V–VI, 1935–1936, p. 291.

¹⁰ V. Pârvan, *Getica*, p. 545, fig. 378.

Constatarea este că în cele mai multe cazuri monedele din tezaurele cu obiecte de podoabă dacice din Transilvania se opresc pe la mijlocul secolului I î.e.n. sau în a doua jumătate a acestui secol ¹.

Îngroparea în pământ a tezaurului de la Șeica Mică la anul 28 î.e.n., sau la o dată ulterioară apropiată de acest an, arată existența la acea dată a tuturor obiectelor acestui depozit: monede și obiecte de podoabă. Și după cum în ce privește monedele, descoperirea conține piese mai vechi și mai noi, tot așa și în ce privește celelalte obiecte, ele puteau fi de dată mai apropiată sau mai îndepărtată de timpul teaurizării sau al îngropării lor în pământ. Se înțelege însă de la sine că eșalonarea în timp a obiectelor de podoabă pe întreaga perioadă foarte largă, corespunzătoare aceleia pe care o indică monedele, ar fi o eroare.

Luînd însă în considerare epoca de formare a tezaurului ² — așa cum am văzut că se reflectă ea din gruparea monedelor, cît și din faptul că cele două tezaure au acumulat și unele piese rupte, demontate sau incomplete, împrejurare care demonstrează că acele obiecte nu mai erau în folosință la îngroparea lor în pământ, prezentînd mai mult o valoare materială — ne face să punem epoca de apariție, apoi de înflorire a acestor obiecte în prima parte a veacului I î.e.n., sau în tot cazul, la mijlocul aceluia secol, putînd fi apoi folosite și într-o epocă mai tîrzie.

Pornind de la ideea, justă de altfel, că cea mai recentă monedă dintr-un tezaur oarecare nu indică numai decît data fixă la care acel tezaur a fost ascuns în pământ, ci un « *terminus post quem* », s-a abuzat uneori prea mult de acest termen, încît s-a ajuns la cronologii din cele mai ciudate.

Numai nesocotirea totală a monedelor ca element arheologic de datare, sau prelungirea pînă la arbitrar a ideii de « *terminus post quem* », a putut conduce pe unii arheologi la punerea « originii și a răspîndirii tezaurelor de argint dacice » în secolul al II-lea sau chiar al III-lea al e.n. ³.

Bazat pe cele cunoscute la acel timp, C. Daicoviciu datează aceste tezaure dacice în sec. I î.e.n. și sec. I e.n. ⁴.

¹ D. Popescu, Studii și referate privind istoria Romîniei. Ed. Acad. R.P.R., 1954, partea I-a, p. 103. Vezi și I. Winkler, Studii și referate privind istoria Romîniei, Ed. Acad. R.P.R., 1954, partea I-a, p. 155—156.

² Epoca de formare a tezaurului — 102—44 î.e.n. — trebuie înțeleasă ca o acumulare concomitentă a monedelor cu obiectele de podoabă. Acest fapt aruncă, prin urmare, indirect lumină și asupra datării obiectelor de podoabă, teaurizate în aceeași epocă cu monedele.

³ I. Paulovics, Dácia keleti határvonalá, p. 107, 113; N. Fettich, op. cit., p. 174, spune că lipsa denarilor din epoca imperială în tezaurele de obiecte sau în cele monetare nu înseamnă că îngroparea a avut loc îndată după « ultima » monedă. De la această părere acceptabilă și pînă la afirmația că toate tezaurele cu obiecte de argint însoțite de monede republicane au fost îngropate în timpul imperiului, sec. I—II, e.n., e o exagerare care nu poate fi luată în seamă.

Toate tezaurele, indiferent de conținutul lor, au fost ascunse în pământ în aceeași epocă (în cea imperială)?

E cu totul riscant a se susține că, de ex., tezaurul de la Gherla, Someșul Cald, Stupini, Cerbăl etc., în care monedele teaurizate se opresc în sec. I î.e.n., la 95, 50, 44, 43, au fost îngropate în același timp cu tezaurul de la Poiana-Gorj de pildă, a cărui ultimă monedă e din anul 81 e.n.

Tocmai împrejurarea că cele mai multe tezaure cu obiecte de podoabă conțin numai monede republicane, iar altele și exemplare imperiale, arată diferența lor de epoca și de data îngropării lor în pământ.

Nu poate fi incidentală împrejurarea că majoritatea descoperirilor de obiecte de argint dacice se găsesc în asociație cu monede republicane (uneori și grecești) și numai excepțional cu monede imperiale cu toate că cunoaștem atîtea tezaure de monede imperiale.

⁴ C. Daicoviciu, La Transylvanie dans l'antiquité. București, 1945, p. 30, nota 1, și p. 59, nota 1.

La stabilirea cronologiei tezaurelor dacice, cu obiecte de podoabă și monede, trebuie să avem în vedere că aceste tezaure se opresc în secolul I î.e.n.¹ și că numai în mod excepțional conțin monede ulterioare secolului I î.e.n., cum ar fi cazul cu tezaurul de la Poiana-Gorj².

Dacă aceste complexe arheologice cu conținut monetar legat de veacul I î.e.n. ar fi fost îngropate în pământ în secolul I al e.n., sau în timpul cotovirii romane, se pune întrebarea, cum de ele nu conțin și monede imperiale?

În cazul ascunderii lor în pământ la o dată atât de îndepărtată de ultimele piese la care se opresc aceste tezaure, cum s-ar putea da un răspuns mulțumitor, că la nici unele din aceste descoperiri nu s-a mai adăugat nimic, timp de un secol sau două? În cazul că am avea de a face cu una sau două descoperiri de acest fel s-ar mai putea crede că o asemenea « comoară » s-a moștenit din vechime fără a mai fi îmbogățită ulterior, dar aci e vorba de o serie de tezaure — aproape de totalitatea lor — care conțin obiecte de podoabă în asociație cu monede republicane.

Este cunoscut că de obicei îngroparea tezaurelor și a obiectelor de preț în antichitate, ca și în alte epoci, este o operațiune făcută de proprietarii lor particulari cu scopul de a le adăposti în fața anumitor împrejurări și evenimente, interne sau externe nesigure pentru deținătorii lor.

Nu începe îndoială că și tezaurele despre care este vorba aci au fost îngropate pentru a le pune în siguranță în urma unor tulburări de ordin social și politic care au existat în societatea de atunci a Daciei cu stratificările ei sociale și cu contradicțiile de clasă din sînul acestei societăți. Data în timp a tezaurelor coincide cu perioada tulbure de lupte interne, mînate de tendințele separatiste ale aristocrației din sînul societății geto-dace, de după moartea lui Burebista.

Obiectele din asemenea depozite puteau forma pentru proprietarii lor o valoare practică de întrebuințare: monedele pentru valoarea lor circulatorie, comercială (monedele republicane, emisiuni mai vechi sau mai noi, au fost în curs în toată perioada republicană), iar obiectele de podoabă tot pentru rostul lor uzual. Totuși, nu rareori, aflăm în asemenea descoperiri și unele obiecte neîntrebuințabile din punct de vedere practic (fragmente de obiecte, obiecte rupte, ace de fibulă, resorturi etc.). Prezența acestora în tezaure se explică prin valoarea lor metalică.

Aceluiași fapt se datorează și absența elementelor din fier sau din bronz ce intrau în compunerea obiectelor de argint depozitate. La fel înclinăm a atribui tot numai valorii metalice și prezența în unele tezaure a unor monede, cum ar fi, de pildă, monedele grecești sau cele grecești de imitație locală (macedonene, Filip-Alexandru, Tasos etc.), căci acestea nu mai puteau avea în secolul I î.e.n. un curs normal de circulație în condițiile noi de schimb create de moneda republicană romană care înlocuiește și scoate din circulație pe cele anterioare³.

¹ I. Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsforschungen in Rumänien*, p. 168.

² Tezaurul de la Poiana formează o excepție și nu o regulă potrivită și pentru celelalte descoperiri cu obiecte dacice. Epoca de formare a acestui tezaur, după obiectele pe care le conține, e legată tot de sec. I î.e.n., putînd fi transmis apoi și completat în sec. I e.n.

³ C. Daicoviciu, op. cit., p. 59, nota 1.

Tot așa, mi se pare nejustă și ideea că aceste monede nu au putut fi tezaurizate pentru valoarea lor metalică, din motivul că ele nu au avut o compoziție mai fină de argint, pentru a fi proprii obținerii din ele a obiectelor de podoabă dacice, care erau făcute din aliajul cel mai curat¹. Dacii, mari meșteri în extragerea și prelucrarea argintului, puteau obține ușor din asemenea piese calitatea argintului dorit, o dată ce cunoșteau extragerea lui chiar și din minereul brut, operațiune mai anevoioasă de cât obținerea lui din asemenea monede.

Am amintit că în ce privește diferitele obiecte de podoabă ieșite din asemenea depozite, s-au făcut de către unii învățați burghezi, români și străini anumite legături genetice — mai mult sau mai puțin îndepărtate — cu materiale din alte ținuturi, aparținând altor neamuri (greci, sciți, iliri, celți, sarmați etc.). Adesea istoricii burghezi, mai ales străini dar și locali, au exagerat atît de mult legăturile și influențele din afară în cultura materială a societății dacice, încît dacii au fost frustrați total, sau aproape total, de realizări proprii, ca și cînd nimic nu le-ar aparține.

Lăsînd la o parte discuția asupra valabilității opiniilor privitoare la aceste legături², este clar că formele și elementele pe care le prezintă obiectele de podoabă din tezaurile din Dacia, chiar și atunci cînd trădează anumite influențe străine, sînt forme și elemente proprii acestui teritoriu, proprii culturii materiale dacice³.

Trebuie să avem în vedere în primul rînd, că în arta prelucrării argintului și a obținerii de obiecte de podoabă, artiștii argintari daci se inspiră adesea din elemente tradiționale mai vechi pe care le adaptează exigențelor noi de viață.

Pe lîngă elementele locale ale artei prelucrării metalelor nu pot fi contestate elementele de împrumut externe în complexele tezaurilor dacice. Aceste influențe primesc însă o expresie nouă. Alegerea diferitelor elemente dispersate și îmbinarea lor într-un tot armonios și unitar, creînd tipuri de obiecte și variante de tipuri neîntîlnite în altă parte, se datorează artei argintarilor daci. Sub acest raport sîntem în fața unor produse specific locale.

Însuși numărul important al acestor descoperiri de pe teritoriul Daciei, multe din ele date la iveală chiar în inima sau vecinătatea regiunilor metalifere — și în același timp al centrelor de stăpînire dacică — pledează atît pentru etnicitatea lor cât și pentru existența unor centre locale de fabricație. Cele două tezaurе hunedorene, Cerbăl și Sărăcsău, cu obiecte atît de asemănătoare ca formă, ca tehnică de execuție și gust artistic — și ambele aflate în regiune minieră — pot fi un document în această privință.

¹ N. Fettich, op. cit., p. 173.

² Cf. M. Párducz, *Arhaeologia Hungarica*, XXV, 1941; I. Paulovics, *Dácia keleti határvonalán és az ugynevezet «dak»-ezüstkincsek kérdése*. Kolozsvár, 1944; E. Patek, *Antiquitas Hungarica*, 1948; L. Harmata, «*Acta Archaeologica*», vol. II, fasc. 4, Budapest, 1952; *Magyar-görög tanulmányok*, m. 30, Budapest, 1952; D. Popescu, «*Dacia*», VII—VIII, 1941; «*Dacia*», XI—XII, 1945—1947; Studii și referate privind istoria Romîniei. Ed. Acad. R.P.R., 1954, partea I-a; N. Fettich, «*Acta Archaeologica*», tom. III, 1953; V. Pârvan, *Getica*.

³ V. Pârvan, *Getica*, p. 560; D. Popescu, Studii și referate privind istoria Romîniei. Ed. Acad. R.P.R., 1954, partea I-a, p. 99 și urm.; «*Studii și cercetări de istorie veche*», I/1, 1950, p. 147.

În sprijinul ideii unor centre de fabricație pledează și unitatea tipurilor pe care le aflăm în tezaurele dacice din cuprinsul Transilvaniei și chiar al întregului teritoriu al Daciei.

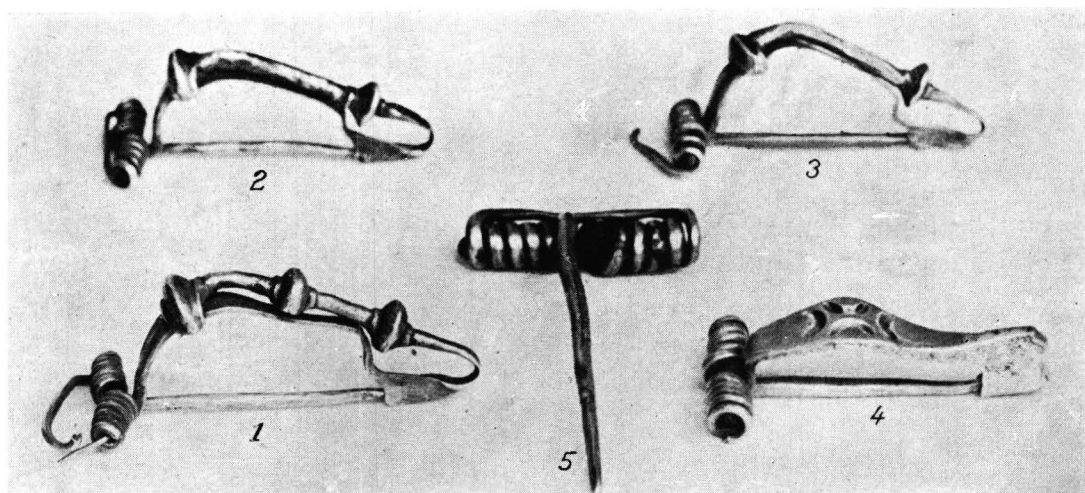
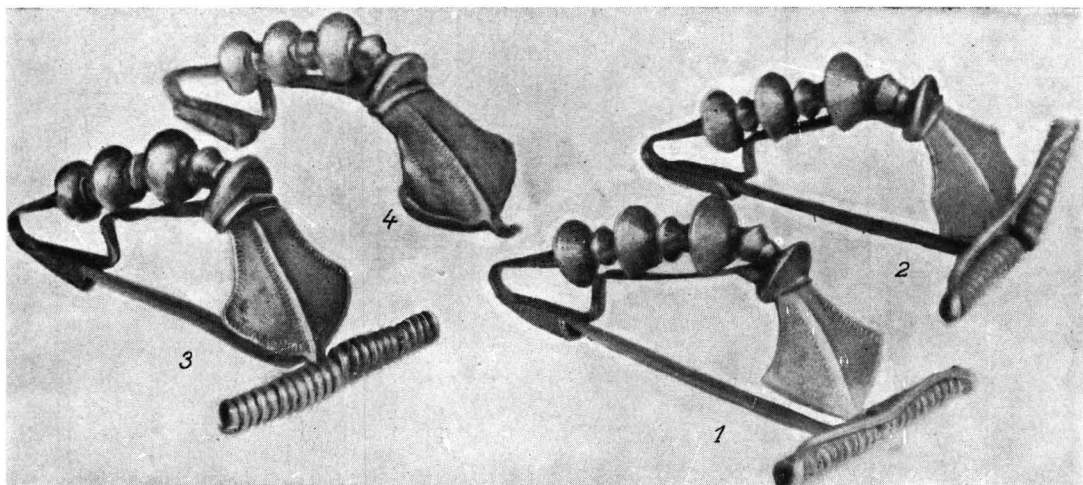
O altă caracteristică a acestor obiecte este tehnica relativ primitivă în care sînt lucrate.

Unitatea tipurilor — cu amestec și adesea combinații diferite ale aceluiași elemente — ne indică și unitatea de port a societății dacice, cel puțin în ce privește destinația acestor obiecte.

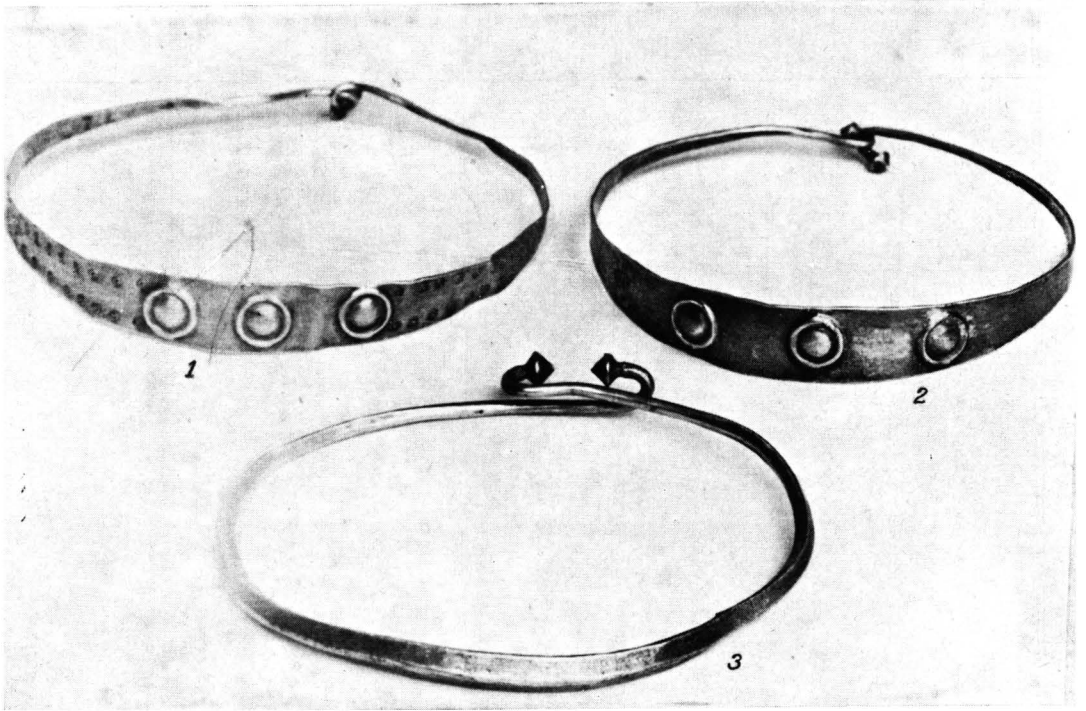
Prin urmare nota originală a culturii materiale dacice în sistemele de construcții, în unele aspecte ale ceramicii, cît și în alte domenii de manifestare materială, se reflectă tot mai mult prin noi descoperiri și în prelucrarea argintului.

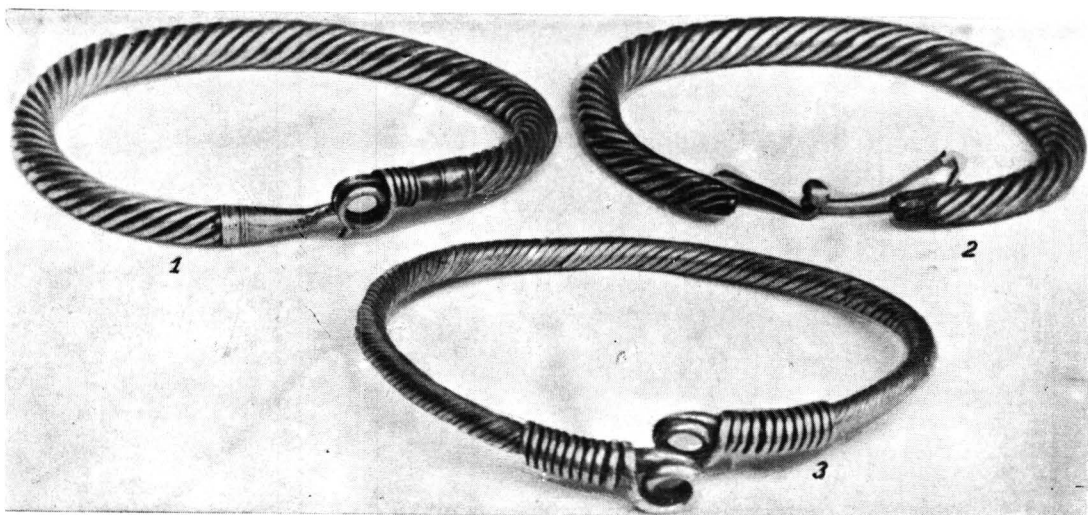
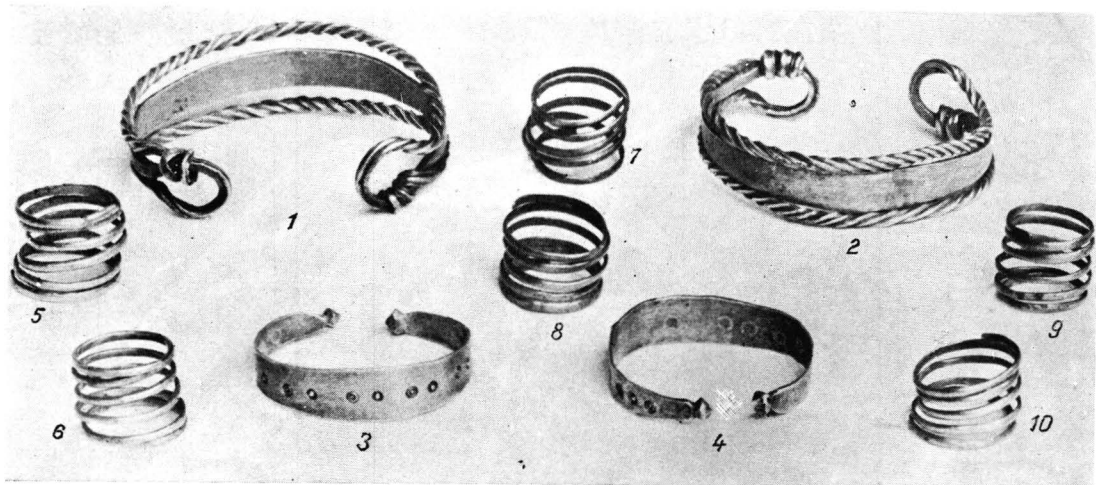
După cum săpăturile arheologice din Munții Orăștiei arată pe daci ca meșteri neîntrecuți în prelucrarea fierului, în arta construcțiilor și în meșteșugul olăritului, tot astfel tezaurele de argint cu puternica lor notă locală îi prezintă ca iscusiți meșteri argintari.

Cele două tezaure, de la Sărăcsău și Șeica Mică, sînt o nouă contribuție în cunoașterea și urmărirea acestor probleme.

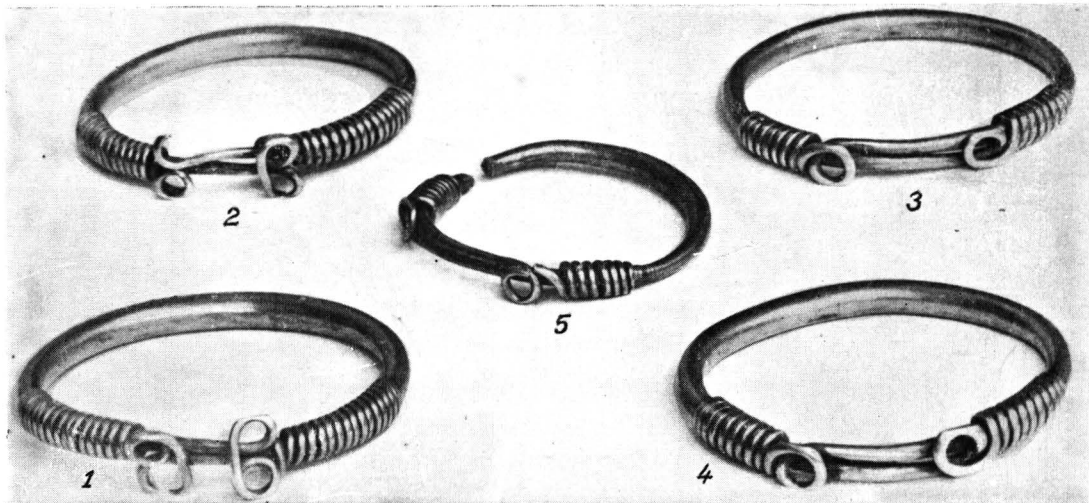
PLANȘA XXVIII

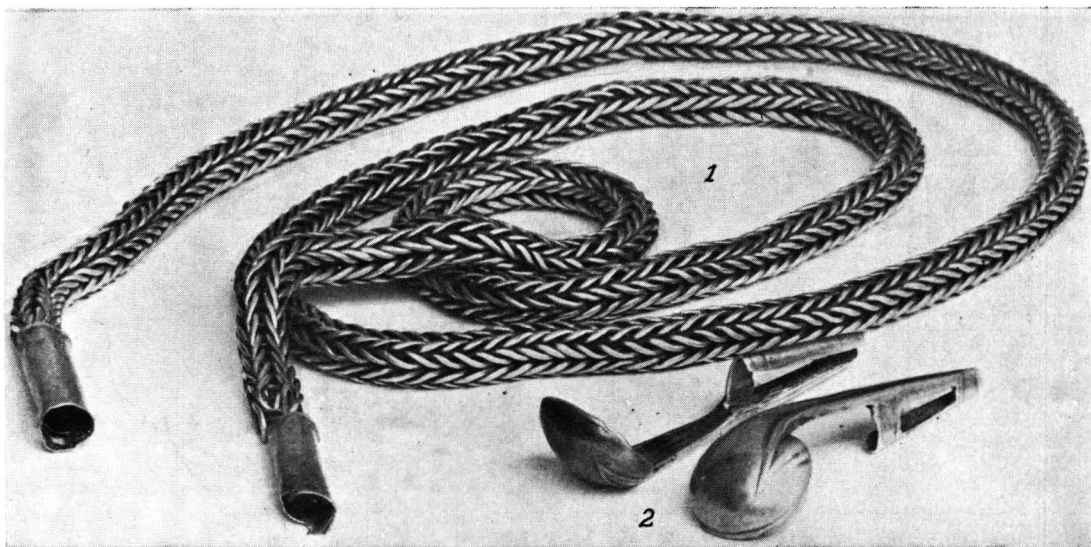

PLANȘA XXXI

PLANȘA XXXII

T. 739

Dat la culea 30.09.1955. Bun de tipar 10.04 1956. Tiraj 2200 ex. Hirtie velind satinată 80 g.m.². Format 8/61 x 86. Coli editoriale 8. Coli de tipar 4¹/₄+28. planșe tipo pe hirtie kunsdruck A 04503/1956.

*Indicete de clasificare pentru biblioteci mari:
902.6 (393.2:498)*

Indicete de clasificare pentru biblioteci mici: 902. 6 (R)

Tiparul executat sub com. nr. 1728 la Intreprinderea poligrafică nr 4, Calea Șerban-Vodă, 133-135, București, R.P.R

739

O. FLOCA

**CONTRIBUȚII
LA CUNOAȘTEREA
TEZAURELOR
DE ARGINT DACICE**

ED. ACADEMIEI R.P.R.

Secția 209

Prețul Lei 7,65

Borderoul nr. .....

Data .....

Rămîne la unitate

739

O. FLOCA

**CONTRIBUȚII
LA CUNOAȘTEREA
TEZAURELOR
DE ARGINT DACICE**

ED. ACADEMIEI R.P.R.

Secția 209

Prețul Lei 7,65

**Se trimite la Centrul
regional**

Lei 12. -